

www.alpinet.org

ghid montan

MUNȚII FĂGĂRAȘULUI

volum 1

proiectul Alpinet,
revista Invitație în Carpați
anul 10 / nr. 59-61, serie nouă
iunie 2006

volum 1 - 52 pagini
volum 2 - 66 pagini
volum 3 - 34 pagini
volum 4 - 65 pagini

copiază gratuit
toate numerele și ghidurile
revistei Invitație în Carpați
de la <http://iic.alpinet.org>

Toate
numerele
revistei
se pot printa
pentru a fi
luate la drum.

Uită-te zilnic pe
www.alpinet.org,
ghidul tău montan.
Zilnic sunt
multe informații
și imagini noi.

Înscrie-te pe **lista alpinet2k.**

Primești zilnic, gratuit, noi știri de la munte,
de la cei care umblă pe munte.

informații: www.alpinet.org, iic@alpinet.org

nr. 59-61, iunie; nr. 67, septembrie 2006

Munții Făgărașului, 4 volume

I

Trasee și poteci	pag. 3-28
Lacurile	pag. 33-38
Recorduri speologice	pag. 39-40
Peșterile de la Piscu Negru	pag. 41-52

II

Masivul în imagini explicate, de la vest la est	pag. 3-62
--	-----------

III

Masivul în imagini explicate, de la est spre vest	pag. 3-30
--	-----------

IV

Trasee și poteci, date noi	pag. 3-27
Peșteri din Mușeteica	pag. 28-57
Mușeteica - geomorfologie	pag. 58-63

harta masivului, 10 pagini format coală de scris

coperta 1 / first cover

Creasta principală, de la Arpașul Mic la Negoiu. /
Principal ridge, from Arpașul Mic Peak (2460 m)
to Negoiu Peak (2535 m).

foto: Ică Giurgiu

Respectă natura !
Lasă doar urmele pașilor.
Ia numai fotografii.
Ucide doar timp.

Editor:

ISSN 1841 - 7957

redactor, tehoredactor:

Ică Giurgiu (iic@alpinet.org, 683.51.03)

layout: Daniel Verniș, Nicolae Herăscu, Ică Giurgiu

bannere: Ionuț Nechita

© Reproducerea oricărui material din revistă, în scopuri
comerciale, nu este permisă. Materialele angajează în general
doar responsabilitatea autorilor.

publicitate: iic@alpinet.org

Pentru prima dată în prezentarea Munților Făgărașului vi se oferă legătură amănunțită între descrierea traseelor, hărți, imagini și explicațiile de pe imagini: pentru ca să pregătiți de acasă traseele, să vă orientați ușor în teren și să vizualizați apoi locurile străbătute. Acest ghid - plin de noutăți, inclusiv imagini în premieră - este unul dintre cele mai complete dedicate masivului.

Pozele din cele 3 volume pot fi înlocuite în viitoarea ediție cu variante surprinse în momente mai generoase și completate cu imagini care să ajute și mai bine la cunoașterea masivului. Textele vor avea informații mereu completate și actualizate.

Vă invităm să vă aduceți contribuția la edițiile următoare, inclusiv prin descrierea variantelor de iarnă sau a parcursurilor alpine. Orice hartă (topografică, geologică etc.) sau schiță care pot completa prezentările vor fi introduse în edițiile viitoare. Toți autorii vor fi explicit menționați.

Trasee și poteci

text:
Ică Giurgiu (București)
 a colaborat **Dinu Boghez**
 (Râmnicu Vâlcea)
 pentru vestul și sudul
 masivului;
 au fost folosite informații
 afișate pe lista de discuții
 alpinet2k (vezi www.alpinet.org)
 de: **Dan Alexe** (Ploiești),
Cristi Buzoianu,
Eduard Despinoiu (Brașov),
Oana Ganea (București),
Radu Hera (București),
Cristina Lazăr (București),
Leonard Lepădatu,
Dinu Mititeanu (Cluj-
 Napoca), **Adrian Negoită**
 (București), **Cezar Partheniu**
 (București), **Cătălin Pobega**
 (București), **Valentin Retevoi**
 (Salvamont Nucșoara),
Eugen Roman (Sibiu),
Cătălin Strava (Medias),
Sorin Tomuțiu (Reghin),
Sorin Ungureanu (Bacău),
Cristian Zicoș

principalii
 autori ai fotografiilor:
Ică Giurgiu (București),
Gabriel Silvășanu (București),
Trestian Găvănescu (Râmnicu
 Vâlcea), **Diana Oprescu**
 (Pitești), **Cristian Radu** (Curtea
 de Argeș), **Cristi Telcean**,
Dan Tăuțan (Cluj-Napoca),
Iulia Diaconescu (Cluj-Napoca),
Dinu Mititeanu (Cluj-Napoca),
Eduard Despinoiu (Brașov),
Ducu Gheorghiescu (Curtea de
 Argeș), **Călin Lupei**,
Marius Airinei, **Șerban Dobre**
 (București), **Marilena Mititeanu**
 (Cluj-Napoca),
Alin Moldoveanu,
Robert Gergely (Baia Mare)

sursele!) sau chiar de cei care nu au călcat pe teritoriul lui! Din cauza aceasta, începătorii și cei nu foarte avansați în ale muntelui deosebesc greu (uneori târziu, alteori niciodată) valoarea de impostură.

Lucrări turistice sau alpine valoroase apărute în ultimii 30 de ani - creații pe care le-am folosit pentru drumurile mele (vă mulțumesc domnilor autori) - sunt însă puține (vezi anexa 1, la sfârșitul acestui material; îmi cer scuze dacă nu am descoperit unele texte).

Acestor lucrări valoroase li s-au adăugat articole - cu subiect turistic și speologic (parte din anexa 2) - elaborate de membri ai Clubului "Emil Racoviță" București. În *Buletinul Clubului "Emil Racoviță" București*, apoi în revistele *Turist Club*, *Cercetări Speologice*, *Munții Carpați și Drumetie în România* am putut să inserez - în calitate de redactor coordonator - și alte materiale descriptive și imagini provenite de la cunoscătorii ai masivului, care întregesc informația actuală (vezi anexa 2). Sumarul acestor publicații a fost deschis celor care au dorit să transmită noutăți - așa cum este acum și al revistei *Invitație în Carpați* - spre deosebire de lucrările menționate în prima anexă.

Din punct de vedere al circulației informației proaspete, existența site-ului www.alpinet.org a spart masive bariere de comunicare, prin intermediul

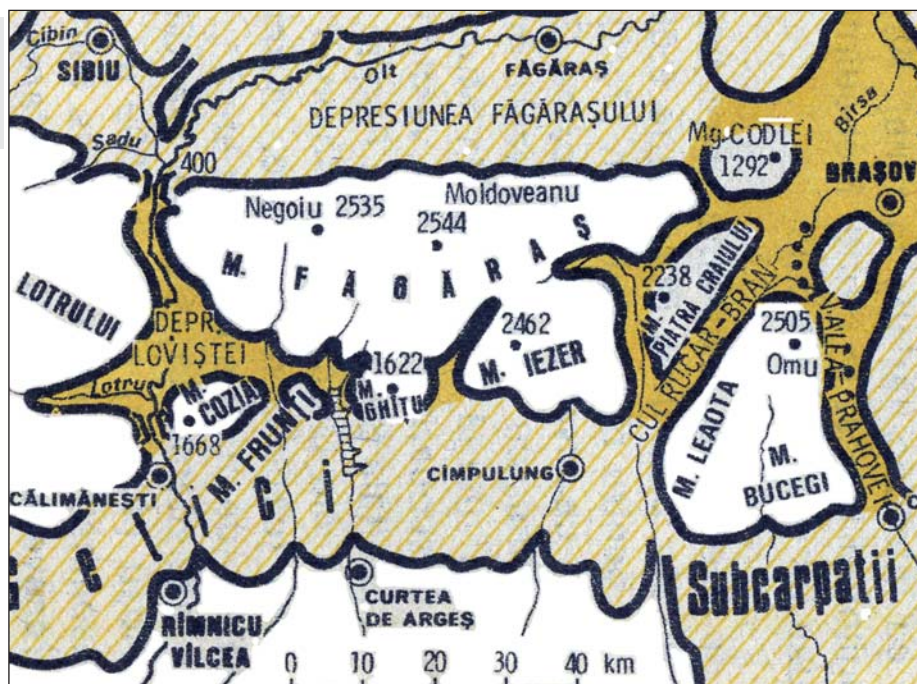
Prezentare generală a masivului

Despre Munții Făgărașului s-a publicat mult, dar de puține ori bine, după documentare amplă în teren. S-a scris destul și se mai scrie - fără jenă - cu "pretenții", de către persoane care doar copiază ce au adus nou alții (necitând

extras din Victor Tufescu, Claudiu Giurcăneanu, Ion Mierlă - Geografia României - manual pentru clasa a XII-a, Editura Didactică și Pedagogică, 1993

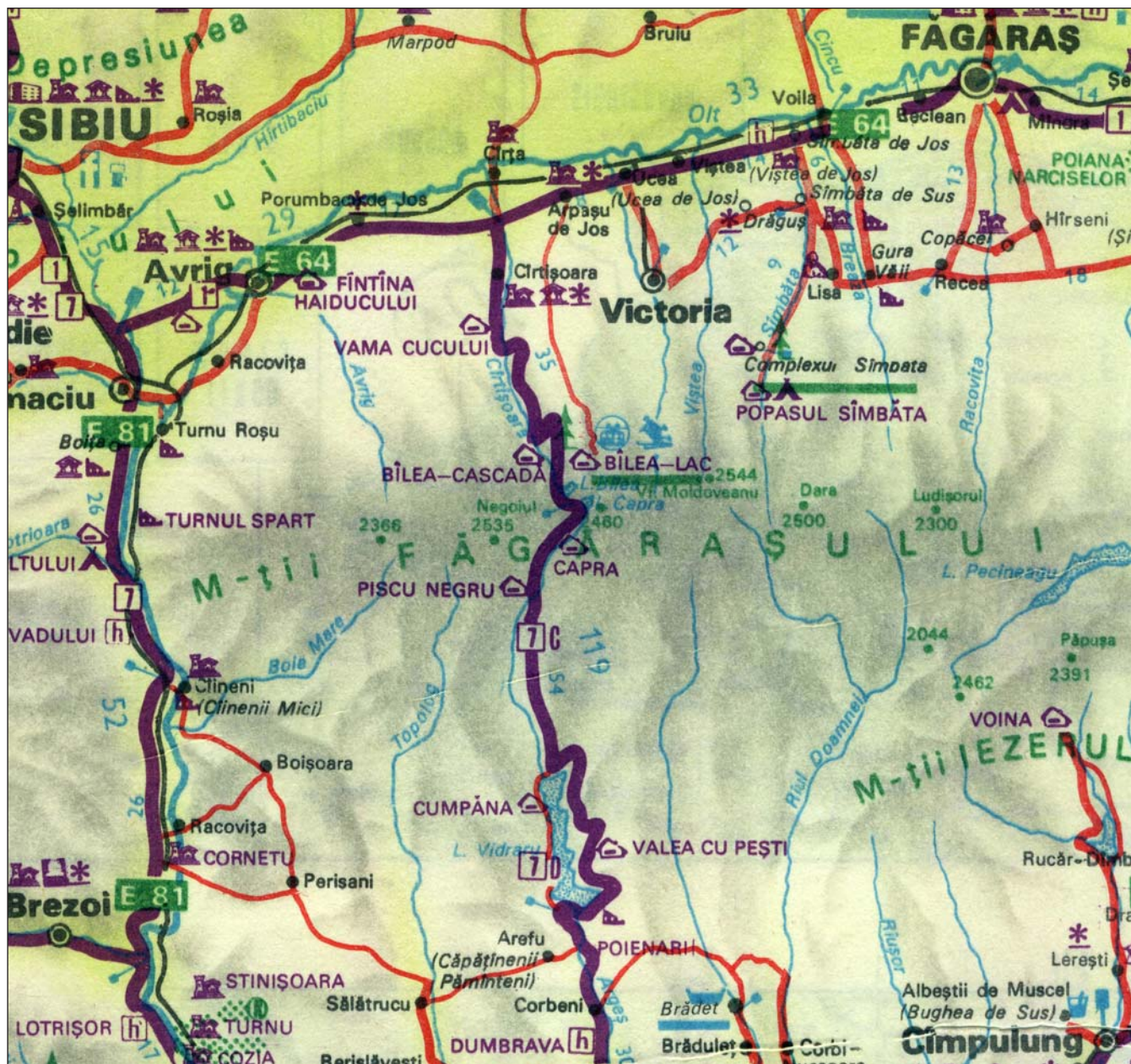
lui putându-se transmite imediat noutățile; au apărut "în față" - atât cât le-a permis timpul disponibil sau după cât timp au vrut să aloce - o parte din oamenii care umblă, notează și sunt de încredere prin datele oferite. De fapt numai un mod de comunicare și dialog ca Alpinetul (Internetul) poate actualiza operativ cunoștințele montane; altfel, până se editează o lucrare în stil clasic, până se pune în vânzare, până se cumpără tipăritura, datele utile (de multe ori esențiale pentru siguranța grupului care parcurge un traseu) pot fi de mult depășite (cabanele ard, marcajele se modifică, drumurile forestiere au existență uneori efemeră, refugiile se distrug, defrișările schimbă radical aspectul unor zone etc.).

Pe www.alpinet.org au fost și sunt mereu informații montane extrem de importante, din mai toți munții din țară și

Vedere din satelit a Munților Făgărașului. Se disting clar picioarele care pornesc spre sud din creasta principală, mult mai dezvoltate ca areal față de picioarele nordice. Înspre sud-est este Masivul Iezer-Păpușa; se vede culmea de legătură cu Munții Făgărașului.

extras din *Romania, tourist map*, ONT Carpați, 1989

din lume. Pozele de pe site sunt de multe ori superbe, inedite; singura părere de rău personală față de multe dintre aceste imagini este că autorii lor nu au avut răbdarea să spună exact și ce vedem, de unde exact s-a fotografiat, în felul acesta pierzându-se date excepționale.

Munții Făgărașului (70 km lungime, 40 km lățime) constituie - din punct de vedere turistic, speologic, geologic, biologic etc. - pentru cel puțin zeci de ani încă, un imens teritoriu de explorat; sigur că e amuzant să citești despre "expediționari" români prin lume, persoane care nu au făcut absolut nimic în domeniul descoperirii în România (unde un vast teritoriu montan și nu numai montan așteaptă să fie cunoscut), persoane care nu se întorc niciodată cu rezultate

pe care le "pot" face publice.

Turism

Semnele turistice din Munții Făgărașului, cu mult sub 50% față de necesarul pentru lungimea rețelei de marcaje - inconstante ca densitate de aplicare - pot fi văzute pe multe trasee doar când nu este zăpadă mare pe pietrele sau arborii pe care au fost aplicate. Tablițele indicatoare sunt cu mult mai puține decât o impune complexitatea masivului; stâlpii de orientare sunt insuficienți și, din păcate, numărul lor scade de la un an la altul.

Timpii de parcurs pe care îi indicăm sunt orientativi; au fost dați în general pentru persoane cu condiție fizică și cunoștințe montane de nivel mediu; acești timpi pot crește sau scade, uneori foarte mult, în funcție de condiția noas-

tră fizică din ziua respectivă, greutatea bagajului, evoluția meteo, compatibilitatea echipamentului personal cu realitățile de moment.

La descrierea traseelor, când ne referim la perioada de iarnă înțelegem - pentru altitudini de peste 2000 de metri - un interval ce poate debuta în octombrie și se termină la sfârșit de iunie. Ninsori cad, nu de puține ori, și nu întotdeauna în cantități modeste, între lunile mai și septembrie, sporind sau aducând imediat dificultățile sezonului rece. Aversele de ploaie sau descărcările electrice pot crea disconfort și stres dacă nu reușim să ajungem la/ să montăm adăposturi convenabile.

Perioadele de vară și iarnă din Munții Făgărașului au fost în ultimii 20 de ani de obicei capricioase din punct de vedere al evoluției meteo; prognozele vremii, anunțate pe canalele largi

de informare, sunt de cele mai multe ori în neconcordanță cu realitatea din teren. Și, am pățit-o de atâtea ori, se poate întâmpla ca de pe creste până pe la 1700 m altitudine să fie frig și zăpadă, iar mai jos cald și vânt lipsă.

Harta pe care o alăturăm este utilă pentru cunoașterea destul de bună a masivului. Pentru unele detalii trebuie să apelăm la bibliografie sau la lista de discuții și informare rapidă (alpinet2k) de pe www.alpinet.org, dar nu vom găsi/primi nici acolo, întotdeauna, chiar tot ce am dori.

Nu uitați, multe ape (lacuri, cursuri de suprafață, izvoare) sunt poluate cu reziduuri animaliere, dejecții umane, gunoaie diverse sau elemente toxice depuse din atmosferă (uneori în cantități deloc neglijabile).

Dacă ați avea la dispoziție câte o săptămână de timp frumos în fiecare an pentru a vă afla în Munții Făgărașului și ați putea repeta această plăcere timp de peste 30 de ani, pe măsura trecerii timpului - experimentați și înțelepți - ați putea spune: "ce noroc să vedem atâtea locuri, ce departe suntem să fi cunoscut întreg masivul". Nu vrem să înțelegeți exagerat dificultățile acestor munți; vă atragem atenția doar asupra mării sale frumuseți, încercând să vă convingem că - în ce s-a scris până acum despre masiv - foarte multe suprafețe importante nici nu au avut cum să fie cât de cât detaliate din punct de vedere al turistului.

Pretenția ca cineva, la un moment dat, să fie perfect cunoscător a tot ce ar trebui spus despre acești munți este absurdă. Se schimbă sensibil, de la un an la altul, starea marcajelor, refugiilor, cabanelor, chiar și a potecilor sau pădurilor. Sistem românesc informațional la zi, complet, despre zona montană încă nu există, cu excepția www.alpinet.org, care deține în prezent poziția fruntașă la documentare în acest domeniu.

Nu se poate tipări nici o lucrare care să spună "tot" despre Munții Făgărașului; www.alpinet.org poate fi însă sursa pentru date mereu actualizate, poate furniza hărți de detaliu și noutăți diverse.

Cumpărătorii actuali de informație turistică vor, de multe ori, informație cât mai concentrată, hărți cât mai mici, preț de achiziționare nesemnificativ. Ne furăm căciula nu doar nouă, românilor care mergem pe munte sau doar la munte, dar nici nu vrem să oferim străinilor

ceea ce ei își produc de zeci de ani, sin-guri: planuri și ghiduri detaliate cu Masivul Făgărașului.

Acest text are ambiția de a vă prezenta cât mai multe despre masiv, inclusiv date și descrieri inedite, dar nu vă poate spune - acum - încă tot; viitoarele ediții vor fi și mai atractive. Sursele bibliografice citate sunt importante, din fiecare aveți, în funcție de starea Dvs. de sănătate, de grupul cu care mergeți și de perioada aleasă, mai mult sau mai puțin de ales. Nu uitați să vă documentați și cu ajutorul site-ului www.alpinet.org, veți găsiți acolo de multe ori informații interesante și utile, chiar dacă unele se ascund printre rânduri în grabă scrise. Iar dacă simțiți că vă sunt necesare și alte lămuriri, nu ezitați să ni le cereți, prin e-mail sau telefon.

Veți fi tentați să calculați etapele excursiilor bazându-vă pe cazare la cabane și/ sau refugii. Nu vrem să vă îndepărtăm de aceste posibilități de popas, dar, atenție: prețurile pentru cazare și alimente s-ar putea să vă fie inabordabile uneori; condițiile de dormit s-ar putea alteori să vă dezamăgească, să nu vă permită relaxarea; timpul pe care îl veți consuma pentru a coborî din creastă la cabane sau a urca de la cabane în creastă vă poate fura unele dintre cele mai frumoase momente ale zilei.

Nu are rost, totuși, să-i bombănim prea mult pe cabanieri; gândiți-vă dacă Dvs., în locul lor, ați proceda altfel. Nu există un cadru stimulativ care să-i ajute să ne satisfacă dorințe firești (curat, liniște, ieftin). Și nici nu am constatat că vandalii de pe munți pot fi sancționați. Iar refugiile, dacă sunt jalnice pe dinăuntru, nu străinii care trec prin masiv sunt de vină!

Vă sfătuim să nu lăsați acasă cortul! Puteți astfel să vă opriți în locuri frumoase, liniștite, vă puteți ordona programul fără a mai depinde de alții. Apă se găsește în masiv chiar și în imediata apropiere a crestei, în foarte multe locuri. Iar dacă nu vreți ca fundul cortului să se întepce (de la iarba mușcată de oi, crenguțe de afin sau pietricele), ceea ce duce la infiltrarea apei chiar și pe locurile unde pare uscat, atunci puneți izoprenele sub cort și nu înăuntru.

De unde e mai bine să începem parcurgerea Crestei Făgărașului? Dinspre est sau vest? După experiența noastră, nu sensul contează ci calitatea colegilor

și a echipamentului.

Dacă iubiți natura, la fiecare excursie pe care o faceți în Munții Făgărașului ieșiți din potecile marcate, pe măsura pregătirii Dvs. Iar modificările de semne turistice și problemele pe care le întâlniți pe actualele trasee sau pe căile fără marcaje vă rugăm să ni le semnalati; pentru că apar mereu modificări, noi le vom transmite - prin intermediul revistei Invitație în Carpați și a site-ului www.alpinet.org - celor interesați de munte. Dacă dumneata ai beneficiat de ceea ce au comunicat antemergătorii, de ce să nu ajuți la continuarea comunicării?

Recomandare: experimentați sau începători în ale muntelui, folosiți, dacă aveți autoturism, drumul transfăgărașan și căile forestiere paralele lui pentru a sosi în imediata vecinătate a muntelui, pentru a descoperi zone superbe; nu lăsați mașina nepăzită, uitați acasă sursele de zgomot și fum. V-ar place, în locuința Dvs., să găsiți frunze putrede pe podea sau să țupăie o vulpe prin camere? Nici muntele nu se va bucura de gunoaie, gălăgie, mirosuri străine puternice!

*

Dinu Mititeanu, din Cluj-Napoca, spune despre iernile din masiv: Iată ce mi-a transmis, în urmă cu 30 de ani, Toma Boerescu - renumit cunoscător al iernilor făgărașene: "Munțiiăștia sunt foarte periculoși în primele luni de iarnă". Au și alți munți (Parâng, Rodnei etc.) zone periculoase în aceste luni, dar mai puține. În decembrie-ianuarie structurile nu-s așezate, ninge cu zăpadă pudroasă, pe care o poartă vântul și când ninge și în zilele ce urmează. Și, de obicei, primele ninsori mai mari cad peste un strat mai mic, din octombrie-noiembrie, care e înghețat! Pe fețele dinspre soare zăpada se tasează cu ceva mai repede, dar și ele sunt încă periculoase".

Lui Miși Szalma, Nea Toma i-a spus: "Atenție băieți la fețele nordice! E doar ianuarie!". Iar Miși cu Laci au murit pe o față nordică, în 22 ianuarie 1974! Ninsese puțin, dar cu vânt! Am tot spus că 80% din avalanșele cu victime sunt produse de ruperea de către cei în cauză a parșivelor plăci de vânt, mai ales când traversează pante pe curbă de nivel, în diagonală sau în serpentine, când abordează iarna o zonă pe linia traseului de vară. Dar cu mine (eram patru) a plecat o placă în Retezat, deși urcam "pe directă"!

În aprilie-mai curg spontan/ putem declanșa avalanșe de primăvară. De

aceea Federația de Alpinism organiza parcurgerea crestei făgărășene (parcurgere, nu "traversare"!) în luna martie, când pericolele sunt mai mici. Dar sunt!

Din păcate tinerii nu-și prea pot lua zile de concediu când vor. Multe societăți le dau liber la final de decembrie. Dorul de munte - îl știu bine - e puternic și uneori aduce nu doar bucurii, cum dorește fiecare. E greu - mai ales în tinerețe - să parcurgi creste mai blânde sau să menții echilibrul necesar între curaj (fără de care am sta acasă!) și prudență (fără de care ne-o căutăm cu lumânarea). Norocul te ajută dacă-l ajuți. Ajută-te și Domnul te va ajuta.

(În caz de situație extremă pe munte puteți apela 112 - gratuit, din orice rețea - sau dispeceratul salvamont, la 0725.82.66.68 și 0 - salvamont.)

Harta

Harta care însoțește acest ghid a fost construită pe planul publicat în aprilie 2005, pe www.alpinet.org, de Leontin Șuteu (din Oradea); acest document are ca fundal un caroiaj pentru localizarea poziției cu ajutorul GPS-ului.

Am adus hărții realizată de Leontin Șuteu multe modificări: a fost mai ușor să plec de la un plan corelat GPS, pe care am adus corecturi și adăugiri, pentru că celelate elemente erau deja la locul lor. Dintre înscrisuri au fost eliminate părți pe care le-am considerat nerelevante sau cele care ocupau spațiu inutil (exemplu: Vf. Cocoș 2004 metri a devenit Cocoș 2004). Au fost corectate toponimele înscrise greșit (exemple: Curmătura Vadului a devenit Curmătura Vladului; Lacul Jgheboasa a redevenit Jghebuoasa; Pr. Pojaina se numește iar Pojarna; Curmătura Vănoasă a fost rebotezată Văroasă etc.)

Toponimia vârfurilor a fost mult îmbunătățită și completată. Nume de văi au fost adăugate pe rețeaua hidrografică. Au fost prelungite drumurile forestiere, acolo unde era cazul.

A fost mult completată și corectată rețeaua de marcaje existentă pe harta din 2005; rețeaua de poteci nemarcate a fost și ea completată și corectată. Au fost scoase lacuri care nu există în teren și au fost adăugate lacuri care pot fi văzute. Nu în ultimul rând, au fost utilizate informații existente pe lista de discuții [alpinet2k](http://www.alpinet2k) și pe site-ul www.alpinet.org, date destul de numeroase ce nu fuseseră folosite la vechea

ediție a hărții. Sper de asemenea că am reușit să elimin diferitele forme de dia-critice din același cuvânt.

Oricine dintre cei care străbat masivul ne poate transmite modificările/îmbunătățirile/ actualizările pe care le consideră necesare pentru ca harta să arate și mai proaspătă la viitoarea ediție; toate persoanele care aduc corecturi hărții vor fi explicit menționate.

Nordul hărții

Leontin Șuteu, realizatorul ediției 2005 a hărții Făgărașului pentru Alpinet ne spune cum a reprezentat direcția nord geografic: folosind SRTM (pseudoproiecție latitudine-longitudine) ca fundal al hărților, se știe că pentru planurile care acoperă distanțe de doar zeci de kilometri se poate considera direcția nord geografic ca fiind paralelă cu laturile verticale ale hărților (nordul a rămas identic pe actuala ediție). Caroiajul GPS are azimutul de 358,4 grade față de axa N-S geografic în zona Munților Făgărașului (din 360, notă Ică Giurgiu).

Trasee cu GPS

Încă puțin utilizate de cei care merg pe munte, aparatele GPS (arată coordonatele geografice și altitudinea cu ajutorul sateliților) vor deveni pe măsura accesibilității lor ca preț tot mai folosite și de către români. Unul dintre avantajele este că indică direcția bună de urmat inclusiv pe vreme nefavorabilă, fără vizibilitate, sau noaptea.

Pe www.alpinet.org există deja înscrise cordonatele a multe trasee turistice pe care s-a mers cu GPS-ul, date care îi ajută pe acei care le folosesc pentru atingerea în condiții de siguranță sporită a obiectivelor dorite. Pentru Munții Făgărașului - ne spune Cătălin Olteanu - accesați informațiile culese la:

<http://alpinet.org/bin/poteci/gps.php?zonaid=16&lng=ro> (ghid turistic - zone montane - Munții Făgărașului - gps). Rutele (track-urile) apar în partea de jos a paginii. Pentru utilizatorii autentificați pe site (operațiune care nu vă costă nimic), apare legătura de copiere a întregii informații sub fiecare track.

Tot pe www.alpinet.org aveți o bogată colecție de articole și știri, însoțită uneori de imagini, despre turele din Munții Făgărașului efectuate de persoane care au dorit și au avut posibilitatea să transmită și altora elementele observate pe teren:

<http://alpinet.org/bin/poteci/about.php?lng=ro&id=16>

sau

<http://www.muntiicarpati.org/bin/poteci/about.php?id=16>.

Fotografii

Au fost utilizate imagini surprinse în diverse anotimpuri, provenite în general de la buni cunoscători ai acestor munți. Din banca de cadre avută la dispoziție nu au fost folosite decât un număr redus de vederi, încercându-se doar prezentarea geografică a masivului. La unele fotografii realizate artistic au fost schimbate titlurile, tot pentru a oferi informație.

Pe www.alpinet.org veți descoperi o impresionantă colecție de imagini din Munții Făgărașului, cele mai multe dintre ele punând accent pe laturile estetice și sufletească, inspirate de peisaj.

Dintre imaginile de pe www.alpinet.org doar o mică parte au fost incluse în succesiunile de fotografii atașate actualei prezentări a traseelor; singura motivație reală pentru care unele vederi excepționale nu și-au găsit loc încă în traversările fotografice ale masivului a fost dorința de a nu întârzia punerea în circulație a ediției actuale a ghidului.

Cunoaștem multe persoane care au realizat imagini deosebite în acești munți, imagini care au în același timp conținut informativ și artistic. Sperăm că viitoarea ediție a ghidului să fie mult mai bogată la capitolul fotografii.

CREASTA, parcuregere vest-est (marcaj bandă roșie)

1. halta Valea Mărului (350 m) - Chica Pietrelor (1606 m)

Timp de parcurgere: 6 ore. Iarna, locuri unde zăpada viscolită îngreunează înaintarea.

Traseul debutează din liniștita gară de pe malul Oltului. Este recomandat la urcare numai pe vreme cu suficientă vizibilitate, căci starea precară a marcajului (semne puține și rare) ne poate exaspera. Este de presupus că vom avea bagaj greu iar diferența de nivel de 1250 metri poate să pară mai importantă dacă nu avem siguranță că înaintăm pe poteca bună.

Din gară trebuie să pornim de-a lungul liniei ferate, spre amonte râului. Avem de mers cam 1,5 km, până când ajungem la Valea Strâmba. Pe Culmea Păului, pe lângă locuințele de la baza ei, pornește poteca lată spre înălțimi.

După case, se urcă prin vegetație mai rară; într-o poiană găsim o stână părăsită (spre dreapta ei, izvor). De aici mergem spre dreapta, urcând până pe un picior de munte; pe el, la stânga, poteca este clară. După ce trecem de pădure (locul A, vezi harta), spre dreapta se înalță stâncăriile Strâmbanului (imaginile 3620, 3630), toponim pe care îl înțelegem dacă vom călca pe marginea lor din dreapta (în sens de urcare). Tot din zona A se vede, spre sud-vest, muchia care coboară la Olt, peste Bulz (imaginea 3630), marcată și ea cu bandă roșie (traseu 2).

La ieșirea din pădure (A) rămâne să alegem (marcajul este "timid") dacă ne îndreptăm pe plaiul cu arbori din stânga stâncilor Strâmbanului sau dacă - trecând prin scurte perii de pădure cu conifere - mergem pe poteca ce ține marginea spectaculosului abrupt dinspre Valea Curpăului.

Dincolo de Strâmbanu ajungem pe Chica Pietrelor (imaginile 20, 30, 3620), la o primă întâlnire cu spectacolul peisajului calcaros, rocă ce creează în multe părți ale masivului, în special pe versantul sudic, forme ample și de detaliu extrem de atrăgătoare. Dincolo de Chica Pietrelor coboară spre nord-vest marcajul cruce roșie, până în localitatea Turnu Roșu (3 ore, traseu 16).

2. halta Valea Fratelui (350 m) - Chica Pietrelor (1606 m)

Timp de parcurgere, până după Chica Pietrelor: 6 ore. Din haltă mergem spre amonte (3,3 km; Cristea, 1975), traversând Oltul, până la podețul peste calea ferată, din dreptul kilometrului 357 al liniei Piatra Olt-Sibiu. Poteca începe să urce pe Dealul Cetății, din versantul stâng geografic al Rindiboului.

3. Chica Pietrelor - Șaua Suru (2110 m)

Timp de parcurgere: 3 ore. În luna mai, câmpuri întinse de brândușe dar și acumulări groase de zăpadă. Suntem în drum spre cota 2000 a masivului. În dreptul Vf. Prislop (1820 m) se lasă spre dreapta culmea pe care se ajunge, prin afinișuri, fără semne de marcaj aplicate în teren, în Șaua Prislop, la nord de Zănoaga Căinenilor (traseu 49 și imagi-

nile 40, 3610).

Marcajul de creastă trecea, din dreptul temeliei fostului refugiu turistic, spre est, peste Tătaru, coborând în Șaua Apa Cumpănită (1807 m). Semnele sunt acum deviate pe versantul sudic (începutul se află pe o momâie), pornind pe poteca ciobănească, evitând urcarea vârfulor. Marcaj aplicat doar pe pietre. Pe potecă va fi destul de multă zăpadă, inclusiv în mai, în timp ce traseul inițial, pe creastă, este dezgolit de nea.

În Șaua Apa Cumpănită parcursul se îmbină cu drumul ce suie din sud pe Muchia Coți (triunghi albastru, traseu 51), numit de localnici Memorialul Praporgescu (general care a condus pe aici bătălii ale primului război mondial și a decedat pe munte). În șa, izvoare cu scurgere spre ambii versanți ai crestei, locuri bune de cort.

De la Apa Cumpănită se desprinde către est o rețea de poteci ciobănești, către locuri frumoase, pe la sud de Munții Cocorâciu și Miclăuș, permițându-ne să descoperim coastele povărnite ale acestuia din urmă, care arată ca un coș vulcanic. (La stâna de sub Cocorâciu, unde este și loc de cort, am cunoscut un cioban angajat să bată urșii. Pentru că oamenii de la stânele din jur nu voiau să se pună rău cu autoritățile - omorând urșii care se năvăleau la oi, soluție adoptată tacit în alte părți ale masivului - au preferat să găsească pe cineva dintre ei care nu se sfiia să aștepte în noapte, pe cărările mamiferului și să-l snopească cu bâta, "doar atât cât să nu mai treacă câteva săptămâni pe la oile noastre".)

Înainte să ajungem în zona Moașa, trebuie să căutăm spre stânga triunghiul albastru ce coboară spre refugiul Suru (1-1½ ore; traseu 17, imaginea 60). După Vf. Găvanu (2153 m), începe din Șaua Suru un alt triunghi, roșu, ce duce tot la refugiul Suru (1½-2 ore, traseu 17). Pe vizibilitate scăzută, începutul celor două marcaje cu triunghi este greu de găsit, trecerea de la netezimea zonei de creastă la potecile ce coboară putând crea băjbăieli.

Notă. Domnul Gheorghe Tâmpa, din Mediaș: "Semnalez un traseu vechi, netrecut pe nici o hartă a masivului, cu marcaje ici-colo, din triunghiuri de metal. De lângă Chica Fedeleșului, de pe creasta masivului, se coboară pe versantul vestic al Muntelui lui Schiau, apoi pe Valea lui Ionel și, pe drum forestier, se ajunge la Sebeșul de Sus."

Din creasta principală, din dreptul Vf. Găvanu (2153 m) putem ajunge, în aproximativ 45 minute, pe Vf. Miclăuș, pe potecile trasate de oi.

4. Șaua Suru (2110 m) - Lacul Avrig (2011 m)

Timp de parcurgere (urcând și Vf. Suru): 3-4 ore. Pe timp de iarnă suntem deja în zona unde pot apare probleme serioase: câmpuri de gheață, zăpezi viscolite, fețe cu pericol de avalanșă.

Din Șaua Suru putem ocoli Vârful Suru și Capul Surului pe poteca din sud, pe deasupra obârșiiilor Pârului Suru. (Căldarea Suru este largă, foarte frumoasă, sunt locuri de cort, iar spre confluența Suru - Budislavu apare o succesiune de cascade mari, cu bazine importante la baza lor. Atenție la vipere.) Parcurgerea crestei Suru - Capu Surului - Șaua Roșiile oferă priveliști care merită "oculul".

Bibliografia citează surse de apă care traversează poteca ce ocolește Căldarea Surului; dar sunt și veri în care izvoarele dispar din potecă, eventuala reprovizi-onare necesitând coborâre pe urma lor.

Când poteca ajunge la sud de Vf. Budislavu, putem să privim în cotloanele piramidei Ciortea - Capu Gemenilor - Grohotișu (imaginile 70, 80). (Toponimul Capu Gemenilor va fi înțeles și apreciat dacă suim dinspre Muchia Vemeșoiaia; o falie adâncă, așa cum găsim și pe alte piscuri din masiv, desface partea superioară a muntelui.) Până în Șaua Avrigului (Portița Avrigului) vom tot coborî, descoperind întâi la dreapta ademenitoarea căldare cu Lacul Budislavu (traseu 52; imaginile 80, 90), apoi, la stânga, căldarea cu Lacul Avrig (imaginile 110, 120, 3600); și vom decide unde punem cortul.

Acum mult timp a fost abandonat traseul de creastă ce suia din Portița Avrigului (2178 m) peste Turnul Lacului, spre Ciortea I (imaginile 70, 3470), coborând de acolo spre Șaua Gârbova (parcurs într-adevăr delicat când bagajul este greu sau vremea nu e senină).

Din zona de vărsare a Lacului Avrig, debutul punctului albastru spre cabana Bârcaciu (2½-3 ore; traseu 19) este destul de greu de găsit pe ceață (constatare: Șerban Ovidiu, Arad).

5. Lacul Avrig (2011 m) - Scara (2306 m) - Șaua Scării (2146 m)

Timp de parcurgere: 2-3 ore. De la Lacul Avrig urcăm spre șaua de la est de

Vf. Gârbova (porțiune periculoasă iarna), unde sosit iar în creasta principală (B). Din B putem să urcăm ușor pe Ciorța și să ajungem mai departe pe Capu Gemenilor (imaginile 70, 3470) (trecând prin scurte porțiuni unde, dacă avem bagaje voluminoase, le putem trage/ asigura cu o cordelină), apoi pe Muchea Vemeșoia (traseu 52).

La sud de B, locuri de cort; posibilitate de a merge de aici în căldările vestice ale Muntelui Boiu/ Boia/ Capu Bilei (imaginea 3570) sau de a coborî pe Valea Scara, către obârșia Topologului (traseu 54).

După ce trecem de Vf. Gârbova, înainte de a începe urcușul pe Scara, spre stânga se desprinde crucea roșie, către cabana Bârcaciu (2-3 ore). Urmează ascensiunea pe Vf. Scara. (Nu uitați, organismul lucrează cu mai bun randament dacă programăm pauzele dintre etapele de mers înainte de urcușuri susținute și nu pe vârfuri, înainte de coborâri. Dacă, la urcare, greutatea bagajului ne îmboldește să-l lăsăm din spate pentru a face pauză, nu uitați, apălați înainte de asta la o soluție interesantă: vă întoarceți cu fața spre vale, fără să dați jos rucsacul, vă odihniți circa 30 de secunde, timp în care scuturați ușor mâinile și picioarele, apoi porniți iar ascensiunea.)

De acolo de sus, continuarea până spre Negoiu și Călțun se dezvoltă bine privirii. Iar după Vf. Puha (2176 m), în Șaua Scării (2146 m) vine din dreapta, de pe versantul sudic, de la obârșia Râului Topolog, marcajul cruce albastră (traseu 54), care trece pe versantul nordic, către cabana Negoiu (2-3 ore; traseu 23) (iarna, drumul dintre Șaua Scării și cabana Negoiu prezintă de obicei, în amonte de Cascada Șerbota, în zona unde trece peste apă, mari acumulări de zăpadă, deși la altitudine mai mare stratul este nesemnificativ).

La est de Șaua Scara este refugiul Scara, capacitate 10-12 persoane (imaginea 3570) (apă la 5 minute mai jos de refugiu, spre vale).

6. Șaua Scării (2146 m) - Șerbota (2327 m) - Negoiu (2535 m)

Timp de parcurgere: 6-7 ore; traseu nerecomandat iarna. Din Șaua Scării până pe Vf. Șerbota nu sunt probleme deosebite de orientare sau efort fizic. Pe Șerbota, cu puțin mai jos de vârf, sosește dinspre nord (traseu 22), de la cabana Negoiu, banda albastră (nu uitați,

pe porțiunea de deasupra cabanei Negoiu, după ce ieșim din pădure, se pot declanșa ușor avalanșe pe acest traseu turistic).

Între Șerbota (2327 m) și Vf. Sărății (2365 m) trebuie să trecem pe Custura Sărății, loc cu faima turistică de "cel mai dificil din masiv" (imaginile 3510, 160, 170, 180). Dacă acum ani buni calificativul era destul de potrivit (potecă nu foarte bine bătută, unele lespezi instabile, rucsaci lați și joși înspre spate), între timp lucrurile s-au mai schimbat. Rucsacii au deveni mai compacți și mai înalți spre partea superioară a corpului, poteca s-a călcat bine, lespezile instabile și-au cam stopat balansul. Dar nu înseamnă că pasajul nu trebuie abordat cu atenție; o cordelină de vreo 10 metri ne ajută, dacă e cazul, să lăsăm sau să tragem rucsacii cu ea, pe porțiuni scurte, unde ne simțim nesiguri cu ele în spate. Dacă aveți probleme în Custura Sărății înseamnă fie că sunteți oboșiți, fie că bagajul e prea greu, fie că stați rău cu condiția fizică. Se pierde timp în Custura când vin grupuri din ambele sensuri, producându-se încâlceală pe potecă.

Custura Sărății este dublată de o potecă marcată acum cu bandă galbenă (înainte era bandă albastră), pe la sud de ea, ce se desprinde chiar de pe Vf. Șerbota. Această variantă are și ea coborâșuri și urcușuri, dar este un pic mai lejeră decât parcursul pe Custura Sărății; ea se apropie mult sau jonctionează în unele locuri cu traseul custurii; în perioadele cu circulație turistică intensă oferă o binevenită soluție de descongestionare a porțiunii dintre Șerbota și Vf. Sărății.

După Vf. Sărății (2365 m) urmează Șaua Cleopatra unde se întâlnesc triunghiul albastru, care sosește de la cabana Negoiu (dinspre nord, traseu 21), cu triunghiul roșu care vine de la sud, de pe Izvorul Negoii (traseu 56). Locuri de cort în căldarea de la sud de Custura Sărății.

(Drumul din Șaua Cleopatra până la cabana Negoiu poate dura în jur de 2-3 ore. Iarna, traseu extrem de înșelător, gheața ce poate apare în porțiunea lui mediană, pe o pantă cu înclinare mare, putându-și modifica mult în timpul zilei coeficientul de alunecare. E adevărat, în anumite perioade ale iernii, urcușul de la cabana Negoiu până pe vârf cu același nume nu pune probleme! Mai mult, în zona peretelui pe sub care se iese în Șaua

Cleopatra putem întâlni forme foarte spectaculoase, săpate de vânt în zăpadă.) Urmează urcușul pe Negoiu (2535 m), al doilea vârf al țării (imaginea 3500).

Dincolo de cota 2500 metri, în România se ridică următoarele piscuri: 1. Moldoveanu (Făgărașului), 2544 m; 2. Negoiu (Făgărașului), 2535; 3. Viștea Mare (Făgărașului), 2527; 4. Parângul Mare (M. Parâng), 2519; 5. Lespezi (Făgărașului), 2517; 6. Peleaga (Retezat), 2508; 7. Vânătoarea lui Buteanu (Făgărașului), 2507; 8. Călțun (Făgărașului), 2505; 9. Omu (Bucegi), 2505; 10. Păpușa Mare (Retezat), 2504; 11. Bucura (Ocolit) (M. Bucegi), 2503; 12. Dara (Făgărașului), 2500 m.

Custura Sărății, iarna

Echipa: Corina Drosino, Cătălin Pobega. După multă ploaie și vreme urâtă, cerul înstelat de deasupra cabanei Bârcaciu ne dădea speranțe mari pentru îndreptarea vremii. Pe 31 decembrie 2005, la ora 8 păraseam cabana, având la noi doar echipament de iarnă, folie de supraviețuire, apă, puțină mâncare, ciocolată și... trepid.

Ajunși în creastă după doar o oră, ne-am dat seama că zăpada este foarte bună de mers; soarele prevestea o zi frumoasă (fără nori) iar vântul rece ținea temperatura foarte jos; așa că nu ne-am putut abține de a încerca un vis mai vechi: parcurgerea crestei de la Vf. Scara până pe Vf. Negoiu.

Am trecut de vârfurile crenelate ale Mâzgavului, am urcat Șerbota, am parcurs Custura Sărății și apoi, epuizați, am ajuns pe Piciorul Negoii unde am prins un apus superb.

Custura Sărății am hotărât să o facem matematic, doar coborârea de pe Vf. Șerbota am făcut-o pe sud, urcând apoi din nou la linia crestei. Ne-ar fi fost mult mai ușor să coborâm în sud, în vale, să trecem valea și apoi să urcăm pe un picior pe Negoiu, dar amândoi am decis că vrem Custura.

A fost obositor din cauză că a trebuit să stăm concentrați permanent; nu se vedea stânca, zăpada o acoperea complet. Au fost porțiuni unde am stat cu multă grijă să curățăm cu pioletul zăpada, pentru a găsi prize sigure. Ne așteptam unul pe altul, mergeam cu schimbul în față și pentru siguranță călcam pe aceleași urme. Înainte de a mă cățăra mă uitam ce am în spate și îmi calculam locul unei eventuale căderi; îmi spuneam în permanență: "o singură

greșeală e prea mult". O dată intrați pe custură era dificil să te mai întorci. E un fel de creastă sudică a Pietrei Craiului dar cu multe urechi de iepure, ca pe Creasta Arpășelului, turnulețe care trebuiau suite și apoi coborâte.

La final de zi am ajuns pe Vf. Negoiu, de unde ne-am sunat prietenii rămași la Bârcaciu ca să le spunem că suntem bine și că vom coborî spre cabana Negoiu, pentru a înnopta acolo. Am coborât la lumina frontalelor, pe urmele lăsate de cei care au urcat pe Vf. Negoiu de la cabană (pe valea dintre Muchia Tunsului și Muchia Șerbotei), pe urmele unei vechi avalanșe. Picioarele mergeau deja singure din cauza oboselii și deshidratării.

La 9 seara deschideam ușa cabanei Negoiu. Am avut surpriza să fim răsplătiți cu o cameră de șase paturi, să ne lăfăim doar noi. Trecerea dintre ani ne-a prins dormind, ratarea șampaniei și artificiilor fiind surclasată cu brio de realizarea unui vis frumos, la sfârșit de 2005. (Cătălin Pobega)

7. Negoiu (2535 m) - Portița Negoiiului (2180 m, la vest de Lacul Călțun)

Timp de parcurgere: 1½-2 ore; expus iarna. De pe Negoiu începem să coborâm spre sud-est. După 10-15 minute ajungem la o bifurcație (C): către dreapta, potecă spre Strunga Doamnei, pe bandă galbenă (apar și semne bandă albastră); către înainte mergem spre Strunga Dracului (imaginile 3300, 3380), pe bandă roșie. Pentru cei cu bagaje grele și nu prea încântați de pasaje mai acrobatică, recomandăm drumul spre Strunga Doamnei (imaginile 3300, 3380). Locuri frumoase de cort în căldările de la sud de Negoiu.

Din C mai urcăm puțin și, spre stânga, coborâm traseul prin Strunga (Hornul) Dracului, unde, pe unele porțiuni, sunt lanțuri (imaginea 3480). Și la coborâre și la urcare, cea mai comodă poziție de avansare este cu fața la perete, ținându-ne, când este cazul, de lanțuri. Dacă avem bagaje grele, sunt câteva platforme spre care putem să le lăsăm cu cordelina, noi avansând fără ele în spate. La baza hornului, pe care îl coborâm sau urcăm în circa 15-40 minute, funcție de bagaj, vreme și intersecții cu alți turiști, poteca este apropiată de orizontală. Pasaje ceva mai expuse urmează, până vine din dreapta (D) poteca marcată cu bandă albastră, dinspre Strunga Doamnei. Din D mai avem circa 10 mi-

nute până în (E), acolo unde jonționăm cu traseul cruce roșie, care sosește din Strunga Ciobanului (imaginea 220). De aici, în curând sosim în Portița Negoiiului (Călțunului), deasupra Lacului și refugiului Călțun (imaginile 230, 240, 3430).

Din C, drumul prin Strunga Doamnei către Portița Negoiiului are coborâșuri și urcușuri. Trebuie să fim atenți, pe vreme cu vizibilitate redusă, pentru ca spre baza vâlcului (pe care începem din C să coborâm) să o luăm la stânga, pe marcaj, și nu să pierdem în continuare din altitudine. Apoi, mai departe, după ce am ocolit Vf. dintre Strungi, dacă vremea este opacă, trebuie să nu greșim poteca, lăsându-ne "furați" de firul ce tot coboară spre dreapta, către baza Muntelui Lespezi, pe bandă albastră, depărtându-ne de Strunga Doamnei. Ultima parte a potecii către Strunga Doamnei este ascendentă; din strungă coborâm spre punctul D, unde întâlnim poteca ce vine de la Strunga Dracului.

8. Portița Negoiiului (2180 m) - Șaua Capra (2315 m)

Timp de parcurgere: 4-5 ore; iarna pot apare probleme serioase la parcurgere. Din Portița Negoiiului ne lăsăm către Lacul Călțun.

Cel mai scurt traseu turistic din România se află pe partea de est a Lacului Călțun, între poteca de creastă marcată cu bandă roșie și refugiul Călțun; are aplicat punct roșu și se întinde pe aproximativ 30 m lungime. Este foarte bine ca pe această porțiune marcajul să fie foarte des, căci pe negură și vânt, din poteca de creastă nu vezi refugiul și nici nu te poți face auzit până la el, la zgomotul rafalelor adăugându-se zbaterea valurilor de pe lac.

Iată și alte trasee foarte scurte: Munții Predealului, cabana Trei Brazi - cabana Poiana Secuilor, bandă galbenă, 10-20 minute; Munții Făgărașului, cabana Valea Sâmbetei - chilia din Muchia Drăgușului, punct albastru, 10-25 minute; Munții Făgărașului, monumentul Nerlinger - Portița Frunții - Căldarea Pietroasă, punct roșu, 15-20 minute, accesibil doar vara; Munții Făgărașului, Vf. Viștea Mare - Vf. Moldoveanu, 421 metri, punct roșu, 10-20 minute; Munții Ceahlău, Curmătura Lutul Roșu - șoseaua Durău spre cabana Izvorul Muntelui - traseu turistic dinspre satele Izvoru Alb, Secu spre cabana Do-

chia, punct galben, 10-15 minute; Munții Bucegi, ramificație din poteca Schiel spre banca Maria Thereza, cruce roșie, 20 minute; Munții Bucegi, ramificație din traseul Babele - Piatra Arsă (bandă galbenă) spre cantonul Jepi, triunghi roșu, 10 minute; Munții Bucegi, ramificație din traseul Piatra Arsă - Babele (bandă galbenă) spre cabana Caraiman, punct albastru, 10-15 minute; Munții Zărand, Șaua Cazacu - Vf. Fântâna Rece (punct albastru), 15 minute.

Mulți sunt tentați să pună cortul în preajma refugiului Călțun, pe malul lacului, neștiind că acolo cam suflă puternici și permanenți curenți de aer. Am descoperit însă locuri frumoase, mult mai ferite de vânt, pe stânga potecii ce suie de la Călțun către Lăițel, după ce urcăm 5-10 minute (imaginea 3430). Căldarea glaciară Călțun ne poate păcăli pe timp de vară cu turbulențe care se formează aici: am pierdut o dată, după o noapte de bivouac, mai bine de jumătate de zi în jurul cortului aflat în apropiere de lac, pentru că ni se părea că vântul este mult prea supărător pentru a continua mersul pe creastă. Ne miram că veneau turiști de pe culmi, din ambele sensuri și... treceau repede mai departe! Păcăliții eram noi, începători pe atunci în cunoașterea masivului, care nu știam că vântul turbat bătea doar în Căldarea Călțun!

Urmează urcușul pe Lăițel, apoi traversarea platoului de pe Vf. Lăița/ Laita (imaginile 3400, 3410). Pe acest platou, vara, am avut una dintre cele mai interesante pățanii: cele 95 de kilograme ale mele, plus alte 35 ale rucsacului, nu au fost suficiente să pot avansa prin vântul cu rafale, pe o lungă porțiune, decât în... patru labe; dacă încercam să merg în picioare vântul mă răsucea și mă trântea violent. Alți prieteni, într-un an ulterior, în Curmătura Brătilei, au fost prinși de o tornadă! Vântul îi tăvălea și rostogolea pe cei mai mici. Gabriel Miclăuș (care a contribuit la prima serie a revistei Invitație în Carpați), ajungea cu rucsac la 130 de kilograme, dar a fost țintuit la sol de tornadă și învățat pe loc până când a fost tras afară de acolo de Gabriel Silvășanu, venit în ajutorul lui! Desigur, astfel de dezlănțuiri ale vremii sunt rare, dar atunci furia vântului poate culca (am văzut așa ceva în multe locuri din munții noștri) păduri întregi la pământ; sau, vântul în viteză poate crea în codri "cărări" șerpuite, cu arbori trântiți,

toate crengile lor fiind rupte de trunchiuri din cauza izbiturii de pământ.

După ce am urcat (trecând o zonă cu lanțuri) pe Laita/ Laita și o depășim, ajungem în Șaua Doamnei (de unde putem coborî spre nord, fără marcaj, într-o căldare pietroasă, cu ceva locuri de cort; mai jos, ajungem la Lacurile Doamnei) (imaginile 3350, 3360, 3370).

Pe marcajul de creastă, poteca va trece apoi pe lângă claua de piatră numită Turnul Paltinului (există aici o zonă cu lanțuri) (imaginile 310, 590, 3300, 3380, 3390). Spre sudul masivului, punct albastru către cabana Pîscu Negru, traseul 62. Apoi ajungem la o ramificație: pe bandă albastră, spre nord-est, avem potecă către Lacul Bâlea (1/2-1 ore) (imaginile 610, 620, 625, 630); spre est continuă banda roșie, pe marginea abruptului sub care se află Lacul Bâlea. Pe această din urmă porțiune a marcajului, spre sud este Căldărușa Lungă a Caprei, cu lacuri și locuri liniștite (imaginile 3300, 3310, 3320, 3330).

După ce ocolim pe la sud Vf. Iezerul Caprei (2417 m; imaginile 640, 660) sosim în Șaua Capra (2315 m): către nord coborâm la Lacul Bâlea (triunghi albastru, 1/2-1 oră; traseu 26), către sud se ajunge pe malul Lacului Capra (15 minute), iar către est urcăm (cruce albastră, 3/4-1 oră; traseu 30) pe Vânătoarea lui Buteanu.

9. Șaua Capra (2315 m) - Fereastră Zmeilor (2180 m) - Șaua Podragu (2307 m)

Timp de parcurgere: 5-6 ore; extrem de periculos iarna. În 15 minute, spre sud, coborâm la Lacul Capra (imaginile 670, 680, 690, 700). Loc de pus cortul. Perspectivă deosebită spre Vf. Mușeteica (2442 m), dinspre sud-est, de pe care, vara, după ce la Capra este deja întuneric, pleacă ultima geană de lumină. (Iar dacă așteptăm seara pe Vf. Mușeteica, târziu după ora 9, când locurile din jur sunt întunecate, lumina dispare, ultima, brusc.)

În apropierea lacului se găsesc două monumente (imaginea 670), în amintirea celor care au pierit în avalanșe. Riscul plecărilor bruște și dezastruoase ale zăpezii există real; uneori ele sunt declanșate chiar de către victime, nu neapărat imprudente (cum ne explică "cunoscătorii" din massmedia), ci poate prea dornice să spere în "nu s-o întâmpla tocmai acum". Ciudat, "specialiștii" nu apeleză și la cifre când se vorbește

de avalanșe, pentru că procentele arată clar: mor oameni la munte, dar mai mulți pier în orașe, călcați de mașini pe trotuare!

De la Capra, spre est, urmează un urcuș care ne scoate pe marginea Căldării Vârtopel (Fundul Caprei), garnisită cu zăpadă mare pe potecă, uneori și în iulie-august. De cealaltă parte a căldării, acolo unde ne duce marcajul, ajungem la Fereastră Zmeilor și imediat apoi la Portița Arpașului. Este un loc bun de popas, atât pentru a privi, dintr-o parte și alta, de-a lungul culmii masivului (prin Fereastră săpată în calcare, imaginea 750) cât și pentru a descoperi vizual largi zone interesante, către nord și sud. Pe partea de nord a crestei se duce potecă către Lacul Podrăgel (imaginile 3220, 3230, 3240) și mai departe la cabana Podragu (bandă albastră, 3 1/2-4 1/2 ore; urcușuri și coborâșuri accentuate, dar merită ajuns la Lacul Podrăgel; traseu 36). Pe partea sudică a masivului se lasă triunghiul galben, către refugiul salvamont (imaginea 760) (20 minute; apă în apropiere de refugiu, într-un vâlc cel priporos) și mai departe spre drumul transfăgărașan (1 1/2 ore).

Din Portița (imaginea 3260), continuăm pe creastă, peste locul numit La Trei Pași de Moarte, nume care vrea să ne facă a crede cât de plăcute sunt ultimele clipe ale vieții. Urmează un ocol al Muntelui Arpașul Mic (imaginea 3260), pe partea lui nordică, și apoi, pe creastă, sosim la monumentul Nerlinger (N pe hartă), deasupra ospitalierei și spectaculoasei căldări a Lacului Buda (imaginile 810, 820, 830, 840, 3250). Aici, spre sud, ținuturi bine apreciate, an de an, de turiștii... străini (parțial explorate din punct de vedere speologic). Cu toate că ei campează mult și mulți, în urmă nu rămân niciodată (ne fac în necaz!) gunoaie, șanțuri săpate în jurul cortului sau vetre de foc; o "palmă" puternică pentru români.

După ce vom trece de Vf. Mircii (imaginile 860, 870, 880), urmează coborâș spre Lacul Podul Giurgiului (imaginile 890, 900); undele reci ale acestuia, uneori sprijinite pe zăpadă sau gheață în toiul verii, sunt tocmai bune pentru înotul a nu tocmai puțini germani. De la lac suim în Șaua Podragu (imaginea 890): către nord, pe triunghi roșu (traseu 35) se coboară la cabana Podragu (1/2-3/4 ore); către sud, pe triunghi albastru, mergem la baza Văii Podu

Giurgiului (1 1/2 ore; traseu 68).

10. Șaua Podragu (2307 m) - Viștea Mare (2527 m) - Moldoveanu (2544 m)

Timp de parcurgere: 4-5 ore până pe Viștea Mare, iar de aici încă aproximativ 30 minute până pe Moldoveanu (imaginile 860, 870). Traseu cu probleme pe timpul iernii.

Porțiune de creastă fotogenică, pe care urcăm și coborâm. Peisaj spectaculos la nord de culme, cu ruperi mari de pantă, locuri extrem de atractive spre sud, mai domoale la privire. Din Șaua Orzânelei, triunghi roșu către sud, la Podul Giurgiului (2-3 ore; traseu 69) (informații și de la Florin Gheorghiu, Vaslui).

Mulți turiști preferă să își lase bagajele pe Viștea Mare (imaginile 570, 3140, 3150, 3160, 3170), mergând până pe cel mai înalt pisc din țară fără greutate în spate. Chiar dacă nu aveți în plan să continuați pe munții de la sud de Moldoveanu (imaginile 3130, 3190, 3200), profitați de ocazie, dacă vremea permite, încercați să descoperiți oferta de peisaj dinspre miazăzi și să comparați lungimea culmilor care se pierd în zare, către sud, cu a altor creste montane pe care le cunoașteți. Și poate veți înțelege ce mare de munți frumoși ocolim dacă mergem doar pe creasta principală a Făgărașului. De pe Moldoveanu, spre sud, punct roșu către localitatea Brădet, pe Valea Vâlsanului (traseu 70).

11. Viștea Mare (2527 m) - Portița Viștei (2310 m) - Fereastră Mare a Sâmbetei (2188 m)

Timp de parcurgere: 3-4 ore; iarna, traseu greu, cu probleme. Coborâm, în circa 30 minute, în (Șaua) Portița Viștei (imaginile 980, 3170). Către nord, marcaj triunghi roșu (traseu 37), spre orașul Victoria: 6-8 ore. Spre sud, alt traseu, tot cu triunghi roșu, pe Valea Rea, către localitatea Slatina (traseu 74).

Din Portița Viștei pornim iar către est, pe coastele sudice ale Munților Hârtopu Ursului (2454 m) și Galbenele/ Gălbenele (2436 m). Între Galbenele și Gălășescu Mare este Șaua Viștișoara, de unde se poate coborî către sud la Lacul Gălășescu (imaginile 1030, 1040, 1050), iar către nord, printr-un horn ce pleacă abrupt, la Lacul Viștișoara.

Apoi, între cele doi Munți Gălășescu, ajungem în Fereastră Răcorele (2297 m). Spre est față de Gălășescu

Mic sosim în Fereastra Mică a Sâmbetei (2196 m), de unde coboară triunghi galben spre cabana Valea Sâmbetei (1 oră până la Crucea Ciobanului și încă pe atât până la cabana Valea Sâmbetei). Vedem cabana Valea Sâmbetei și, pe malul drept al Pârâului Sâmbăta, mai jos de cabană, stâncile calcaroase de la Piatra Caprei.

Pe creasta principală, către est, după Muntele Slănina/ Budru (2268 m), coborâm în Fereastra Mare a Sâmbetei. De aici, către nord, pleacă triunghiul roșu spre cabana Valea Sâmbetei. Coborâm pe el circa 1 oră, până la o confluență de poteci, la Crucea Ciobanului: din stânga vine marcajul dinspre Fereastra Mică a Sâmbetei (triunghi galben), din dreapta sosește punctul roșu. Mai avem de aici 1 oră până la cabana Valea Sâmbetei. Din Fereastra Mare a Sâmbetei, către sud, ne putem lăsa în Valea Izvorul Bândeii.

Din Fereastra Mare a Sâmbetei, spre sud, apă la 5 minute.

12. Fereastra Mare a Sâmbetei (2188 m) - Curmătura Mogoșului (2344 m) - Curmătura Zârnei (1923 m)

Timp de parcurgere: 3-4 ore; dificil iarna. După circa 30-45 minute de la pornire, de la sud de Vf. Cheia Bândeii pleacă spre nord marcajul punct roșu (pe el, 1-1½ ore până la Crucea Ciobanului, apoi încă 1 oră până la cabana Valea Sâmbetei). Mai mergem încă 30-45 minute pe creastă și sosim în Curmătura Mogoșului (situată la vest de Vf. Urlea) de unde, spre est, peste Vf. Urlea, se desprinde triunghiul albastru, către cabana Urlea (2-3 ore; traseu 43; imaginile 1220, 1230). Ceva mai departe de aici, din Curmătura Urlei (Portița Lacului, 2336 m) se lasă către Lacul Urlea (imaginea 1240; care pare foarte jos față de noi) marcaj punct albastru (30-40 minute).

Apoi, pe creastă, până la Vf. Fundu Bândeii, dacă vremea este senină, avem panorame largi și profunde. La sud-est de acest vârful se deschide largă Căldare Hârtoapele Leaotei (imaginile 1280, 1290), unde se află numeroase și pitorești lacuri: aici se află oglinda cerului situată la ce mai mare altitudine în Carpați (2335 metri; imaginea 1300) și încă patru dintre primele opt lacuri situate la cele mai mari înălțimi din România.

La est de Vf. Fundu Bândeii părăsim succesiunea de relief stâncos, alpin; zona de creastă a masivului primește de aici forme mai liniștite, abrupturile re-

găsindu-se doar pe munții ce se desprind către sud și nord. Din Curmătura Zârnei se duce un marcaj spre nord (punct roșu, 3-4 ore; traseu 44), către cabana Urlea.

Refugiul din Curmătura Zârnei este "terminat", nu vă bazați pe el.

13. Curmătura Zârnei (1923 m) - Curmătura Brătilei (2122 m)

Timp de parcurgere: 2-3 ore. Urcăm la început, apoi coborâm spre Curmătura Brătilei. Lacurile din ambele curmături, dacă au apă, nu o recomandăm pentru băut sau preparatul mesei.

Curmătura Brătilei este traversată de marcajul triunghi roșu, care vine dinspre sud, din Munții Iezer și duce în nord (parcursul 46), la comuna Dejani. Spre sud, până pe Vf. Roșu (Munții Iezer), avem de parcurs 8-9 ore; cu 2 ore mai devreme, în Curmătura Oticului, locuri foarte bune de cort (apă în apropiere). Către nord, coborârea în Dejani ia 6-7 ore.

Traseul dintre Curmătura Brătilei și Curmătura Oticului nu este recomandat pe vreme cu vizibilitate redusă. Poteca este destul de bine conturată pe alocuri, dar are doar stâlpi de mult ruginiți, așezați la schimbările ei de direcție. Unde poteca nu este clară, urmăm creasta.

Din Curmătura Brătilei se coboară către nord, pe o potecă abruptă, circa 10 minute, până la izvor; sursa de apă a fost corect trecută pe harta lui Nae Popescu, citată la bibliografie (era deja întuneric, întâi am auzit zgomotul pârâului, apoi am localizat locul de apariție).

14. Curmătura Brătilei (2122 m) - Șaua Lerescu - Rudărița (1050 m)

Timp de parcurgere: 6-7 ore. După ce ocolim pe la sud Vf. Berivoiu Mare, suntem în preajma "refugiului" Berevoiescu (spre el pleacă din creastă marcajul punct albastru). Adăpostul este "terminat", dar locurile din preajmă sunt frumoase.

Acum nu mult timp, vara, în cortul pus în apropierea refugiului, un trăsnet a curmat viața a doi turiști. Din păcate, suntem neputincioși în a vă recomanda o protecție contra descărcărilor electrice. Am petrecut în cort, în diverse masive, zeci de nopți cu fulgere lovind în imediata apropiere; am simțit uneori pe cărări cum o parte din sarcina electrică se scurge și prin corpul nostru. Când descărcările erau chiar "pe noi", ne opream, lăsând la câțiva zeci de metri

obiectele metalice din bagaje, care ar fi atras necazuri. Îmi amintesc de "năzdrăvăniile" făcute de fulgere, după cum povestesc cei care lucrează la relele TV de pe munți și chiar că șansele de a lua decizia potrivită par nule...

Spre est de refugiul Berevoiescu, pe creastă, ajungem în șaua de deasupra obârșiei Văii Luțele Mici. Oricare turist ar fi putut, înaintea noastră, nu doar observa că la sud de creastă sunt lacuri, dar ar fi știut și numărul lor dacă... cobora până acolo. Noi am fost curioși (vezi la enumerarea lacurilor) și, ca peste tot în masiv, nu am regretat.

Pe creastă, mai departe către răsărit, vom coborî în curând sub 2000 metri altitudine; muntele rămâne frumos în continuare, iar Lacul de baraj Pecineagu adaugă un plus de atracție peisajului. Masivul Piatra Craiului se ridică spre soare răsare.

De pe Vf. Comisul (1883 m), un marcaj triunghi albastru se lasă către nord, în V. Sebeșului (parcursul 47), iar traseul cu punct roșu pornește spre Rudărița. Continuăm apoi tot pe creastă, până în Șaua Lerescu, la ramificația bandă roșie - bandă roșie... De aici, spre nord, banda roșie se duce în Valea Lerescu (numită mai înspre aval Rudărița), de unde mai avem 2,7 km până la cantonul forestier Rudărița. Între Valea și Șaua Lerescu marcajul este mai greu de identificat la urcare.

De pe Muntele Lerescu, traseul care făcea legătură cu Tâmașul Mare, spre sud-est, a fost remarcat în anul 2003 de Alpin Club Ecoul București. Între timp, câteva zone cu defrișări extinse creează probleme de orientare.

15. Rudărița (1050 m) - cabana Plaiul Foi (849 m)

Timp de parcurgere: 2 ore, drum forestier. În apropiere de Plaiul Foi camparea la cort, deși tentantă, poate naște cereri de taxare din partea localnicilor/ "localnicilor" sau poate fi afectată de trecerea necontrolată a animalelor domestice; nu insistați în a crede că Dvs. aveți dreptate, gândiți-vă mai bine că sunt atâtea alte perimetre unde vă puteți instala fără probleme.

Parcursuri pe versantul nordic

16. Turnu Roșu (350 m) - Chica Pietrelor (1550 m)

Timp de parcurgere: 3½-4½ ore; iarna poate avea porțiuni periculoase. Marcajul cruce roșie, care pornea din localitatea Turnu Roșu (începutul lui era greu de găsit), suind pe culmea din malul stâng geografic al Văii Satului (potecă frumoasă), ajungând în creasta principală pe Culmea Pleșei (aflată la est de Chica Pietrelor), a fost deviat.

Acum semnele pleacă din Turnu Roșu pe drumul forestier de pe Valea Satului, cale de vreo 5 km, apoi trec pe la mănăstirea Turnu Roșu (foarte interesantă biserica, înaltă doar de vreo trei metri, pictată și pe exterior; imaginea 10). Încă 1½ ore mai sunt necesare de la mănăstire până în creasta principală. Mai sus de mănăstire, pe la 1000 m altitudine, se află Avenul Roșu. (Dinu Boghez, Ică Giurgiu)

17. gara Sebeș Olt - Sebeșul de Sus (450 m) - refugiul Suru (1450 m) - Șaua Suru (2110 m)

Timp de parcurgere: 4-5 ore până la refugiul Suru (imaginea 60), încă 2 până pe creastă. Între refugiu și creastă, iarna sau pe vizibilitate proastă pot apare probleme de orientare. Marcaj triunghi roșu.

După ce trecem prin comuna Sebeșul de Sus, la sud de ea, de lângă podul de piatră peste Râul Moașa, începem să urcăm pe Piscul Moașei. Pe acesta, după 1000 m altitudine, vine dinspre stânga triunghiul albastru, marcaj la începutul căruia ajungem din orașul Avrig. Mai sus de refugiul Suru vom avea de ales să urcăm în creastă pe triunghi albastru sau roșu (al doilea marcaj poate pune probleme de orientare pe vizibilitate scăzută).

Variantă: de la sud de comuna Sebeșul de Sus, mergem pe drumul forestier de pe V. Moașei, apoi urcăm, pe punct roșu, până la refugiul Suru.

18. gara Avrig (370 m) - cabana Poiana Neamțului (706 m) - cabana Bârcaciu (1550 m)

Timp de parcurgere: 14 km până la Poiana Neamțului, apoi 2-3 ore până la Bârcaciu. Marcaj cruce roșie. După circa 8 km din Avrig este cabana Ghiocelul (până aici, drum asfaltat; informație, Ionuț Bănică, www.alpinet.org); apoi, după 1 kilometru, se desprinde către dreapta triunghiul albastru spre refugiul Suru.

19. cabana Bârcaciu (1550 m) - Lacul Avrig (2011 m)

Timp de parcurgere: 3½-4½ ore. Marcaj punct albastru. Peisaje frumoase

în orice anotimp; în perioada de iarnă, atenție la avalanșe.

20. cabana Bârcaciu (1550 m) - cabana Negoiu (1546 m)

Timp de parcurgere: 2-3 ore. Marcaj punct roșu. Pe timp de iarnă, posibile dificultăți de avansare/ pericole la trecerea firelor de apă, din cauza acumulărilor de zăpadă.

21. gara Porumbacu de Jos (400 m) - cabana Negoiu (1546 m) - Piatra Prânzului - Vf. Negoiu (2535 m)

Timp de parcurgere: 14 km de șosea, apoi 3-4 ore pe potecă până la cabana Negoiu; încă 3½-4 ore până pe Vf. Negoiu. Marcaj triunghi albastru.

După 6 km de la pornire trecem prin localitatea Porumbacu de Sus. Mult mai departe, din drumul forestier, spre stânga, se desprinde poteca către cabana Negoiu. Serpentinele cărării sunt suficiente de potrivite pentru ca - vara sau iarna - urcușul să nu fie extenuant din cauza bagajului.

De la cabana Negoiu (imaginea 3540) în sus drumul este meșteșugit ales, oferind panorame interesante. Dincolo de succesiunea de podețe peste afluenții ce coboară din versantul estic al Muntelui Șerbota (imaginea 3530), trecem pe sub Cascada Sărății (este pe dreapta), apoi începem să urcăm mai accentuat. (Este porțiunea unde iarna se poate depune gheață dură, greu accesibilă chiar și cu colțari. Dar, în unele luni hibernale, problemele dispar și putem ajunge pe Negoiu fără echipament tehnic. Decizia de continuare a urcușului pe timp de iarnă și, dacă este cazul, hotărârea momentului de întoarcere, trebuie să aparțină unei persoane experimentate. Am văzut cum din versanții Muntelui Șerbota se lasă pe potecă pături de zăpadă gata să se rupă în avalanșe; nu de mult, chiar în această zonă, cineva a pierit într-o avalanșă.)

La capătul urcușului ajungem la Piatra Prânzului (nimeni nu o poate indica cu precizie; după fiecare iarnă locurile își schimbă cu ceva aspectul, masele de zăpadă și gheață mișcă chiar și blocuri de mari dimensiuni), unde se desprinde, către stânga, crucea roșie către Strunga Ciobanului (imaginea 220). De aici triunghiul albastru ne duce, peste și printre blocuri, în Șaua Cleopatra și apoi pe Vf. Negoiu.

Pe vremea când eram începător în ale Munților Făgărașului, m-am păcălit

vara dormind la cabanele de pe versantul nordic sau în preajma lor, în cort. Te trezeai dimineața, bucuros că e senin. Strângi bagajele, urci și când ajungi în creastă s-a pus... ceața! Mergi pe poteca de creastă; dacă ești cu fața spre est, pe partea stângă a corpului ți-e răcoare, pe partea lui dreaptă te încinge soarele (exemplu, imaginile 3050 și 3280). În fine, spre seară, te hotărăști să cobori iar spre o cabană. Te lași spre vale și, pe culme, ceața... se risipește! Mai sunt câteva ore de lumină și ratezi panoramele profunde și apusul de soare! Iar în dimineața următoare o poți păți la fel. Iată, pentru perioada de vară, un motiv pentru care recomand să mergeți cu cortul și să campați, dacă vremea este bună, la mare altitudine sau chiar pe culme (găsirea apei nu constituie în general o problemă).

22. cabana Negoiu (1546 m) - Vf. Șerbota (2327 m)

O variantă foarte frumoasă de a ajunge în creastă este culmea marcată cu bandă albastră. Timp de parcurgere: 2-3 ore.

Acesta este un traseu periculos pe vreme cu zăpadă; prima lui porțiune, puternic ascendentă, nu "ține" neaua; nu are rost să mai fie și alte victime surprinse de avalanșe pe acolo. Timp de parcurgere: 2-3 ore.

23. cabana Negoiu (1546 m) - Șaua Scara (2146 m)

Timp de parcurgere: 2½-3½ ore. Marcaj cruce albastră.

Iarna, în amonte de Cascada Șerbota, unde traseul trece peste vale, pot fi mari acumulări de zăpadă (cu potențial pericol de avalanșă), deși la altitudine mai ridicată stratul este nesupărător.

24. cabana Negoiu (1546 m) - Cascada Șerbota

La vest de cabană, pe o potecă frumoasă în orice anotimp, prin pădure, merită să ajungem la baza cascadei. Timp necesar: 30-45 minute. De la cascada traseul continua pe Culmea Puha, spre nord, dar a fost de mult abandonat.

25. Piatra Prânzului - Strunga Ciobanului - Porțița Negoii (2180 m)

Timp de parcurgere: 2-3 ore. Marcaj cruce roșie. Crenelurile Strungii Ciobanului sunt vizibile de la mari distanțe (imaginile 130, 160, 220), de la diferite altitudini, dinspre est și vest. Reperarea

lor ne poate apoi permite să identificăm peisajul înconjurător. Acest traseu urcă până în strungă, apoi coboară. Mai multe porțiuni au lanțuri, binevenite în orice anotimp. Nu este un traseu de parcurs iarna.

26. Arpașu de Jos (420 m) - hotel Bâlea Cascadă (1234 m) - Lacul Bâlea (2027 m) - Șaua Capra (2315 m) sau Șaua Paltinu (2350 m)

Timp de parcurgere: 16 km din Arpașu de Jos (prin localitatea Cârțișoara, aflată la 4 km sud de șoseaua Sibiu - Brașov) până la cabana Vama Cucului; apoi, 12 km până la Bâlea Cascadă, pe drumul transfăgărașan. De la hotelul Bâlea Cascadă putem părăsi șoseaua și să urcăm pe poteca marcată (triunghi albastru); sau putem sui spre Lacul Bâlea cu telecabina.

De la Lacul Bâlea (imaginea 610), până pe creastă, în Șaua Capra, potecă largă; timp necesar: 30-60 minute. Tot de la lac, spre vest, bandă albastră până în Șaua Paltinu. Pe timp de iarnă aceste poteci pot prezenta serioase dificultăți și pericole.

Când coborâm de la Bâlea Cascadă spre Cârțișoara, după 5 km pe asfalt apare în preajma bornei kilometrice 12, pe stânga drumului, intrarea pe o potecă cu bandă albastră, care duce în 30 de minute foarte aproape de Vama Cucului, la kilometrul 6. (Sorin Bezdedeanu, www.alpinet.org)

27. hotel Bâlea Cascadă (1234 m) - Valea Doamnei - Lacul Bâlea (2027 m)

(Hotelul este la 55 km de orașul Făgăraș și la 63 km de Sibiu.) Timp de parcurgere: 3½-4½ ore. Marcaj cruce roșie. Iarna pot apare dificultăți mari la parcurgere.

28. hotel Bâlea Cascadă (1234 m) - Vf. Netedu (2351 m) - Lacul Bâlea (2027 m)

Timp de parcurgere: 4½-5½ ore; iarna, expus. Marcaj bandă albastră (fost triunghi roșu). În dreptul muchiei coborâte din Vf. Văiuga se desprinde, către sud, poteca marcată (punct albastru) spre Vf. Vânătoarea lui Buteanu.

29. hotel Bâlea Cascadă (1234 m) - Cascada Bâlea

Timp de parcurgere: ½ ore; atenție pe timp de iarnă. Marcaj punct roșu.

30. Lacul Bâlea (2027 m) - Căldarea

Văiugii - Vânătoarea lui Buteanu (2507 m)

Timp de parcurgere: 2-2½ ore; nerecomandat iarna. Marcaj punct albastru și bandă albastră până în Șaua Văiugii (între Vârfurile Văiuga, la vest și Capra, la est), apoi cruce albastră până pe Vânătoarea lui Buteanu.

31. Șaua Capra (2315 m) - Vânătoarea lui Buteanu (2507 m)

Timp de parcurgere: ½-1 ore; atenție pe timp de iarnă. Marcaj cruce albastră.

32. Victoria (640 m) - cabana Turnuri (1520 m) - cabana Podragu (2136 m)

(Victoria este oraș situat la 9 km sud de gara Ucea de Jos; prin Ucea de Jos trece și șoseaua Sibiu - Brașov.) Timp de parcurgere din Victoria: 10 km drum forestier; apoi, pe potecă frumoasă, încă 3-3½ ore până la cabana Turnuri; de la cabana Turnuri, 2-3 ore până la cabana Podragu. Marcaj triunghi roșu. Există variante ale potecii pentru perioada de iarnă. În apropierea fostei cabane Arpaș sunt mai multe drumuri forestiere și indicatoare în general insuficiente pentru a ne lămuri imediat asupra variantei de urmat.

Din traseul Victoria - cabana Turnuri se desprinde către stânga poteca cu triunghi albastru, către Boldanu (traseu 33). Această porțiune este puțin umblată și are semne puse nesatisfăcător; cam la fel de incomodă este și poteca dintre Boldanu și cabana Turnuri.

33. fosta cabană Arpaș - La Șipot (1470 m)

La aproximativ 7 km sud de orașul Victoria, parcurși pe traseul marcat cu triunghi roșu, se desprinde către stânga poteca cu triunghi albastru, care suie pe Culmea Tărăța. Timp de parcurgere: 2-2½ ore. În apropierea fostei cabane Arpaș sunt mai multe drumuri forestiere, iar indicatoarele în general insuficiente pentru a ne lămuri imediat asupra variantei de urmat.

34. Victoria (640 m) - La Șipot (1470 m) - Muchia Tărăța - cabana Podragu (2136 m)

Marcaj bandă albastră. Timp de parcurgere: 2-3 ore până la Șipot (fost punct albastru); apoi 4-5 ore până la Podragu; nerecomandat iarna, dificil vara pe vreme nefavorabilă.

35. cabana Podragu (2136 m) - Șaua Podragu (2307 m)

Timp de parcurgere: ¾-1 ore. Marcaj triunghi roșu. Pe timp de iarnă, traseul poate fi foarte periculos.

36. cabana Podragu (2136 m) - Lacul Podrăgel - Portița Arpașului (2175 m)

Timp de parcurgere: 3½-4½ ore. Marcaj bandă albastră. Traseu foarte periculos pe timp de iarnă.

36 bis. monumentul Nerlinger - Portița Frunții - Căldarea Pietroasă

Punct roșu, 15-20 minute, accesibil doar vara.

37. Victoria (640 m) - Valea Viștea Mare - Portița Viștei (2310 m)

Timp de parcurgere: 7-8 ore. Marcaj triunghi roșu. Pe vizibilitate redusă, după ce ieșim din pădure, trebuie să ne orientăm către marginea geografică dreaptă (stânga cum urcăm) a obârșiei de vale. La baza abruptului (imaginile 3150, 3160) vom reuși să ne dăm seama care este direcția pe care găsim poteca insuficient marcată. Traseu periculos iarna.

38. Sâmbăta de Jos (420 m) - Sâmbăta de Sus - cabana Popasul Sâmbăta (700 m) - cabana Valea Sâmbetei (1401 m) - Fereastra Mare (2188 m)

(Din orașul Făgăraș, de pe șoseaua și linia CFR Brașov - Sibiu, sunt 15 km până în Sâmbăta de Jos.) Timp de parcurgere: 17 km până la cabana Popasul Sâmbăta; apoi, 2-3 ore până la cabana Valea Sâmbetei; de la cabana Valea Sâmbetei, 1 oră până la Crucea Ciobanului (1750 m); de la Crucea Ciobanului încă 1-1½ ore până în Fereastra Mare a Sâmbetei. Marcaj triunghi roșu. Iarna, de la cabana Valea Sâmbetei până în Fereastra Mare a Sâmbetei, traseul poate fi foarte periculos.

38 bis. cabana Valea Sâmbetei - chilia din Muchia Drăgușului Punct albastru, 15-25 minute.

39. Crucea Ciobanului - sub Vf. Cheia Bândeii

Timp de parcurgere: 1½-2 ore. Marcaj punct roșu. Periculos iarna.

40. Crucea Ciobanului - Fereastra Mică

Timp de parcurgere: 1-1½ ore. Marcaj triunghi galben (fost bandă albastră). Periculos iarna.

41. cabana Valea Sâmbetei (1401 m) - Piatra Caprei - Căldarea de la nord de Fereastra Mare a Sâmbetei

La circa 650 metri aval de cabana Valea Sâmbetei, traseu spre dreapta cum coborâm, triunghi albastru, către Piatra Caprei (zonă calcaroasă doar parțial explorată speologic). Circa ¾-1 ore urcăm abrupt, prin pădure, până la baza stâncilor albe. Apoi marcajul se duce către amontelee văii și ajunge la Crucea Ciobanului, după alte 1-1½ ore. Iarna, traseul are porțiuni expuse, periculoase.

42. cabana Valea Sâmbetei (1401 m) - Curmătura Răcorele (2290 m) - Valea Viștișoara - Viștișoara (650 m)

Timp de parcurgere: 7-8 ore; foarte greu și periculos pe timp de iarnă. Marcaj punct albastru. Viștișoara este o mică localitate aflată la 3 km de Popasul Sâmbăta și la 8 km de Victoria.

43. Voila (423 m) - Breaza (610 m) - cabana Urlea (1533 m) - Vf. Urlea (2473 m) - Curmătura Mogoșului (2344 m)

Timp de parcurgere: 14 km până în localitatea Breaza (la sud de Breaza este cabana Breaza); apoi, 3½-4½ ore până la cabana Urlea; de la cabana Urlea, încă 3½-4½ ore până în Curmătura Mogoșului. Marcaj triunghi albastru. Atenție: marcajul triunghiul albastru de pe V. Brezcioara ne poate încurca, din cauza unor podețe care sunt luate de ape; pe V. Pojorta, la est de Urlea, triunghiul roșu este nesigur din cauza copacilor căzuți; fără dificultăți neașteptate rămâne traseul punct roșu, ce urcă la cabana Urlea din V. Brezcioara, peste Colții Brezei. Iarna, mai sus de cabană traseul poate pune probleme serioase de înaintare.

44. cabana Urlea (1533 m) - Curmătura Moșului (2200 m) - Curmătura Zârnei (1923 m)

Timp de parcurgere: 3½-4½ ore; periculos iarna. Marcaj punct roșu.

45. Curmătura Moșului (2200 m) - Lacul Urlea - Portița Lacului (2336 m)

Timp de parcurgere: 1½-2 ore; iarna, periculos. Marcaj punct albastru, greu de reperat pe ceață. (Traseu refăcut de Salvamont Victoria, în anul 2000.)

46. Dejani - Curmătura Brătilei (2122 m)

Recea este localitate aflată la 13 km sud sud-vest de orașul Făgăraș; la 2 km sud de ea ajungem în comuna Dejani.

Timp de parcurgere, din Dejani: 6

ore. Marcaj triunghi roșu.

47. Sebeș - V. Sebeș - Muntele Comisul

Sebeș este localitate situată la 15 km sud sud-est de orașul Făgăraș.

Timp de parcurgere, din Sebeș: 7 ore. Marcaj triunghi albastru.

48. Muchii nordice

Unele poartă marcaje turistice. De la nivelul lor descoperim muchiile vecine, toate cu atracții de peisaj și relief. Pe cele care nu au semne turistice, câteva case de vânătoare/ refugii, unele având surse de apă în apropiere, permit să plecăm spre partea superioară a parcurșului, indiferent de anotimp, dar pe vreme senină, de la o bază plăcută (cam toate au sobă, nu strică să avem topor sau ferăstrău coadă de vulpe), eventual doar cu bagajul strict necesar.

Multe muchii nordice au ieșiri incommode sau foarte grele în creasta principală; pe vreme fără vizibilitate și iarna pericolele sporesc.

Trebuie să știm unde să ne oprim ascensiunile (funcție de echipament, experiență tehnică, interesul și priceperea coechipierilor, starea zăpezii); orice munte sau zonă montană străbătută ne aduce satisfacții, nu trebuie să trecem, dacă nu suntem pregătiți, pe pasajele de alpinism. Dar nu înseamnă, dacă iubim natura, să ignorăm parcurgerea acestor creste. Vă sfătuiesc să fiți de obicei trei sau patru în grup, așa vă descurcați mai ușor și la eventuale întâlniri cu animalele sălbatice.

48.1 Muchia Tunsului, la est de cabana Negoiu

Iată ce povestește Dan Alexe.

16 iunie 2004. Pe la 11 seara coborâm în Porumbacu, apoi o luăm spre Porumbacu de Sus (6 km). Pe la 1,30 noaptea facem tabără aproape de confluența cu Valea Tunsului.

17 iunie. Sosim imediat la confluența cu V. Tunsului, lângă căsuța nr. 22. După 20 minute ajungem la un canton închis. Drumul forestier e în bună stare. Zărim culmea din stânga, spre care vom urca. După 1½ ore sosim la capătul drumului. În 1999 am suit pe culmea din dreapta (Sărății), plină de bălării și poteci de animale. Acum vom urca în stânga. Luăm apă, aici s-ar putea să fie ultima sursă. Suim abrupt, direct pe fața din stânga. Ieșim pe culme; potecuță, marcaj forestier; probabil suntem în Curmătura la Măr (1026 m).

Mai departe se urcă tot abrupt, apoi ocolim niște vârfulețe, pe poteca din dreapta și ieșim iar pe culme. Zărim către est Culmea Doamnei, apoi cea a Bălei. Zăpadă pe culoare. Intrăm pe potecă largă, marcaj H roșu, borne silvice. Spre stânga se lasă un drum năpădit de vegetație. Urcuș abia perceptibil. După 4 ore sosim la casa de vânătoare Tunsu (1450 m), într-o poiană (La Lăcuț) plină cu ștevie: priciuri, o mică sobă dărăpănată, fără geamuri, destul de curat.

Merg să caut izvorul. Din sudul poienii se trece prin ștevie și apoi se coboară pe o potecuță în serpentine, ce se pierde mai jos dar apare iar. Pe la ora 14 plecăm spre Furca Tunsului.

Potecă vizibilă. În etajul jnepenilor suntem ghidați tot de potecă, iar la afinișuri urcăm direct, în serpentine scurte. Furca se lasă greu de cucerit. Momâi pe vârful ei; privim prin binoclu la cabana Negoiu. Continuăm pe creastă, spre Vf. Fierăstrăul. Vremea ne joacă feste, suntem la un pas să renunțăm, coborând către Valea Sărății (atenție, pe versantul către V. Sărății circulă urși - notă de Ică Giurgiu).

Găsim o potecă (brână) ce ocolește mai multe vârfuri; care sunt ușor de urcat însă unele sunt mai dificil de coborât. Suntem încântați de priveliște. Podeiu ne păcălește, ni se pare că suntem pe el, dar nu-i așa. Șei domoale. Pe la ora 19 suntem lângă momâia de pe Podeiu: Custura Ciobanului și Negoiu ni se dezvăluie. Zăpadă multă în vestul custurii. Coborâm pe piciorul estic, ocolind țancuri și accidente stâncoase, trecem pe lângă vâlcetul pe care s-ar putea coborî către Căldarea Strunga Ciobanului. Mai coborâm ceva pe culme și apoi pe fețe abrupte. La 8 seara sosim lângă marcajul cruce roșie și montăm tabără.

48.2 Muchia Albota, la est de Vânătoarea lui Buteanu

Casă de vânătoare, pe la 1600 m altitudine. (Dan Moisa, Cluj-Napoca, www.alpinet.org)

48.3 Muchia Zănoaga, la est de Viștea Mare

Casă de vânătoare, la marginea superioară a pădurii; izvor pe potecă, la nord de ea.

48.4 Muchia Drăgușului, la est de Muchia Zănoaga

Marcaj punct roșu. Acces: de pe drumul dintre complexul turistic Sâmbăta și localitatea Viștișoara, spre sud, direct spre

muchie; de la sud de Popasul Sâmbăta, potecă marcată; la nord de cabana Valea Sâmbetei, potecă marcată. Refugiu în zona de deasupra cabanei Valea Sâmbetei. Atenție, posibile întâlniri cu urși.

Parcursuri pe versantul sudic

49. Căineni (350 m) - Muchia Zănoaga - creasta principală

Timp de parcurgere: 6-8 ore; pe timp de iarnă poate avea zone dificile. Marcaj cruce roșie.

Pe șoseaua Râmnicu Vâlcea - Sibiu, cu mașina (curse de autobuz București - Sibiu) sau de la stația CFR Căineni ajungem la podul peste Olt, pe malul drept al râului, peste apă de localitatea Căineni. (Două biserici pictate la exterior - cu vopsele din plantele ce cresc pe aici - vechi din 1733 și 1807, construite în stil brâncovenesc.)

După ce trecem Oltul, ca să intrăm pe linia marcajului trebuie să pornim chiar de la capătul podului către amonte, pe strada ce duce la biserica veche. Întrebăm din om în om, deși nu întotdeauna explicațiile vor fi utile, pe unde ieșim pe fața sudică a Muntelui Pleașa, pe care va trebui să-l urcăm către nord. Până pe vârful lui este mai greu cu orientarea, marcajul ba apare, ba dispare, drumuri și cărări sunt mai multe, noroc că locurile nu sunt împădurite prea tare și, dacă nu-i iarnă, mai dăm și mult mai sus de câte cineva cu treburi. Traseul este mult mai simplu de parcurs în coborâre, poteca te "trage în jos".

O dată ajunși pe Muntele Pleașa va trebui să ținem calea de pe fața sa estică. Vom intra în pădure și vom avansa astfel o bună bucată de drum. Dincolo de pădure peisajul capătă mare profunzime (imaginea 40); spre răsărit se vede zona crestei din preajma Lacului Budislavu. Imediat în fața noastră, stâncării de calcar apar din plai, pe fața lui estică, pe locuri fără pădure; la poalele uneia, lângă izvor puternic, ajungem la stâna Piatra Albă. (La vest de stâna, pe cealaltă față a muntelui, locuri sălbatice stau ascunse prin păduri, pe malul dinspre sud-est al Văii Curpănuului. Sunt acolo ținuturi de vânatoare și localnicii vorbesc și de peșteri încă necercetate.) Am făcut până aici vreo 3-4 ore din Căineni.

De la stâna continuăm să urcăm plă-

cut și vom trece printr-o pădure întunecată, unde drumul este lat, printre conifere. Mergem pe fața de est a Zănoagei Căinenilor, apropiindu-ne după codrul des de locuri mai înierbate, până ajungem în Șaua Prislop (1600 m). Au trecut 1-2 ore de la stâna Piatra Albă. Mai avem până în creasta principală a Făgărașului încă 1-1½ ore (sau poate mai mult dacă afinele sunt coapte).

Din Șaua Prislop (imaginile 30, 3610) coboară la dreapta, spre apa Coștilor, drum larg, în serpentine, care ne scoate la stâna de pe malul stâng al Văii Coți, sub traseul marcat cu triunghi albastru, până la care nu avem mult de urcat, prin locuri foarte frumoase. La vest de Șaua Prislop este bazinul de formare a Văii Curpănuului (cu abrupturi, prăpăstii), apă cu numeroase și frumoase cascade și repezișuri. Din creasta principală ne-au fost necesare două zile pentru a ajunge pe firul apei până la drumul forestier din partea sa inferioară. (Trebuie cisme și o cordelină de 20 metri. Se doarme în pădure.)

50. Căineni (350 m) - Valea Satului - Șaua Apa Cumpănită (1807 m)

Timp de parcurgere: 8-10 ore; iarna putem întâlni zone cu pericol de avalanșă. Marcaj punct albastru, apoi triunghi albastru.

Din Căineni pornim pe V. Satului/Coștilor, pe drumul forestier care o însoțește mult înspre amonte; intrăm pe direcția acestuia chiar trecând podul peste Olt. După ce ieșim din Căineni se poate întâmpla ca drumul să fie rupt de ape (uneori în mai multe locuri).

După ce am parcurs cam 6 km, vreme în care am trecut cinci poduri peste apă, ajungem într-o zonă de largire importantă a văii (L). Drumul forestier continuă să urce în lungul Văii Satului, iar o parte din serpentinele lui se văd sus de tot în stânga, pe coasta muntelui (M); cam la 4 ore de la plecare, pe dreapta drumului, ajungem la o casă forestieră părăsită, cu izvor lângă ea (locul se numește Obădărița). De la capătul drumului, dacă mergem pe el (circa 1200 m altitudine), spre dreapta, o potecă abruptă prin pădurea de pe malul stâng geografic conduce în circa 45 minute la drumul ce merge spre stâna din Valea Coți; din locul unde ieșim în drum mai facem 30 minute până la stâna.

Din zona de largire a văii (L; ne aprovizionăm cu apă), de unde marcajul

punct albastru urmează o ramificație spre dreapta a drumului, pe serpentine largi, prin pădure deasă, ieșim după 45 minute la 1075 m altitudine, pe interfluviul dintre Văile Boia Mică și Coți (Satului), în Șaua La Ciungi (C). Din dreapta noastră coboară marcajul triunghi albastru, care începe din Greblești, localitate de pe malul stâng al Oltului, din aval de Căineni. Urcăm spre amonte interfluviului, pe triunghi albastru; poteca continuă să fie largă, frumoasă. Pe la 1350 m apar primii bolovani de calcar. După aproximativ 2½ ore de la plecarea din vale iată-ne la circa 1500 m altitudine (belvedere spre est, zona Ciortea), de unde drumul nostru, în general larg, părăsește interfluviul pe care l-a urmat până aici și continuă numai pe versantul stâng geografic al Văii Coți. Întâi coborâm, urcăm iar și iată-ne după 30 minute la stâna din Valea Coți (circa 1500 m altitudine). Am lăsat între timp la dreapta poteca marcată cu triunghi albastru, care se duce prin pădurea de conifere de pe Muchia Coți.

Stâna din Valea Coți este situată pe malul stâng geografic al apei, amonte de confluența cu un important afluent de pe aceeași parte, la poalele Piciorului Boului. De la stâna urcăm în amonte, pe drumul larg prin pădure. După câteva minute acesta trece dincolo de apă, suind în serpentine largi în Șaua Prislop (vezi traseul 49; imaginea 3610), pe sub un perete cu blocuri și forme albe de calcar.

Puțin mai sus de locul unde drumul pe care am venit trece pârâul, îndreptându-se spre Șaua Prislop, pe malul stâng geografic al Văii Coți, la circa doi metri altitudine relativă se deschide mica intrare în Peștera Izvorului din Valea Coștilor (marcată cu 2011/3).

Continuăm să urcăm pe lângă apă, când pe un mal, când pe celălalt, după cum ni se pare mai comod. Lăsăm în stânga trei văi afluențe. La 100 m amonte de ultima confluență apare pe dreapta un grohotiș dominat de un colț de stâncă. Urcând pe grohotiș, cam la 20 de metri față de albie, ajungem la intrarea Peșterii din Valea Coți (1600 m altitudine). De la stâna până aici am făcut 30 de minute.

Între Peștera Izvorului din Valea Coți (2011/3) și Peștera din Valea Coți, Pârâul Coți își pierde în 2-3 locuri o parte din debit, în talveg. De la Peștera din Valea Coți continuând să urcăm pe malul stâng geografic depășim zona cu cascade, apoi

urcăm tot spre dreapta, până ce ieșim în golul alpin, pe serpentine largi cu iarbă, marcate cu triunghi albastru. De la peșteră până în Șaua Apa Cumpănită (1807 m), unde vom întâlni marcajul de creastă, facem 40 minute. La sud-est de Șaua Apa Cumpănită un refugiu din lemn ne poate servi pentru popas.

51. Căineni (350 m) - Greblești - traseul Praporgescu

Marcaj triunghi albastru; nu este simplu de parcurs iarna. Pe Muchia Grebleștilor, în primul război mondial, oastea română a făcut un drum alpin, iar către vest, pe Muchia Zănoaga, este altul, conturat - se pare - de germani; drumurile acestea ne dau acum ușurința parcurgerii unor trasee cu frumuseți deosebite.

Din Căinenii Mici, de pe malul stâng al Oltului, pornim pe drumul către Greblești, vreo 4 kilometri. Acolo, pe ulița de lângă școală, începem să urcăm din greu, până în spinarea unei creste luminoase, cu gospodării de vară, unde vom ține înspre amonte numai versantul estic. După 5 ore de la traversarea podului peste Olt ajungem în Șaua La Ciungi (C, vezi traseul 49). Iar la capătul a 8-9 ore de la începutul drumului ajungem în Șaua Apa Cumpănită (aici izvoarele se duc spre nordul sau sudul crestei), pe culmea principală a masivului, după ce am trecut de refugiul din lemn care poate adăposti 6-8 persoane.

52. Căineni (350 m) - Greblești - Muchia Vemeșoia

Traseu nemarcat, dificil iarna, poate mai tentant la coborâre, venind de la Lacul Budislavu, de sub creasta principală a masivului. Din Căinenii Mici, de pe malul stâng al Oltului pleacă spre sud-est un drum auto către localitatea Boișoara, din Țara Loviștei. După 7 km din Căineni se desprinde la stânga drumul forestier pe V. Boia Mare.

O scurtătură pentru picior începe după ieșirea din localitatea Greblești, înaintea podului ce traversează apa Boia; urmăm poteca de pe prundul râului. Pentru numele Boia există atestări documentare din 1 septembrie 1393 și 31 august 1394, într-un hrisov al lui Mircea cel Bătrân (vezi cartea lui Costea Martinoiu, *Toponimia Țării Loviștei*).

După 3½ ore de când am pornit din gara Căineni sosim la confluența cu Boia Mică, ce vine din stânga. Aici se află o casă forestieră cu etaj și spațiu mare de locuit, devenită proprietate privată și

deschisă primirii de oaspeți. Lumină de la grup electrogen.

Mergem vreo 5 km în amonte pe Boia Mică, trecem de o casă veche și când drumul coboară spre firul apei, prindem ramificația din dreapta. Pe acest drum depășim un foișor de vânătoare, trecem firul unui pârâu, de două ori, și după încă o serpentină prindem o potecă de oi. Suntem pe Muchia Tâmpului (Câmpului), pe care suim, uneori brutal, până la stâna Rebegei, de sub Muntele Olanu, la capătul a 4 ore de mers de la confluența celor două ape Boia. Tot acolo ajungem dacă pornim de la confluența celor două Boia, pe Boia Mare, cam 1 km (înainte să ajungem la păstrăvăria părăsită de pe dreapta drumului), până într-o poiană. Spre stânga, trecem Boia prin apă către începutul de potecă frământat de copite. Urcăm pe firul unui pârâiaș, apoi spre stânga, pe poteca clară, în serpentine lungi.

Pe sub umbra fagilor bătrâni, într-o oră de suiș zdrăvăn ajungem în Poienile La Arsuri, de unde mai avem 30 minute până la stâna Arsuri. (Tot aici am fi ajuns dacă urmăm lungul drum de pe V. Boia Mare, cale de peste 20 km.) Mai avem de urcat pe plai încă o oră, până la stâna din Șaua Rebegei (1430 m); aici vine și poteca ce am fi urmat-o dinspre V. Boia Mică. Începem acum urcușul către stâna Proțap (1537 m).

De la stâna Proțap suim spre stâna de la Izvorul Iepii, apoi spre Vf. Copii lui Mietoiu (peste 1800 m). Suntem pe creastă; urmează Vârful Olănelul și Olanu (1944 m). Trecem de Vemeșoia (creastă lungă, interesantă) și ajungem pe Muntele Galbena. Au trecut 4 ore de la stâna Proțap. Dacă întâlniți vreun cioban pe Galbena întrebați-l de fântânița acoperită cu lespezi, situată chiar sub creastă.

De pe Galbena pornește spre stânga, de-a coasta, potecă lată, cu lespezi, pe care ajungem (1½ ore) la Lacul Budislavu, în căldarea glaciară cu marmote. Și tot de pe Galbena mergem pe piscurile din jurul Ciortei, toate frumoase și spectaculoase. Iar de pe Capu Gemenilor (imaginea 3470), dacă ne lăsăm în căldarea de la est de el și suim pe cealaltă parte a ei, ajungem pe Muntele Boia, în capătul Culmii Sfântu Ilie.

53. Fața Sfântu Ilie

Traseu nemarcat, foarte interesant pe vreme cu vizibilitate mare; iarna apar probleme de parcurgere. Acces: 1) De

pe creasta principală a masivului, de la sud de Vf. Gârbova, spre sud-vest, până pe creasta de la sud de Vf. Boia. 2) De pe Culmea Vemeșoia, anume de pe Muntele Galbena (vezi traseul 52) sau de pe Capu Gemenilor, prin căldarea glaciară de la est de Capul Gemenilor, până pe creasta de la sud de Vf. Boia.

De acolo avem panoramă spre vest până aproape de Turnu Roșu, iar spre est până la Moldoveanu. Pornim spre sud: trecem peste Măzgavu și Pietriceaua (sub ea întâlnind o barieră de piatră). Continuăm pe Titeșcu și ajungem la Vârful Feței Sfântu Ilie; sub piscul de 2009 m găsim izvor. Spre stânga, unde încep să apară pădurile de brad, se adâncește V. Topologului, de la care poteci frumoase și niciodată îndeajuns cunoscute de cei care nu merg la stâne se ridică spre crestele semețe ale masivului.

Noi continuăm către dreapta, pe culmea din versantul drept geografic al Topologului. Din Vf. Leul coborâșul devine mai rapid; ajungem într-o șa adâncă, la limita pădurii de brad, de unde aria codrului este aproape nesfârșită. Vom întâlni alcătuirii de lemn, hărăzite a fi troițe, arareori terminate. Trecem pe la stânele din Zănoaga și apoi - mult mai la sud de cadrul hărții și de Golul Clăbucetului (1542 m) - de cele din Poiana Lungă. De acolo, drumul acum ravenat, coboară tare către vest, spre imașul satului Podeni. Urmează satul Spinul - la vest de Podeni, apoi localitatea Perișani (la sud de satul Spinu), unde ajungem după aproximativ 14 ore de la pornirea de sub Vf. Gârbova, din creasta principală a masivului.

Din Perișani ne îndreptăm spre vest, pe V. Băiașului, traversăm Oltul și ajungem în gara Cornet, pe lângă schitul ctitorit în 1666.

54. Valea Topolog - Șaua Scării (2146 m)

La 19 km nord de orașul Curtea de Argeș este localitatea Sălătrucu. De aici începe, în amonte Topologului, marcajul cruce albastră, vreo 34 de kilometri, până la locul de naștere a râului: confluența (1338 m altitudine) Păraielor Scara (dinspre vest) și Izvorul Negoiiului (dinspre est). Topologul, lipsit în partea inferioară a văii de apele dirijate în scopuri energetice, lasă la vedere în albie nenumărate coveți de mari dimensiuni, bine lustruite, tocmai bune pentru bălăceală pe timp de vară, puținul de apă crescându-și repede temperatura.

De la obârșia Topologului, pe afluen-

mul Scara, ne trebuie 3-4 ore până în creastă; iarna, pericol de avalanșe.

55. Lacul Vidraru (830 m) - Muntele Marginea - Valea Topolog (1338 m)

Pe malul drept geografic al Lacului de baraj Vidraru, de la cabana Cumpăna (Valea Cumpenei, imaginea 332), începe triunghiul roșu, spre Vf. Clăbucet (1717 m). Apoi, la vest de Muntele Marginea, începe coborârea spre Topolog. Din locul de unde sosim în vale mai sunt vreo 30 de minute până la obârșia Topologului. Timp de parcurgere: 7-8 ore. (Descriere sintetizată după lucrarea despre masiv semnată de Valentin Bălăceanu, Mihai Cicotti, Emilian Cristea, apărută în 1975. Tot din respectiva carte am folosit anumite altitudini și date. Așa cum spuneam în debutul acestei prezentări de trasee, masivul este prea amplu ca să nu citezi ce au elaborat predecesorii și ca să nu ai, dacă-l cunoști, multe de zis în premieră.)

Pe Culmea Marginea - Florea - Podeanu este un drum forestier, cu câteva ramificații. Acces: din comuna Sălătruc urcăm 16 km calea forestieră de pe V. Topolog, până la 950 m altitudine, apoi mergem încă 17 km pe drumul ce se duce spre dreapta. Traseu greu pe timp de iarnă (evident, doar pe jos sau pe schiuri).

56. Valea Topolog (1338 m) - la est de Vf. Sărății

Timp de parcurgere: 3½-4½ ore; iarna, pericol de avalanșe. Marcaj triunghi roșu. Deasupra Cascadei Negoiului, locuri deosebite pentru campare, în preajma lacurilor Negoiului; lăsând pe cineva la cort, putem să hălăduim câteva zile prin stâncăriile și căldările din apropiere.

57. Arefu - Florea (1948 m) - Lespezi (2517 m)

Timp de parcurgere: 9-10 ore. Comuna Arefu (Căpățâneni) se află la sud de barajul Vidraru; chiar din drumul național se desprinde spre stânga cum urcăm (stâlp indicator) traseul marcat cu bandă albastră, spre Lespezi. După ce ajungem pe Muntele Marginea suntem la gol alpin, cu largi perspective spre picioarele sudice ale masivului.

La nord-vest de Muntele Podeanu poteca devine îngustă (periculoasă iarna) - în porțiunea unde trece pe sub Vf. Lespezi, sărind de pe un mal pe celălalt al unui vâlcet cu apă (M) - și are pasaje pe care ne mișcăm greu cu bagaj

mare. Apoi semnele se îndreaptă către Strunga Doamnei, jonționând până acolo cu banda galbenă ce vine dinspre Vf. Negoiu.

Pe vâlcetul cu apă poteca marcată ne suie până la 2255 metri (M). De aici putem urca în continuare, la început pe malul drept geografic al torentului, în direcția nord nord-vest, căutând în permanență să câștigăm altitudine. Avansăm apoi la limita dintre panta înierbată de pe stânga, din care solul continuă să se rupă și fețele de stâncă lucioasă ce se prăvălesc adânc spre dreapta. Aceste fețe dau numele principalului vârf, Lespezi, fiind vizibile de la mari distanțe, ca de exemplu de pe coronamentul barajului de la Vidraru (imaginea 330) sau de pe Muntele Dara (ultima zonă de peste 2500 m din estul culmii principale a masivului). După aproximativ 40 minute de la părăsirea potecii marcate ajungem lângă momâia ridicată pe Vf. Lespezi (2517 m).

Tot pe Vf. Lespezi ne duce, mai ușor din punct de vedere al orientării, punctul roșu care începe din Șaua Lespezi (¾-1¼ ore).

57 bis. Valea lui Stan

Nemarcate, periculos. Cristi Buzoianu, cristi.buzoianu@gmx.net ne spune.

Am fost la începutul lui iulie 2005 pe Valea lui Stan. Valea începe în curba de pe transfăgărășan în ac de păr (de sub barajul Vidraru), când drumul își schimbă orientarea la 180 grade și începe să urce. Se vede pe V. lui Stan, din transfăgărășan, și o amenajare împotriva torentelor.

Poteca urcă inițial pe malul stâng geografic al văii, apoi traversează apa și următorul parapet se urcă pe malul drept al văii (e o scară). Nu sunt probleme de orientare deosebite, peisajul e sălbatic, dar scările și amenajările de metal sunt în stare precară.

După porțiunea stâncoasă (aproximativ 1½ ore am făcut noi) se ajunge la un stăvilar (S), iar după încă 3-400 m se urcă, pe versantul stâng al văii, într-o poiană frumoasă. De aici, prin capătul de nord al poienii se poate coborî în drumul forestier spre cabana Cumpăna.

Mai frumoasă este varianta prin capătul de nord-est al poienii; pe versantul din dreapta poienii se ajunge pe o creastă care după circa 1 oră iese deasupra barajului Vidraru. Creasta este împădurită, sunt ceva probleme de orientare, la un moment devine stâncoasă și aeria-

nă, dar cu atenție se poate trece fără probleme (această porțiune se poate ocoli prin dreapta). De deasupra barajului se coboară printr-un vâlcet situat în dreapta și la cam 50 m spre înapoi. Vâlcetul iese deasupra ultimului tunel spre baraj.

Iată ce transmite despre cele de mai sus (tot pe lista de discuții alpinet2k a site-ului montan www.alpinet.org) gabirompit@yahoo.com. Poteca către cantonul Călugărița este în amonte de stăvilarul (S), pe versantul drept; nu există marcaj, se poate identifica după balustrada de lemn care apare la circa 50 m după ce începe urcarea. În ultima treime există o porțiune de 30 m, punctul Descălțarea, care trebuie parcursă obligatoriu prin apă.

58. Lacul Vidraru - Valea Capra - Șaua Capra (2315 m)

Marcaj bandă albastră, de la coada Lacului Vidraru. Timp de parcurgere: 8-10 ore; iarna este expus avalanșelor.

Din Curtea de Argeș urcă drumul asfaltat transfăgărășan (calea rutieră trece prin tunelul de sub culmea masivului și coboară în șoseaua Sibiu - Brașov). Pe malul stâng geografic al lacului, până la coada sa, la debutul V. Capra (830 m), pe asfalt, sunt 29 km; pe malul drept al lacului, pe drum nemodernizat, avem 22 km.

La 1185 metri altitudine sosim la cabana Piscu Negru (imaginea 340) și la grupul de primiri turistice de la Piscu Negru, loc de pornire spre crestele masivului a unor trasee marcate importante și foarte frumoase (de aici se desprind și trasee nemarcate, spectaculoase). Apoi trecem de cabana Pârâul Capra, de unde marcajul suie până la Lacul Capra și de acolo în Șaua Capra.

De pe drumul transfăgărășan, de la cota 2000 (grup de construcții pe marginea șoselei, pe dreapta cum urcăm; imaginile 370, 380), un marcaj cruce albastră ajunge la Lacul Capra.

59. cabana Piscu Negru (1185 m) - Muntele Podeanu

Timp de parcurgere: 1½-2½ ore; traseu periculos iarna. Marcaj cruce galbenă.

De la baza scurtului drum care coboară de la cabană în transfăgărășan, pe stânga lui DN 7C vedem stâlpul cu săgeți indicatoare. Trecem apoi V. Capra pe pod și, spre stânga, urcând pe resturile unei halde de steril (conținutul

dintr-o galerie de mină) ajungem imediat la gura unei galerii de prospecțiune minieră, din care un pârau vine spre suprafață; înăuntru se află mai multe cavități explorate de Clubul de speologie "Emil Racoviță" București, printre ele fiind și cea mai lungă rețea de galerii din masiv (Peștera 1 de la Piscu Negru, 795 metri).

Poteca urcă printr-o pădure frumoasă și iese la gol alpin, pe V. Căpriorul; pe dreapta, o stână bine construită, adăpost ideal pentru bivouac toamna, iarna și primăvara. De aici poteca se orientează către sud-vest, urcând pe Muntele Podeanu, unde întâlnește banda albastră.

60. cabana Piscu Negru (1185 m) - Vf. Lespezi (2517 m)

Marcaj punct roșu; periculos iarna. De la stâna de pe V. Căpriorul (unde am ajuns pe traseul 59) semnele se orientau acum câțiva ani pe V. Căpriorul, către obârșia/amonte de bazinul de recepție; apoi urcau spre stânga, pe Muntele Podeanu, unde se întâlnea banda albastră (J).

Acum, de la stână, punctul suie pe piciorul din stânga geografic al V. Căpriorul (picior de munte care pornește de la stână), până pe Lespezi, iar de acolo se întoarce pe Muntele Podeanu (J) pe culmea sud-vestică ce se lasă din Lespezi.

Pentru acest circuit, cu privescți foarte generoase, recomandăm alegerea unei perioade cu vizibilitate bună și condiții atmosferice stabile, pentru a nu avea probleme de orientare în partea superioară a Vf. Lespezi, acolo unde variantele sigure de înaintare sunt puține și denivelările din vecinătate uriașe. Cam 4-5 ore ar dura urcușul până pe Lespezi și 3-4 ore coborârea.

Decembrie pe Vf. Lespezi

Echipa: Corina Drosino, Cătălin Pobega, Doru Stăiculescu. La cabana Piscu Negru am ajuns vineri seara (9 decembrie 2005). Ne-am echipat și după miezul nopții am început urcușul, cu frunțile încununate de frontale, ca trei licurici prin pădure, către stâna în care intenționam să înnoptăm. Întrucât eram pentru prima oară în zonă, ne-am bazat cu succes pe serviciile GPS-lui.

1½ ore mai târziu eram la stână, unde am dormit pe priciuri. A doua zi, după mic dejun la primus, am început la ora 10 să urcăm pe piciorul Lespezi, către vârful omonim.

Am tăiat urme, zăpada fiind destul de adâncă, pe alocuri peste brâu. Îna-

inte de panta finală către vârful am făcut o pauză de rehidratare, motiv pentru care am solicitat primusul la prepararea unei supe. Imediat după reluarea urcușului am intrat în plafonul de nori. Nu ne-a surâs prea tare drumul în condițiile acestea și deoarece pragul stâncos pe care trebuia să-l coborâm în continuare era acoperit de zăpadă nu tocmai aderentă ne-am văzut nevoiți să ne întoarcem din drum și am coborât spre dreapta, ocolind pe la baza stâncilor, unde zăpada era adâncă dar stabilă. (La întoarcere, pe vreme bună, când am văzut că pragul nu avea decât vreo 8 m înălțime, am preferat să-l urcăm direct, la colțari și piolet). Ultima pantă am urcat-o aproape fără vizibilitate, fără prea mare tragere de inimă, doar din dorința de a atinge vârful, că tot ne chinuisem să ajungem așa aproape.

Ieșeam din plafon exact la momentul apusului, deasupra unei mări de nori nesfârșite, din care se iveau doar câteva vârfuri de peste 2500 m: Negoiu era la o aruncătură de băț, Vânătoarea lui Buteanu undeva în est și mai în spate, iar departe vedeam trapezul Viștea - Moldoveanu.

Pe vârful am purces la săvârșirea faptei ce se vroia săvârșită încă de acasă: o seară tihnită de decembrie, sub cerul liber, la peste 2500 m. Întrucât nu am dat în jurul vârfului de grota recomandată de prieteni (era acoperit totul cu zăpadă), am găsit un loc care să ne ofere protecție în caz că s-ar fi stârnit vântul peste noapte, la câțiva metri mai jos, pe versantul nordic, la adăpostul unei stânci.

Despre bivouac, e greu de povestit... o noapte de vis, cu lună plină ce lumina întreaga creastă a Făgărașilor, un cer fără urme de nori, cu puzderie de stele pe boltă, satele din Transilvania licărind cald în vale, totul încununat de un apus superb de lună peste Negoiu (pe la 4 dimineața).

Cu toate că temperatura n-a fost prea generoasă (unde sub -15 grade), vântul a fost inactiv, așa că n-am chiar suferit de frig. Ceea ce nu se poate spune despre dimineață, când ne-am dezmorțit cam greu, așa că nu am reușit să fotografiem răsăritul.

Reechiparea și încălțatul bocancilor înghețați le-am resimțit doar ca detalii de care nu puteam să ne plângem după "visul" minunat de peste noapte. După ce ne-am strâns rucsacii, am dat o fugă până pe Vf. Călțun, aflat în imediata apropiere, pentru poze. Apoi am coborât pe același traseu ca la urcare, pe soare orbitor.

Imediat după proeminența stâncoasă de la mijlocul Piciorului Lespezi am făcut pauză de o oră, pentru rehidratare, de care am profitat și pentru a face plajă pe rucsaci. (Cătălin Pobega)

61. cabana Piscu Negru (1185 m) - Lacul Călțun (2135 m)

Timp de parcurgere: 3½-4½ ore; iarna are porțiuni expuse. Marcaj triunghi albastru. Traseu fără panorame prea largi, suind destul de accentuat. Semnele nu sunt totdeauna ușor vizibile, nici la coborâre, nici la urcare.

62. cabana Piscu Negru (1185 m) - Izvorul Paltinu - Turnul Paltinului

Timp de parcurgere: 5-6 ore; traseu periculos iarna. Marcaj punct albastru. Potecă care ne permite să ieșim în siguranță de pe creastă dacă timpul este nefavorabil.

63. cabana Piscu Negru (1185 m) - Muntele Năneasa - Valea Buda

Timp de parcurgere: 6-7 ore; iarna are porțiuni periculoase.

De la cabană urmărim transfăgărașanul în amonte; la kilometrul 104 (1200 m altitudine) se desprinde la dreapta marcajul cruce albastră. Îl însoțim 300 m diferență de nivel, parcurs frumos, cu multe atracții (perspective, cascade, chei, zone cu calcare) și iată-ne mai jos de o stână (S) aflată spre marginea pădurii de conifere, la limita golului alpin. În față și spre stânga, strâns, Creasta Mesteacănu - Piscu Negru închide orizontul (imaginea 420).

Marcajul se orientează de aici la dreapta, suie pe culmea dintre Văile Capra și Mușeteica (marcaj deficitar în zona înaltă, potecă invadată de vegetație), apoi se lasă pe Muntele Năneasa până în V. Buda.

Am constatat că pe teren, față de hărțile lui Emilian Cristea și Nae Popescu, unde se arată că există Canionul Mușeteica, situat la nord-est de ultima parte a acestui traseu, pe jumătatea inferioară a Văii Mușeteica, denumirea nu este justificată; nu scade respectul nostru față de acești autori pentru informațiile de care am beneficiat datorită lor, nu ne va părea rău să aflăm de la alți autori că au parcurs locuri din masiv pe unde noi încă nu am ajuns.

64. cabana Piscu Negru (1185 m) - Mușeteica (2442 m) - Râiosu I (2397 m) - Lacul Buda (2055 m)

Traseu extrem de periculos pe timp de iarnă. De la stâna S (vezi traseul 63; imaginea 420) părăsim marcajul cruce albastră și, pe unul dintre cele trei picioare de munte ce ne stau în față, câștigăm altitudine până ieșim la 2200 m, pe culmea cu belvedere (avirăpitoare mari se pare că cuibăresc între stâncăriile ei).

Dincolo, în stânga noastră, se deschide o căldare glaciară săpată în cea mai mare parte pe calcare dolomitice cristaline; la obârșia ei, masiv, se înalță Vf. Mușeteica (imaginea 450).

Ajungem până pe Vf. Mușeteica pe creasta Piscu Negru - Mesteacănu sau pe una din potecile de la est de ea. Sunt pe aici locuri minunate, unde putem pune cortul și umbla mai multe zile, descoperind mereu uimiți frumusețile zonei. De pe Mușeteica se trece pe Vf. Râiosu II (2395 m) și apoi pe fratele său de la sud-est, mai înalt cu doi metri.

De pe acesta din urmă găsim pe unde coborî spre valea de la picioarele sale (nord-est), aflată la baza unor mari conuri de grohotiș (suntem tot pe calcare; imaginea 560). Imediat la nord-est de această vale, pe versantul ei stâng geografic am descoperit o depresiune în calcare cu axe de 70 x 70 metri, adâncă de 30 m (o polie, aspect geomorfologic unic în Munții Făgărașului); pe fundul ei plat, un debit temporar important apare în capătul dinspre vest și dispare în cel dinspre est.

De aici găsim potecă ciobănească până la Lacul Buda. Traversarea Piscu Negru - Mușeteica - Râiosu - Lacul Buda se poate face și într-o zi de vară, cu bagaj ușor, dacă vremea este senină. Iar de la Buda, dacă nu dorim să suim în creasta principală, putem coborî pe malul stâng al apei până la confluența Buda - Izvorul Mircii.

Piscul Mușeteica se înalță la jumătatea crestei Făgărașului, cam la trei kilometri spre sud pe culmea desprinsă din Arpașu Mic. Panoramă excepțională asupra întregului masiv: de la Ciortea, spre vest, până la Dara, în est, toate vârfulurile mari din cea mai importantă zonă montană a României pot fi privite de sub jocul norilor și reflexelor soarelui. Spre nord-vest, cu 900 m altitudine mai jos, unduie transfăgărașanul (imaginea 360). Către sud, la vreo 15 km, sclipește și aburește întinsa oglindă a Lacului Vidraru.

Partea superioară a muntelui este șlefuită din calcare dolomitice marmo-

reene, care rămân la suprafață pe vreo 500 m denivelare. Ghețarii au săpat adânc de o parte și de alta, subțind muchii înalte, lăsând ca legătură spre Râiosu (muntele din nord-est) și mai departe spre creasta principală a masivului o culme pe care uneori bocancul încape greu, trebuind să ne asigurăm că roca nu se destramă sub greutatea noastră (imaginile 430, 440).

În stânga și dreapta acestei treceri se prăvălesc abrupturi crâncene (pe care însă putem găsi potecă!), străjuind căldări glaciare cu fund acoperit de grohotișuri, cu urme ale unor foste lacuri sau cu lacuri pe cale de colmatare.

Spre răsărit de Vf. Buda (2431 m), pisc de la nord de Mușeteica și sud de Arpașu Mic, Lacul Buda unduie irezistibil, indiferent de vreme (imaginile 810, 820, 830, 840). Mal orizontal, mușchi, teren pentru cort, joacă și plajă.

În zilele foarte calde, straturile și sculpturile de marmură ce decorează mai tot locul se încing intens și aburul joacă puternic, amețitor, pe pante, peste piscuri. Obârșia V. Mușeteica (la fel și văile de la nord) oferă pe 400 m denivelare o diversitate extraordinară de forme șlefuite în calcar: șanțulețe (lapiezuri), canioane, roci lustruite (spini de berbec), pâlpii (doline), apariții și pierderi de apă. Câteva intrări de peșteră sporesc fascinația locurilor (imaginile 470, 540); nu vă aventurați spre subteran decât cu echipament potrivit și doar însoțiți de cineva experimentat.

Roșii, albastre, galbene sau albe, multe, florile domolesc ritmul pașilor. În Râiosu, pentru cine intră pe firele de vale abrupte și ascunse, corole enorme răsplătesc curiozitatea; mai mult, resturi de dimensiuni metrice, cu bogate concentrații metalice, par a proveni din meteoriți. Păsări cu penaj parcă metalizat cuibăresc în surplombe. Iar dacă sunteți fluierați, să știți că sunt marmote. De pe țancuri, tot mai rar, planează vulturii.

Cum mai putem ajunge pe Mușeteica? De pe drumul național 7C, de la cabana Pârâul Capra, pe un alt traseu nemarcat; prima dată trebuie parcurs pe vreme bună, dar nu iarna. De la cabană mergem în amonte câțiva zeci de metri; încep poteci de oi, care se grupează spre piciorul de munte ce suie abrupt din spatele cabanei (imaginile 400, 450). Pe culmea lui ieșim până în șaua dintre Vârfulurile Mesteacănu și Mușeteica.

Timp de acces: 3-4 ore.

65. tunel - creastă (2135 m)

Timp de parcurgere: 1-1½ ore; periculos iarna. Marcaj triunghi roșu.

Venim dinspre sud la intrarea în tunelul prin care șoseaua asfaltată trece pe sub creasta masivului; din stânga intrării acestuia se desprinde către nord marcajul ce ajunge, prin Căldărușa Lungă a Caprei, pe culmea cu potecă bandă roșie de deasupra Căldării Bălea.

66. tunel - Lacul Călțun

Timp de parcurgere: 3-4 ore; periculos pe timp de iarnă. Marcaj cruce albastră. Traseu util, interesant, permițând descoperirea habitatelor alpine.

Dinu Mititeanu: se numește poteca lui Ion Grigore, veteran salvamontist sibirian, care a marcat-o cu momâi în perioada când se cărau materiale pentru refugiul de la Călțun. Acolo n-a fost nimic dus cu elicopterul. Știu asta și umerii mei și ai lui Miki Gyongyosi, dar mai ales spatele și umerii salvamontiştilor din echipa lui Toma Boerescu.

67. Valea Buda - Podul Giurgiului (1450 m)

Timp de parcurgere: 7-8 ore; greu pe timp de iarnă. Marcaj triunghi albastru. La obârșia golfului nord-estic al Lacului Vidraru, unde ajungem pe transfăgărașan, se varsă Valea Buda. După 10 km de la intrarea în amonte pe această vale sosim la confluența cu Mușeteica. Mai avem încă 12 km de parcurs până la sosirea din stânga a Pârâului Podul Giurgiului, care izvorăște din lacul de pe marcajul de creastă al Făgărașului.

68. Podul Giurgiului (1450 m) - Șaua Podragu (2307 m)

Timp de parcurgere: 2-3 ore; porțiuni expuse iarna. Marcaj triunghi albastru.

69. Podul Giurgiului (1450 m) - Șaua Orzâncei (2305 m)

Timp de parcurgere: 2-3 ore; iarna, periculos. Marcaj triunghi roșu.

69 bis. Podul Giurgiului (1450 m) - Curmătura Moldoveanului

Timp de parcurgere: 2-3 ore; iarna, periculos. Marcaj triunghi galben.

70. Valea Vâlsan - Moldoveanu (2544 m)

Din Pitești intrăm pe drumul către Curtea de Argeș; după localitatea Merișani se desprinde șosea spre dreapta:

Brădetu, 41 kilometri (pe Valea Vâlsanului). Ajungem în Brădet, trecem de hotel și spital (cam aici este centrul așezării, înspre amonte) și imediat suntem la limita dinspre nord a localității. Punem kilometrajul la zero (624 metri altitudine). Apar semnele turistice: cruce roșie și punct roșu.

Spre dreapta, drum spre localitățile Gruiu și Nucșoara.

La kilometrul 0,2, pe stânga geografic, perete înalt de zeci de metri, cu mixtura dezvăluită prin decupajul făcut de apa Vâlsanului, martor geologic deosebit de interesant care arată evoluția văii.

La kilometrul 8,5, luncă largă, pensiunea agroturistică Cuibul Dorului, vile, clădiri în construcție.

La km 9, ramificație spre stânga a drumului auto, marcată cu cruce roșie, care ajunge în drumul transfăgărășan, deasupra barajului Vidraru. Punctul roșu merge în amonte pe Valea Vâlsanului.

Pe Valea Vâlsanului, în amonte de localitatea Brădet, există plăci/ anunțuri care atrag atenția trecătorilor să nu se apropie de perimetrele semnalizate, aflate nu departe de drumul forestier, pentru că acolo se dă intenționat hrană mamiferelor mari (urși, mistreți).

Se pare că s-a ajuns și în această zonă la concluzia că este mai ieftin să li se ducă animalelor anumită hrană, la anumite ore, astfel acestea nemaiaivând tendința (sau diminuând-o până la lipsa de a crea pericol) de a ataca persoane care lucrează în pădure sau aproape de pădure (forestieri, pădurari, ciobani).

La km 14 începe Lacul de baraj Vâlsan, lung de aproximativ 0,4 kilometri. La capătul lui dinspre amonte, lângă drum, mai este în picioare cantonul Alunu, 920 metri altitudine.

La 500 de metri în amonte de cantonul Alunu, ramificație spre stânga: drum forestier spre Vf. Oticu (1830 m), lung de 15 kilometri. Am urmat acest drum cu autoturismul, dar după 7,7 km de la debutul său a trebuit să ne întoarcem, din cauza șleaurilor înnoiroiate, mai adânci decât roata mașinii noastre.

Deci revenim pe firul Văii Vâlsan, la 14,9 kilometri de amonte localității Brădet. Spre amonte, punctul roșu dispare. Mai avansăm cu mașina până la kilometrul 28,5, la 1380 metri altitudine, unde suntem nevoiți să abandonăm vehicolul pentru că se trăgeau bușteni mari pe drum (punctul T). Cu rucsacii în spate am făcut încă 55 minute până la capătul drumului forestier, la

1530 metri altitudine (am mai parcurs aproximativ 3-4 kilometri).

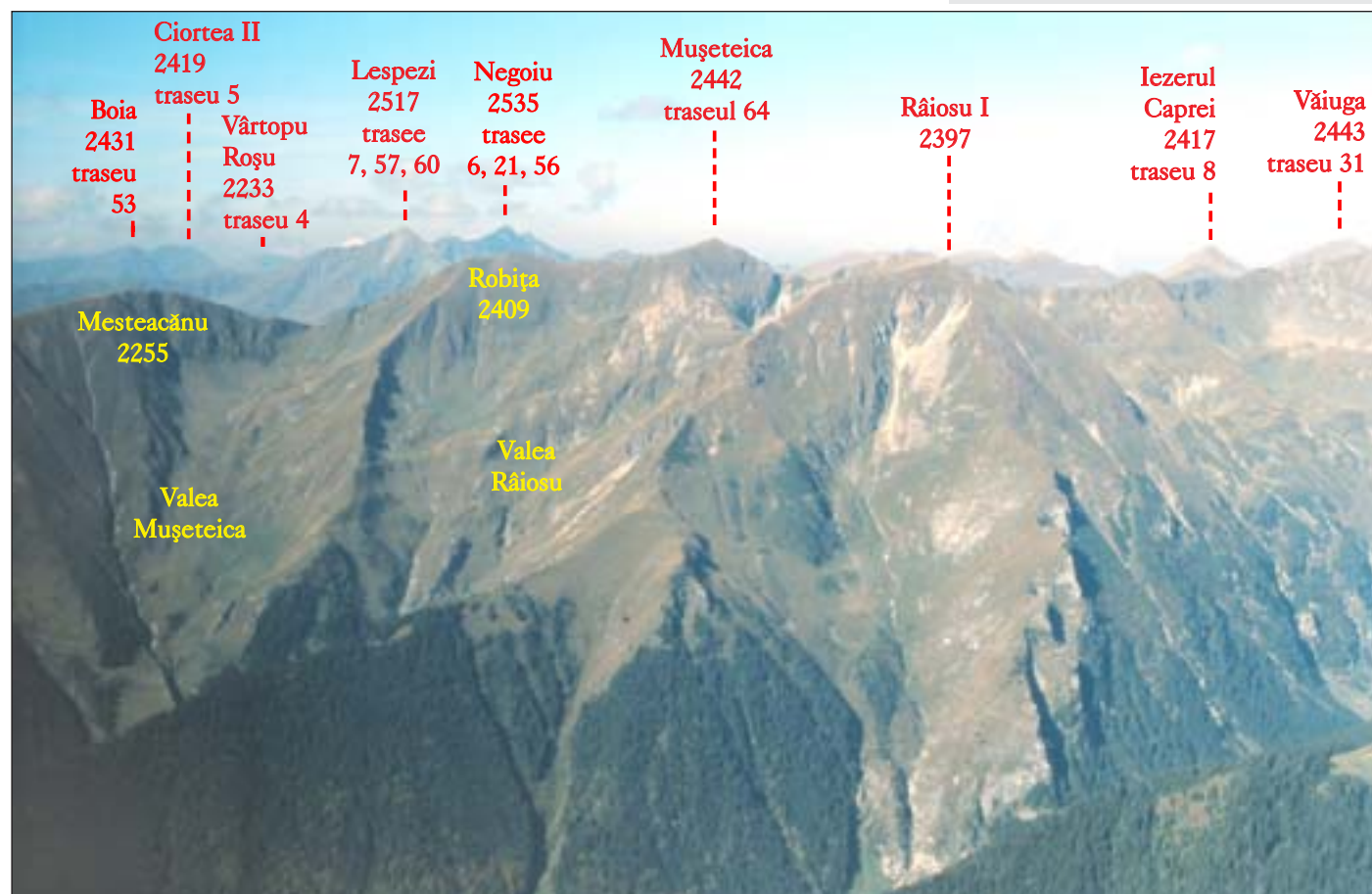
La circa 1 kilometru în amonte de punctul T, pe marginea drumului, grămezi uriașe de oase de animale domestice, aproape dezgolite de carne. Cîrstea Sorin (siberia_cs@yahoo.com) ne spune că sunt aduse de la abator și utilizate pentru hrana animalelor salbatice; mirosul lor este puternic, se simte de la mare distanță; deci n-ar fi exclus să dăm pe aici și de ceva carnivore.

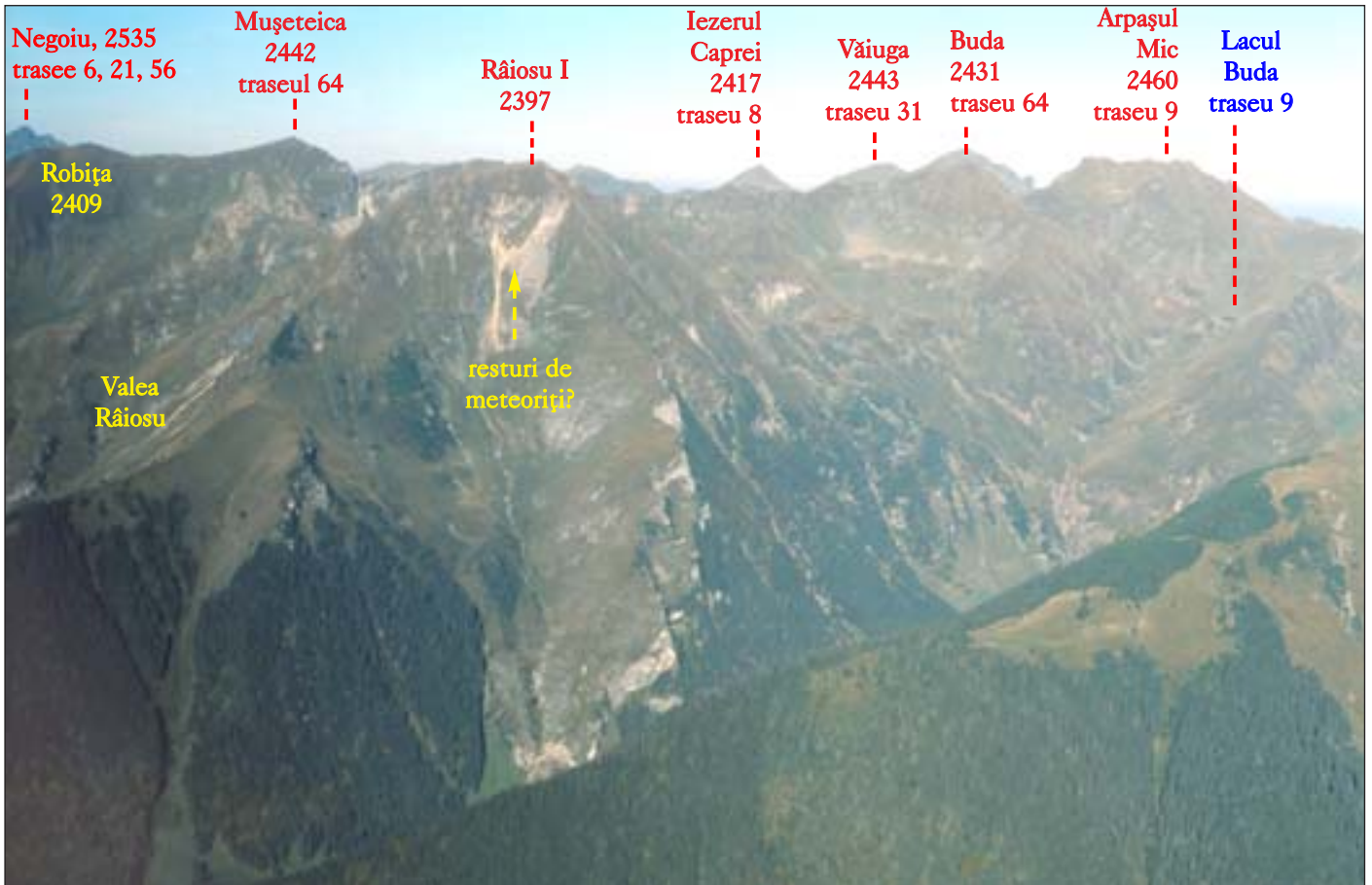
Drumul forestier se termină chiar pe malul Vâlsanului (punctul V pe hartă), peste care noi am găsit punte montată de ciobani. Apa aici nu este totuși prea adâncă și repede, deci dacă puntea va lipsi nu sunt probleme deosebite pentru a ajunge pe celălalt mal.

(Aproximativ perpendicular pe direcția Vâlsanului vine din malul drept geografic un mic afluent, pe care suim cam 15 metri altitudine relativă față de Vâlsan. Spre dreapta, amonte, afluentul curge pe un drum pe care îl urmăm. Aceasta este calea de a pătrunde tot mai bine pe poteca ciobănească largă, ce

P10 Traseul 71 oferă panorame largi asupra crestei principale a Făgărașului. Vedere de la sud de Vf. Piatra Tăiată (2395 m, traseu 71).

foto: Ică Giurgiu

P20 Vedere de la sud de Vf. Piatra Tăiată (2395 m, traseu 71).

foto: Ică Giurgiu

P30 Vedere de la sud de Vf. Piatra Tăiată (2395 m, traseu 71).

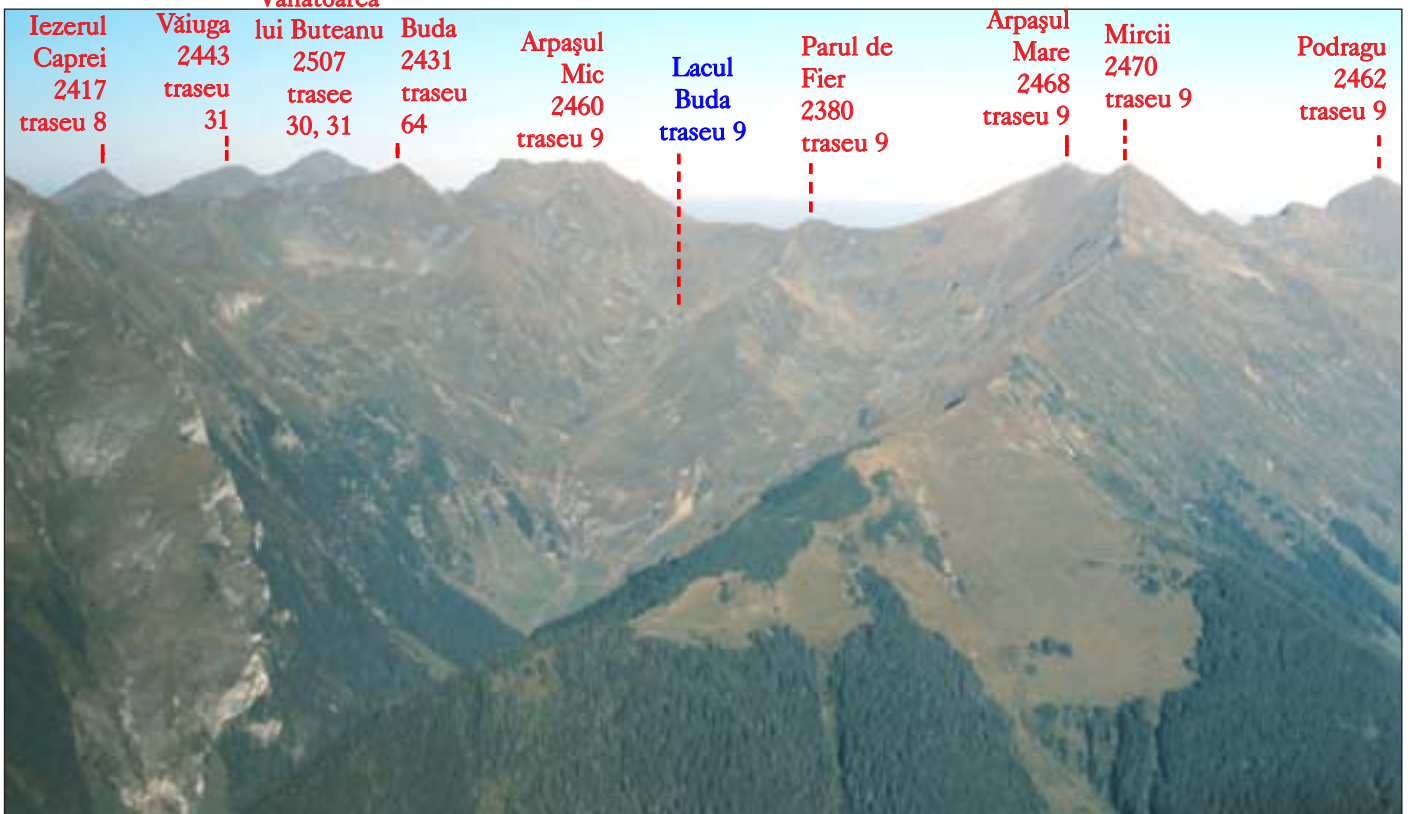
foto: Ică Giurgiu

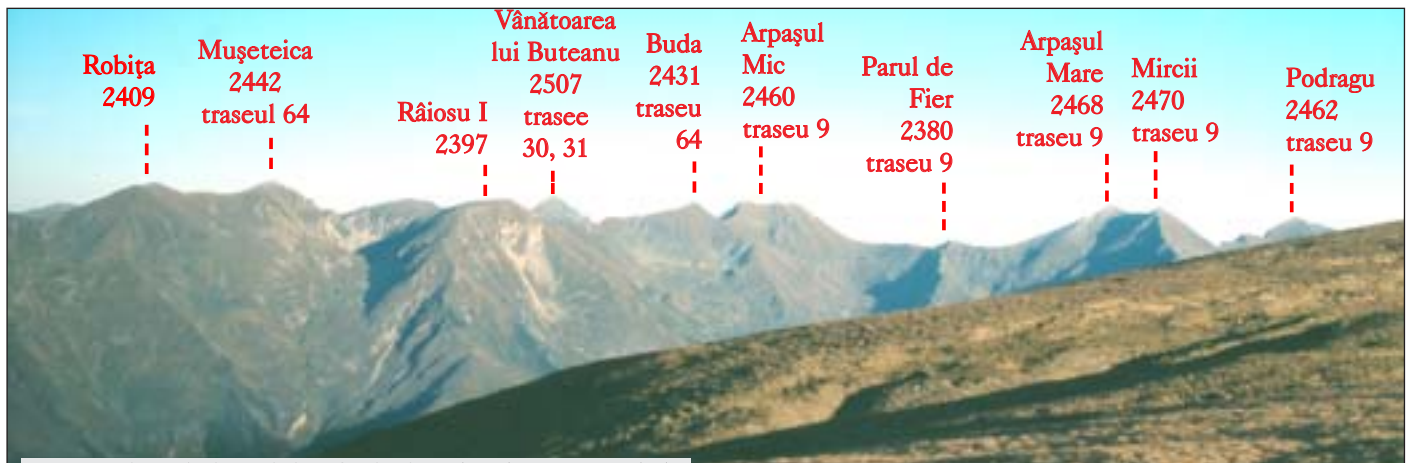
urcă plăcut și ne scoate, după aproximativ 2½ ore la stâna situată la 1920-1930 metri (potrivit și hărții topografice L-35-86-A-d, ediția 1982), la vest de Culmea Jepii de Sus, într-o pitorească căldare glaciară. Izvor bogat aproape de

stâna, perspective frumoase spre partea înaltă a versantului stâng geografic al Vâlsanului.)

De aici în amonte traseul se derulează pe V. Vâlsanului, prin locuri fără

Vânătoarea

Robița
2409

Mușeteica
2442
traseul 64

Vânătoarea
lui Buteanu
2507
trasee
30, 31

Buda
2431
traseu
64

Arpașul
Mic
2460
traseu 9

Parul de
Fier
2380
traseu 9

Arpașul
Mare
2468
traseu 9

Mircii
2470
traseu 9

Podragu
2462
traseu 9

P40 Vedere de la sud de Vf. Picuiata (2437 m, traseu 71).

foto: Ică Giurgiu

Viștea
Mare

2527
trasee
10, 37

Moldo-
veanu
2544
trasee
10, 70

Mircii
2470
traseu 9

Podragu
2462
traseu 9

Tărăța
2400
traseu 10

Corabia
2406
traseu 10

Ucea
Mare
2434
traseu 10

Ucișoara
2390
traseu 10

P50 Vedere de la sud de Vf. Picuiata (2437 m, traseu 71).

foto: Ică Giurgiu

P60 Aproape de Vf. Picuiata.

foto: Ică Giurgiu

Corabia
2406
traseu 10

Ucea
Mare
2434
traseu 10

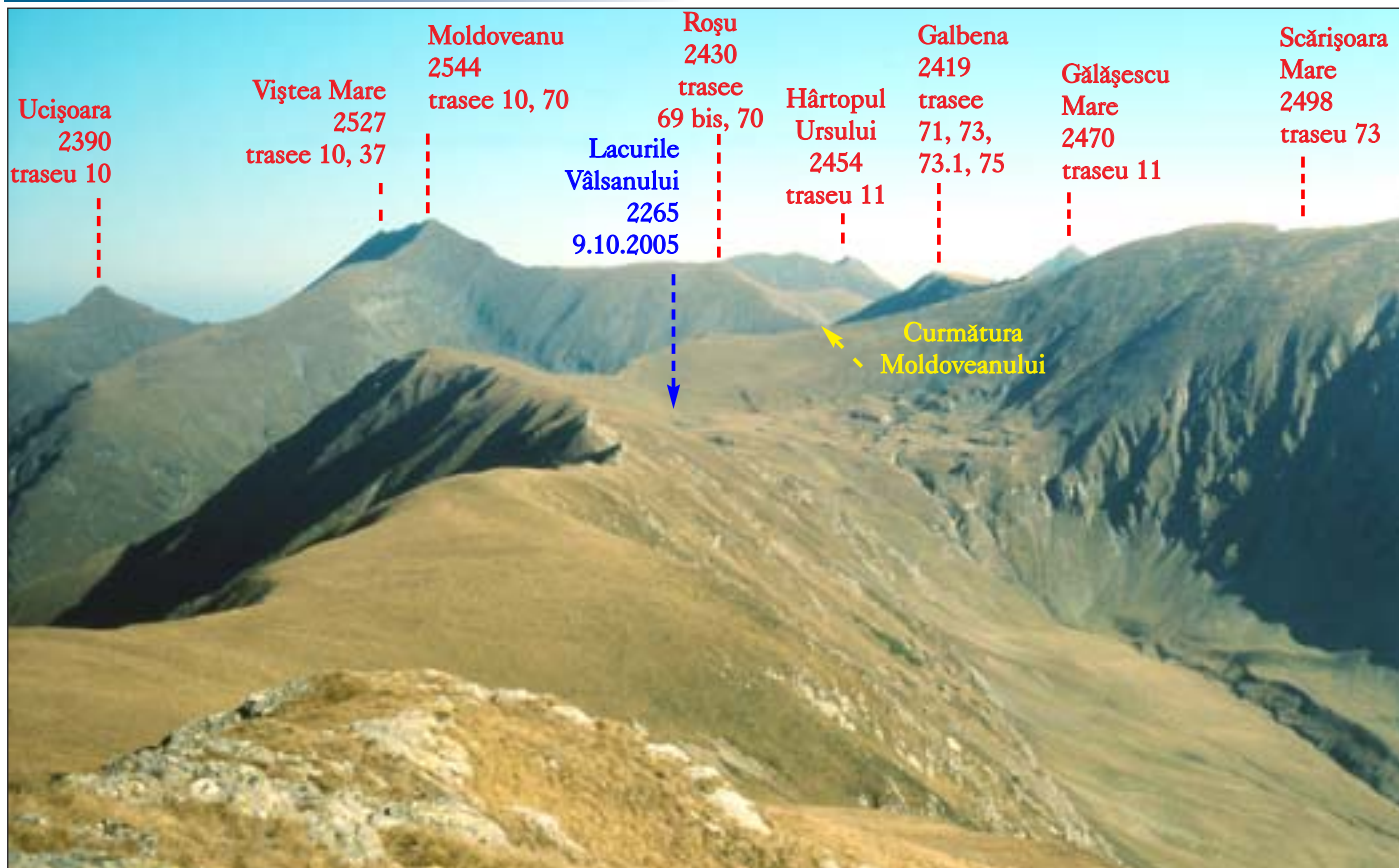
Ucișoara
2390
traseu 10

Viștea Mare
2527
trasee 10, 37

Moldoveanu
2544
trasee 10, 70

Picuiata
2437
traseu 71

Scărișoara
Mare
2498
traseu 73

marcaj, foarte frumoase, pe care trebuie să decidem unde este "poteca". Vom ajunge în căldarea Vâlsanului, cu lacuri în care nivelul apei este inconstant de la un sezon la altul (imaginile P70, P80, P90). Deasupra lacurilor sosim pe culmea care se îndreaptă clar spre cel mai înalt vârf al țării. Moldoveanu. Porțiunea superioară a traseului este periculoasă pe timp de iarnă.

71. Culmea Picuiata

Traseul Lacul Vidraru - Pasul Molivdiș (pe culmea dintre Lacul Vidraru și V. Vâlsan) - Oticu (1833 m) - Picuiata (2437 m) - Șaua Vâlsan - Vf. Galbena (2419 m) - Moldoveanu a fost marcat cu cruce roșie, în anii 1978 și 1985, de argeșeni.

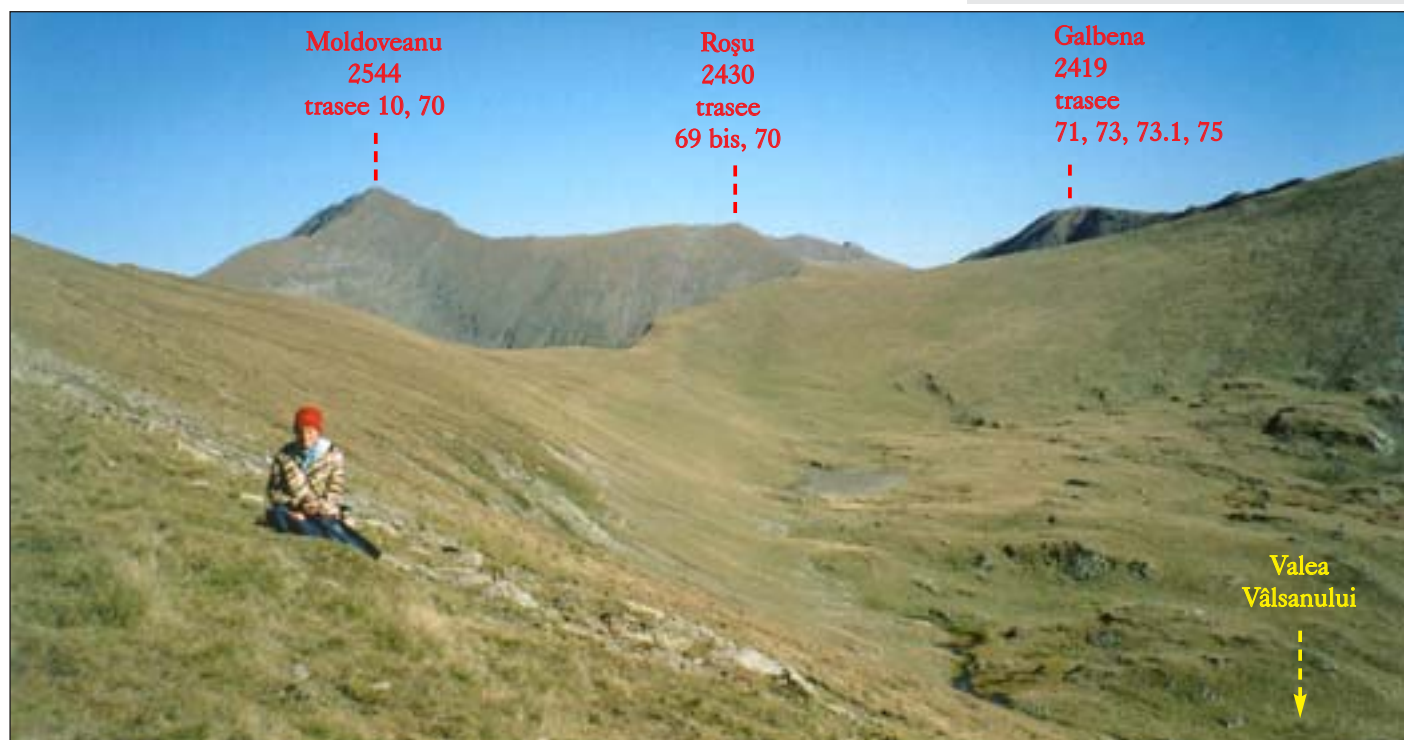
Vf. Picuiata, 2437 m altitudine (potrivit hărții topografice L-35-86-A-d, ediția 1982) (imaginile P60, P90) - situat pe cul-

P70 Imagine de pe Vf. Picuiata (2437 m, traseu 71) spre obârșia Văii Vâlsan și cel mai înalt pisc al Munților Făgărașului.

foto: Ică Giurgiu

P80 Lacurile Vâlsanului au fost seci la 9 octombrie 2005.

foto: Ică Giurgiu

Picuiata
2437
traseu 71

mea din versantul drept geografic superior al Văii Vâlsan - astupă perspectivele locale de-a lungul crestei pe care se înalță, atât dinspre nord cât și dinspre sud.

El este parcurs de marcajul cruce roșie, ce vine dinspre sud, din localitatea Brădet, același semn turistic trebuind a fi regăsit și pe partea estică a Lacului Vi-draru (la miazăzi de actuala limită a hărții). Semnele cruce roșie sunt aplicate în zona Pe Custură - Picuiata - Șaua Vâlsan doar pe pietre, dar nu ne putem aștepta să le găsim ușor decât dacă vizibilitatea este perfectă și lipsesc zăpada sau gheața de pe sol. Până pe la 2000 m altitudine semnele cruce roșie vin de-a lungul unei frumoase, împădurite și lungi culmi montane (posibil de străbătut, integral sau parțial - funcție de noroaie, șleauri și căderi/ alunecări de pe versanți - și cu un autoturism Dacia), cale folosită de oamenii ce urcă spre stâne, din păcate puțin apreciată, încă, de turiști.

La nord de Vârful Picuiata semnele cruce roșie se duc spre căldarea glaciară de unde izvorăște Râul Vâlsan, apoi urcă în culmea de pe care se poate sui ușor până pe cel mai înalt pisc al țării, Moldoveanu (2544 metri). Acest traseu turistic oferă, în special la nord de Vârful Picuiata, posibilitatea de a face joncțiuni și cu trasee marcate din vecinătate, toate trecând prin locuri superbe.

Din zona Vârfului Picuiata și a vecinului său sudic - Piatra Tăiată, creasta Făgărașului se poate vedea de la Budislavu până la Gălășescu (imaginile P10, 20, 30, 40, 50, 70). Privirea poate cotrobăi în detaliu în special de-a lungul tronsonului de munți Pisu Negru - Mușeteica - Buda - monumentul Nerlinger (acesta din

urmă aflat chiar pe creasta principală a masivului); acest tronson apare de pe culmea Piatra Tăiată - Picuiata, din cauza inevitabilelor impurități din atmosferă, mult mai prăpăstios decât în realitate, iar marele Lac Buda pare să fie puternic înclinat către noi!

Începem urcușul spre Culmea Picuiata din V. Vâlsanului, din punctul V de pe hartă, capătul drumului forestier (traseu 70), unde poate va fi punte montată de ciobani peste apă. Pârâul nu este totuși prea adânc și repede, deci dacă puntea lipsește nu sunt probleme deosebite pentru a ajunge pe celălalt mal. Aproximativ perpendicular pe direcția Vâlsanului vine aici dinspre vest (malul drept geografic al Vâlsanului) un mic afluent, pe care suim cam 15 metri altitudine relativă față de Vâlsan. Spre dreapta, amonte, afluentul coboară de pe un drum pe care îl urmăm.

Aceasta este calea de a pătrunde tot mai bine pe poteca ciobănească largă, ce urcă plăcut și ne scoate, după aproximativ 2½ ore la stâna situată la 1920-1930 metri (potrivit și hărții topografice L-35-86-A-d, ediția 1982), la vest de Culmea Jepii de Sus, într-o pitorească căldare glaciară. Izvor bogat aproape de stână, perspective frumoase spre partea înaltă a versantului stâng geografic al Vâlsanului.

Repet, este stână (adică aici se desfășoară întreg procesul de prelucrare al laptelui) și nu bordei (locul unde ciobanii vin cu oi fără lapte sau berbeci). Din câte cunosc despre munții noștri este **stâna aflată la cea mai mare înălțime din Carpați**; se află în stare bună.

P90 Lacurile Vâlsanului, la 15 august 2005.

foto: Dan Tăuțan (Cluj-Napoca)

Are trei încăperi și pe lavițe încap 6 persoane. Până aproape de stână coboară și o ramificație din drumul auto de pe culmea marcată cu semnul turistic cruce roșie. La nord-vest de stână, într-o căldărușă înjnepenită, se află un mic lac, vizibil mai ușor dinspre înălțimi.

De la stână urcăm direct spre vest, ca să ieșim spre culmea principală și nu sunt probleme să găsim un drum care să ne convină. După circa 60 minute de la stână sosim la aproximativ 2200 metri, pe culme, având spre stânga noastră, mai jos de noi, drumul auto principal. Se deschide panoramă spre Vârful Ciortea (la stânga) și Lespezi - Negoiu (imaginea P10). Apar semnele cruce roșie, aplicate pe pietre. Mergem de aici către nord, pe culmea paralelă cu Valea Vâlsanului; vom avea de urcat, dar și de coborât, pe plaiuri alpine, apoi peste vârfuri și de-a lungul unor spinări înguste și stâncoase. Până pe Vârful Picuiata facem în jur de 1½-2 ore.

Spre dreapta noastră se deschid mai multe căldări glaciare, diverse ca formă și denivelări. Pe partea stângă a culmii, cum avansăm către nord, versanții nu prezintă urme glaciare ample și sunt puternic împăduriți.

La aproximativ 2300 metri altitudine, la sud-est de Vârful Piatra Tăiată (2395 m), la obârșia unei căldări glaciare, o depresiune formată de greutatea zăpezii găzduiește un lac temporar. Mai către nord, tot la 2300 metri altitudine, cam la jumătatea drumului dintre Vârful Piatra Tăiată și Picuiata, spre est,

pe un prag glaciatic este un lac cu contur de triunghi echilateral, având latura de 10 metri, între borduri de piatră.

După ce trecem de Vf. Picuiata, coborâm puternic (imaginea P70) și mai avem cam 45 de minute până în căldarea de la obârșia Vâlsanului, acolo unde izvoarele se află cam la 2240 metri altitudine. Lacul Vâlsan era complet secăt pe 9 octombrie 2005; la 1 august același an îl văzusem plin și în jurul lui mai numărăsem încă nouă oglinzi de apă, dintre care una puțin mai mică decât lacul principal. În octombrie, doar la nord-est de lacul secăt se afla o oglindă cu suprafață de luat în considerare.

Din căldarea glaciatică de la obârșia Vâlsanului (locuri de pus cortul) se poate coborî pe firul văii colectoare până la capătul drumului forestier de pe V. Vâlsan. Parcurusul trebuie efectuat pe vreme bună. Traseu greu pe timp de iarnă.

73.0 Valea Râului Doamnei

La ieșirea dinspre nord a localității Slatina este borna kilometrică pe care se indică, spre sud, în direcția orașului Pitești, 48 de kilometri până în localitatea Piscani. (La 1 km aval de borna care arată 48 km până la Piscani, din localitatea Slatina mai sunt trei kilometri pe asfalt până în Nucșoara. Acolo se află Lacul Învârtita, cantonat pe gipsuri, cu suprafață mare, chiar pe marginea șoselei; loc de parcare; 15.000 lei taxă de pescuit pe zi, în 2005.)

Punem kilometrajul pe zero și altimetrul la 580 metri. În apropierea bornei kilometrice apar trei semne turistice, cu indicații orare: triunghi roșu, spre Vf. Iezer (din Masivul Iezer), 10-12 ore, peste Muntele Păpău; triunghi albastru, spre Vf. Moldoveanu, 12-14 ore, prin Curmătura Malița; în fine, punct albastru, spre Vf. Dara, 12 ore.

La intrarea pe drumul forestier care începe de aici, Direcția Silvică Pitești ne taxează cu 30.000 lei pentru acces cu autoturismul (în anul 2005; primim chitanță). După circa 1 kilometru, cât pe ce să nu recunoaștem locurile: la intrarea în tabăra pentru copii a fost furtună mare, brazi uriași fiind smulși din rădăcini.

La kilometrul 1,7, la 600 metri altitudine, se desprinde la dreapta drumul forestier către Masivul Iezer, însoțit de triunghiul roșu. La kilometrul 4,5, la 610 metri altitudine, spre stânga se duce drumul forestier spre Curmătura Malița, marcat cu triunghi albastru (Acum mulți ani, ne spune domnul Dinu Bo-

ghez (Râmnicu Vâlcea), se ajungea și cu autobuzul pe acest drum până în Curmătura Malița).

La kilometrul 6,8, la 640 metri altitudine, pod la dreapta, peste râu (pare solid, dar accesul cu autoturismele este blocat de o stâncă mare).

La kilometrul 11,4, la 690 metri altitudine, pod peste râu la dreapta, acces pentru autoturismele blocat de o barieră (am fost pe acest drum lateral: este neîntreținut, după circa 1,5 kilometri se întrerupe, fiind rupt de ape).

La kilometrul 12, la 700 metri altitudine, drum forestier la stânga (Călugăru, 5 kilometri lungime).

La kilometrul 15,6, la 750 metri altitudine, drum forestier la stânga (Drăghina, lungime 10,4 kilometri).

La kilometrul 17,2, la 780 metri altitudine, suntem deasupra coronamentului Lacului (de baraj) Văsălat. Dacă până aici pe talvegul Râului Doamnei de abia curgea apă, în amonte de lac - pe Râul Doamnei cât și pe Văsălat, care curge dinspre Munții Iezer - apă din belșug, dând nenumărate frumuseți. De deasupra coronamentului, privesc grandioasă spre partea înaltă a Munților Iezer: se vede culmea cu cele mai înalte piscuri din masiv (Roșu, 2469 și Iezerul Mare, 2462), spre amonte și Muntele Groapele, nu mai puțin chemător. Se poate trece peste baraj cu autoturismele, către căile forestiere din Iezer.

La kilometrul 19,6, altitudine 810 metri, sosim la Gura Văilor. Aici se formează Râul Doamnei, din Valea Rea (spre amontele căreia vom continua să mergem) și Zârna. Spre apa Zârnei, pod de beton și marcajul punct albastru, care ne-a însoțit din localitatea Slatina până aici.

La kilometrul 32, la 1105 metri altitudine, stâlp nou de marcaj, cu săgeată indicatoare; triunghi roșu spre Curmătura Malița, 3-4 ore.

La kilometrul 32,5, la 1125 metri altitudine, se desprinde la stânga un drum forestier, pe malul stâng geografic al Pojarnei. La circa 300 metri de la debutul drumului, la primul lui cot spre stânga, este o poieniță în care putem monta cortul (punctul A, 1140 metri altitudine; din această poieniță se vede bine Curmătura Malița, spre sud) (la kilometrul 32,4, 1122 metri altitudine, mic izvor pe stânga drumului cum urcăm, sursă foarte importantă pentru a ne fixa prin apropiere bivouacul).

Se poate urca din punctul A spre Căldarea Galbena și de acolo să cobori

pe cruce albastră din nou în Valea Rea, la câțiva zeci de metri în aval de stâna din Valea Rea, acolo unde privesc spectaculoase. Cascada Zbuciumatului/ Galbenei, de la sud-vest de stâna, vine pe calcare (imaginea 1150), ceea ce înseamnă că hățșurile din jurul ei trebuie văzute cu atenție din punct de vedere speologic.

Descriu în continuare, pe scurt, în coborâre, drumul de la stâna din Valea Rea (imaginea 1210) până la drumul forestier care urcă pe Pojarna. De la separarea/ joncțiunea marcajelor cruce albastră și triunghi roșu (acesta din urmă suind spre refugiul Viștea - de pe creasta principală), 1350 metri altitudine, facem 50 de minute în aval, până în locul unde, o placă mare de beton (un prefabricat), ne arată că din dreapta cum coborâm vine triunghiul roșu dinspre Curmătura Malița, până acolo, pe traseu de vară, trebuindu-ne 4 ore. Nu știu cum/ pe unde câștigă acest traseu în altitudine, mă întreb de ce noi nu l-am intersectat pe urcușul făcut de-a lungul apei Pojarna... De la placa de beton, înaltă de vreo trei metri, începe un drum forestier pe care în anul 2005 erau lucrări intense de tăiere și scoatere a arborilor. Nu am văzut semnele triunghi roșu înspre amonteale acestui drum.

La trei minute în aval de placa de beton ajungem la cantonul Nisipuri, 1160 metri altitudine, unde forestierii ocupă o cameră. Iar la 15 minute în aval de aici sosim/ reajungem la începutul drumului forestier ce suie de-a lungul apei Pojarna.

Între cantonul Nisipuri și confluența Valea Rea - Bânda drumul are mai multe zone puternic denivelate de exploatarea forestieră; șansa de a urca cu o Dacie mult mai sus de cantonul Nisipuri este extrem de incertă.

73. Slatina - Râul Doamnei - Muntele Preotesele - Șaua Vâlsanului

Slatina este localitate accesibilă pe ruta auto Pitești - Colibași - Corbi, la capătul a 69 km (vezi și traseul 73.0). Pornim pe Râul Doamnei, în amonte, până la confluența cu V. Cernatului (aproximativ 4 km). Pe muchia dintre Văile Cernatu (la vest) și Râul Doamnei (la est), suim - pe rând - Munții Plășoru și Preotesele, pe triunghi albastru, ajungând în Curmătura Malița.

Tot aici sosește, urcând pe V. Cernatu/ Preotesele, drumul forestier care

pleacă din Slatina, pe Râul Doamnei (în 2005 s-a putut circula pe el; acum mulți ani se putea urca pe aici cu autobuzul, până în Curmătura Malița).

Din Curmătura Malița (1850 m), triunghiul albastru se orientează spre vest, către Culmea Scărișoara și se termină în Șaua Vâlsanului. (Găsim apă până sub Scărișoara Mică; Cătălin Cerbulescu, Craiova) Iarna, traseul poate prezenta dificultăți suplimentare.

73.1 Valea Rea - Valea Pojarna - Căldarea Galbena

Pornim din punctul A (vezi traseul 73.0, de la 1140 metri altitudine). Mergem în amonte pe drumul forestier (poate fi parcurs și cu autoturismul). În curând drumul trece pe malul drept geografic al Pojarni. La 1270 metri altitudine ajungem la capătul lui (după 30 minute de la pornire, pe jos); acolo este un pod de beton (PB) peste Pojarna, dincolo de care drumul devine noroios, îngust și are serpentine abrupte. Până aici remarcăm debitul puternic al pârâului (în iulie, august), frumoasele succesiuni de cascade și repezișuri.

Înainte de podul de beton (PB) se desprinde la stânga o potecă lată, ce urcă prin pădure, calea oierilor spre pășunile Pojarni. La 1400 metri altitudine ajungem la o stână de început de vară pastorală, acolo unde turmele se opresc la urcarea pe munte, timp de 2-3 săptămâni, până când iarba de pe înălțimi devine suficient de bogată (poiană superbă, lemne, apă, lavițe).

La 1480 metri altitudine un prim izvor important trece peste poteca ce rămâne pe malul drept geografic al Pojarni. La 1590 metri ajungem la a doua stână, bună pentru adăpost pe vreme de iarnă, elegantă, situată pe buza primului prag glaciar. Stâna este apropiată Muntelui Nisipuri, puternic înjnepenit, pe care în perioada anilor 1950 s-au ascuns partizani.

La 1720 metri este al doilea prag glaciar și imediat mai sus ultimul izvor al Pojarni. Coastele din stânga cum urcăm (Muntele Pojarna) sunt acoperite cu vegetație abundentă din care se înalță, ici-colo, zâmbri; ele sunt "tăiate" de câteva poteci ciobănești.

La 1900 metri altitudine sosim pe a cincea treaptă glaciară, ultima aparținând bazinului Pojarna. Zărim primul semn cruce albastră al marcajului de legătură dintre Valea Rea și Culmea Scărișoara - Galbena. Imediat dincolo de

acest prag glaciar, la 1875 metri altitudine, este un lăculeț (12 x 4 metri axele), alimentat subaerian, cu emisar spre Valea Galbena (locuri de cort în preajmă). Am făcut până aici cam 4 ore de la începutul parcurșului; traseul este abordabil în toate cele patru anotimpuri. Locurile sunt minunate, bune pentru schi, iar la apariția brândușelor trebuie să fie impresionante.

Imediat mai sus de primul semn cruce albastră dăm de tufele de rododendron. În anul 2005, când a nins mult spre primăvară, bujorul de munte/ smirdar/ rododendronul a înflorit la sfârșit de iulie, cu peste o lună mai târziu față de timpul când ne putem bucura de primele lui podoabe roșii.

Urmăm semnele cruce albastră, care ne duc în Căldarea Galbena (imaginile 1090, 1100, 1110, 1120, 1130).

74. Curmătura Malița (1850 m) - Valea Rea - Portița Viștei (2310 m)

Din Curmătura Malița un marcaj triunghi roșu, spre nord coboară în V. Rea. De acolo începe un urcuș continuu (pe drum forestier până la stâna din Valea Rea, apoi pe potecă) până pe creasta principală a masivului. Parcurș cu porțiuni expuse pe timp de iarnă.

75. Valea Rea - Căldarea Galbena - Muntele Scărișoara Mare

Marcaj cruce albastră, realizat de-a lungul potecii ciobănești. Este un traseu dificil (extrem de periculos iarna), cu atât mai mult dacă avem bagaj greu în spate. Este un parcurș pe care îl recomand doar dacă vremea este bună. Altfel, semnele turistice, insuficiente față de dificultatea parcurșului (deși multe dintre ele au dimensiuni mai mari decât cele cu care ne-am obișnuit), ne pot solicita timp suplimentar pentru identificarea direcției de mers.

Timp necesar la urcare: 4-5 ore. Timp necesar la coborâre: 2-3 ore.

Acest traseu evoluează în treimea lui mediană de-a lungul apelor care se scurg din Circul glaciar Galbena, ocazie pentru a admira succesiunea de cascade canion. Dar tocmai de-a lungul cascadelor trebuie să avem apă la noi, pentru că s-ar putea să nu ne tenteze prea mult ieșirile din potecă. Tot din această porțiune avem unghiuri interesante de privit/ fotografiat spre cascadele făcute de apele care se scurg din Iezerul Moldoveanu.

Apreciez că urcarea dinspre Valea Rea spre Circul Galbena este mai

comodă dacă urmăm Valea Pojarna în amonte, până la joncțiunea cu traseul cruce albastră (vezi traseul 73.1).

Anexa 1

Valentin Bălăceanu, Mihai Cicotti, Emilian Cristea - **Munții Făgărașului** - Editura Sport-Turism, București, 1975; Ilie Fratu - **Poteci și cabane în Munții Făgărașului** - Editura Sport-Turism, București, 1986; Ilie Fratu, Andrei Belea, Octavian Fratu - **Pe custurile făgărășene** - Editura pentru Turism, București, 1991; Nae Popescu - **Munții Făgăraș, hartă turistică** - Ministerul Turismului, București, 1981

Anexa 2

Mitruț Arghir - **Muchia Gărdomanului** - Munții Carpați, nr. 6, pag. 91, București, 1998; Marina Bogdan, Rareș Macrea, Monica Negrea, Ioan Sârbu - **Observații asupra climatului și microbionților din Peștera M3-R2 din Mușeteica și din Peștera 1 de la Piscu Negru** - Cercetări Speologice, Ministerul Tineretului și Sportului, volum 3, pag. 21, București, 1995; Marina Bogdan, Andrei Buta, Rareș Macrea, Monica Negrea, Ioan Sârbu, Laura Teleman - **Avenul Roșu, cavitate cu scurgeri de limonit** - Cercetări Speologice, Ministerul Tineretului și Sportului, volum 3, pag. 26, București, 1995; Dinu Boghez - **Toamna pe creste** - Munții Carpați, nr. 21, pag. 22, București, 2000; Dinu Boghez - **Spre Moldoveanu** - Munții Carpați, nr. 32, pag. 10, București, 2001; Dinu Boghez - **Fața Sfântu Ilie** - Munții Carpați, nr. 35, pag. 9, București, 2002; Dinu Boghez, Ică Giurgiu - **Pe Izvorul Negoiiului** - Munții Carpați, nr. 30, pag. 64, București, 2001; Dănuț Călin, Ică Giurgiu - **Munții Făgărașului**, 3 hărți pliabile - Munții Carpați, nr. 30, 32, 35, București, 2001, 2002; Dănuț Călin, Ică Giurgiu - **harta Munților Făgărașului** - Drumetie în România, nr. 2, 2005; Cătălin Cerbulescu - **Din sud, spre Moldoveanu** - Munții Carpați, nr. 11, pag. 14, București, 1998; Marilena Clenciu - **Creștele Buteanu și Arpășel** - Munții Carpați, nr. 21, pag. 42, București, 2000; Radu V. Cotta - **Veniți pe Valea Arpășel** - Munții Carpați, nr. 30, pag. 36, București, 2001; Eduard Despinou - **Decembrie pe creste** - Invitație în Carpați, nr. 56, martie 2006, pag. 56; Eduard Despinou - **Viștea, în ianuarie** - Invitație în Carpați, nr. 57, aprilie 2006, pag. 3; Re-

nato Cristian Diaconu - **Culoarul oblic** - Munții Carpați, nr. 21, pag. 50, București, 2000; Ică Giurgiu - **Viscol și vipere** - Almanah turistic, pag. 104-105, București, 1983, 3 fotografii (tentativă de explorare speologică pe creste); Ică Giurgiu - capitolul **Romania din Les grandes cavités mondiales en roche non-calcaires**/ Marile peșteri din lume în roci necalcaroase - Uniunea Internațională de Speologie, Xe Congres Internațional de Spéléologie, Budapesta, 1989, pag. 28-29; Ică Giurgiu - **Peșterile din România descoperite la peste 2000 de metri altitudine, completare esențială a imaginii carstului din țară noastră** - Buletinul Clubului de speologie "Emil Racoviță" București, nr. 13, 1990, pag. 62-75 (45 de peșteri descoperite, dintre care 41 de către Clubul "Emil Racoviță" București. Se fac aprecieri privind vârsta peșterilor.); Ică Giurgiu - **Valențe internaționale ale activității explorative a cluburilor române de speologie** - Cercetări Speologice, Clubul Național de Turism pentru Tineret, Ministerul Tineretului și Sportului, volum 1, pag. 7-10, București, 1992; Ică Giurgiu - **Pseudocarst în România** - Cercetări Speologice, Clubul Național de Turism pentru Tineret, Ministerul Tineretului și Sportului, volum 1, pag. 85-88, București, 1992; Ică Giurgiu - **Peșterile situate la peste 2000 metri altitudine. Argumente pentru modelul carstului din România** - Turist Club, 1, Clubul Național de Turism pentru Tineret, pag. 6-7, 1 schiță, București, 1995; Ică Giurgiu - capitolul **Romania din Atlas des cavités non calcaires du monde**/ Atlasul peșterilor necalcaroase din lume, de Claude Chabert și Paul Courbon - Uniunea Internațională de Speologie, 1997, pag. 86-90, 99, 4 hărți; Ică Giurgiu - **Carst în Mușeteica-Buda** - Munții Carpați, nr. 35, București, 2002, verso hartă pliabilă (6 peșteri descoperite, 4 dintre ele cu caracteristici excepționale, între 2090-2335 m altitudine, 449 metri dezvoltare, 125 metri denivelare; 8 hărți, 16 fotografii); Ică Giurgiu - **Cele mai înalte 10 vârfuri** - revista Munții Carpați, nr. 29, 2001, București, pagina 45; nr. 30, 2001, pagina 43; nr. 32, 2001, pag. 23; Ică Giurgiu - **Dragă Mușeteica** - Munții Carpați, nr. 35, pag. 57, București, 2002 (despre arealul peșterii unde se nasc urși); Ică Giurgiu - **94 trasee în Munții Făgărașului** - Drumeție în România, nr. 2, pag. 3, 2005; Ică Giurgiu, Mihai Ducea, Gabriel Silvășanu - **Carstul din zona Prislop** -

Coți - Buletinul Clubului de speologie "Emil Racoviță" București, nr. 13, 1990, pag. 34-45, 7 hărți; Ică Giurgiu, Mihai Ducea, Gabriel Silvășanu - **Carstul din zona Prislop-Coți** - Munții Carpați, 30, pag. 48, București, 2001, 7 hărți, 7 fotografii (Peșteri ce însumează 472 m lungime și 51 m denivelare.); Ică Giurgiu, Gabriel Silvășanu - **Făgărașul inedit** - Turist Club, Clubul Național de Turism pentru Tineret, 1, pag. 3, București, 1995; Ică Giurgiu, Gabriel Silvășanu - **Bastionul Ciortei** - Munții Carpați, 1, pag. 8, București, 1997 (opt recorduri de altitudine pentru peșterile din România); Ică Giurgiu, Gabriel Silvășanu - **Lacul Gălășescu** - Munții Carpați, nr. 8, pag. 36, București, 1998; Ică Giurgiu, Gabriel Silvășanu - **Peșterile din Lespezi și Călțun** - Munții Carpați, nr. 8, pag. 41, București, 1998 (12 peșteri, dintre care 3 cu gheață; 12 hărți, 1 schiță, 2 fotografii); Ică Giurgiu, Gabriel Silvășanu - **Peșterile din zona Negoiu** - Munții Carpați, nr. 11, pag. 34, București, 1998 (13 peșteri, situate între 1650-2240 m altitudine; 258 m lungime, 66 m denivelare; 13 hărți, 1 fotografie); Ică Giurgiu, Gabriel Silvășanu - **Peșterile din zona Ciortea** - Munții Carpați, nr. 30, pag. 11, București, 2001 (10 peșteri, aflate între 2080-2424 m altitudine, cu 236 m lungime, 35 m denivelare; 10 hărți, 1 schiță, 4 fotografii); Ică Giurgiu, Gabriel Silvășanu - **Lacuri din Munții Făgărașului (1)** - Munții Carpați, nr. 30, verso hartă pliabilă, București, 2001 (47 lacuri, 25 hărți, 25 fotografii); Ică Giurgiu, Gabriel Silvășanu - **Lacuri din Munții Făgărașului (2)** - Munții Carpați, nr. 35, verso hartă pliabilă, București, 2002 (71 lacuri, 24 hărți, 18 fotografii); Ică Giurgiu, Gabriel Silvășanu - **Lacuri din Munții Făgărașului** - Drumeție în România, nr. 2, pag. 16, 2005; Ică Giurgiu, Gabriel Silvășanu - **Recorduri speologice** - Drumeție în România, nr. 2, pag. 25, 2005; Ică Giurgiu, Mircea Vlădulescu, Gabriel Silvășanu - **Peșterile de la Piscu Negru** - Buletinul Clubului de speologie "Emil Racoviță" București, nr. 13, 1990, pag. 46-61, 4 hărți, 1 schiță (cavernament deosebit de interesant, 984 m lungime, 72 m denivelare); Ică Giurgiu, Mircea Vlădulescu, Gabriel Silvășanu - **Peșterile de la Piscu Negru** - Munții Carpați, numărul 21, pag. 35, București, 2000, 7 hărți, 1 schiță, 4 fotografii (1422 m lungime, 121 m denivelare); Radu Hera - **Vârful Lespezi** - Munții Carpați, numărul 21,

pag. 30, București, 2000; Sorin Mihai, Claudia Moldoveanu - **Mușeteica, structura peisajului** - Munții Carpați, numărul 35, pag. 45, București, 2002; Dinu Mititeanu - **Amintiri albe** - Munții Carpați, nr. 20, pag. 22, București, 2000; Dinu Mititeanu - **Iarna pe creste** - Drumeție în România, nr. 2, pag. 21, București, 2005; Dan Oprescu - **Iezer-Păpușa** - Editura Sport-Turism, București, 1975; Diana Oprescu - **Spre Mușeteica** - Invitație în Carpați, nr. 55, februarie 2006, pag. 55; Nae Popescu - **Piatra Caprei, iarna** - Munții Carpați, nr. 5, pag. 78, București, 1998; Nae Popescu - **Coroană alpină suspendată** - Munții Carpați, nr. 8, pag. 27, București, 1998; Gabriel Silvășanu - **Un traseu speologic** - Buletinul Comisiei Centrale de Speologie Sportivă, 6, pag. 127-131, București, 1982, 2 hărți, 1 schiță (descriere de cavități în calcare și în șisturi cristaline); Gabriel Silvășanu - **Noi descoperiri** - Cercetări Speologice, Clubul Național de Turism pentru Tineret, Ministerul Tineretului și Sportului, volumul 1, pag. 21-23, București, 1992, 5 hărți, 1 schiță (cinci cavități situate în zona Lespezi, între 2100-2430 m altitudine, care cumulează 120 m lungime, 22 m denivelare); **Medalion Munții Făgărașului** - Munții Carpați, nr. 8, pag. 14-55, București, 1998; Munții Carpați, nr. 11, pag. 14-35, București, 1998; Munții Carpați, nr. 21, pag. 18-51, București, 2000; *** - **Asaltul Carpaților** (marcaje turistice) - 1985, București

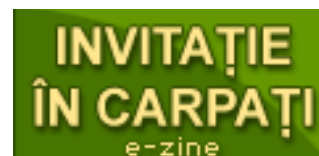
Orice greșeală strecurată în textul de mai sus poate fi imputată autorului principal.

*

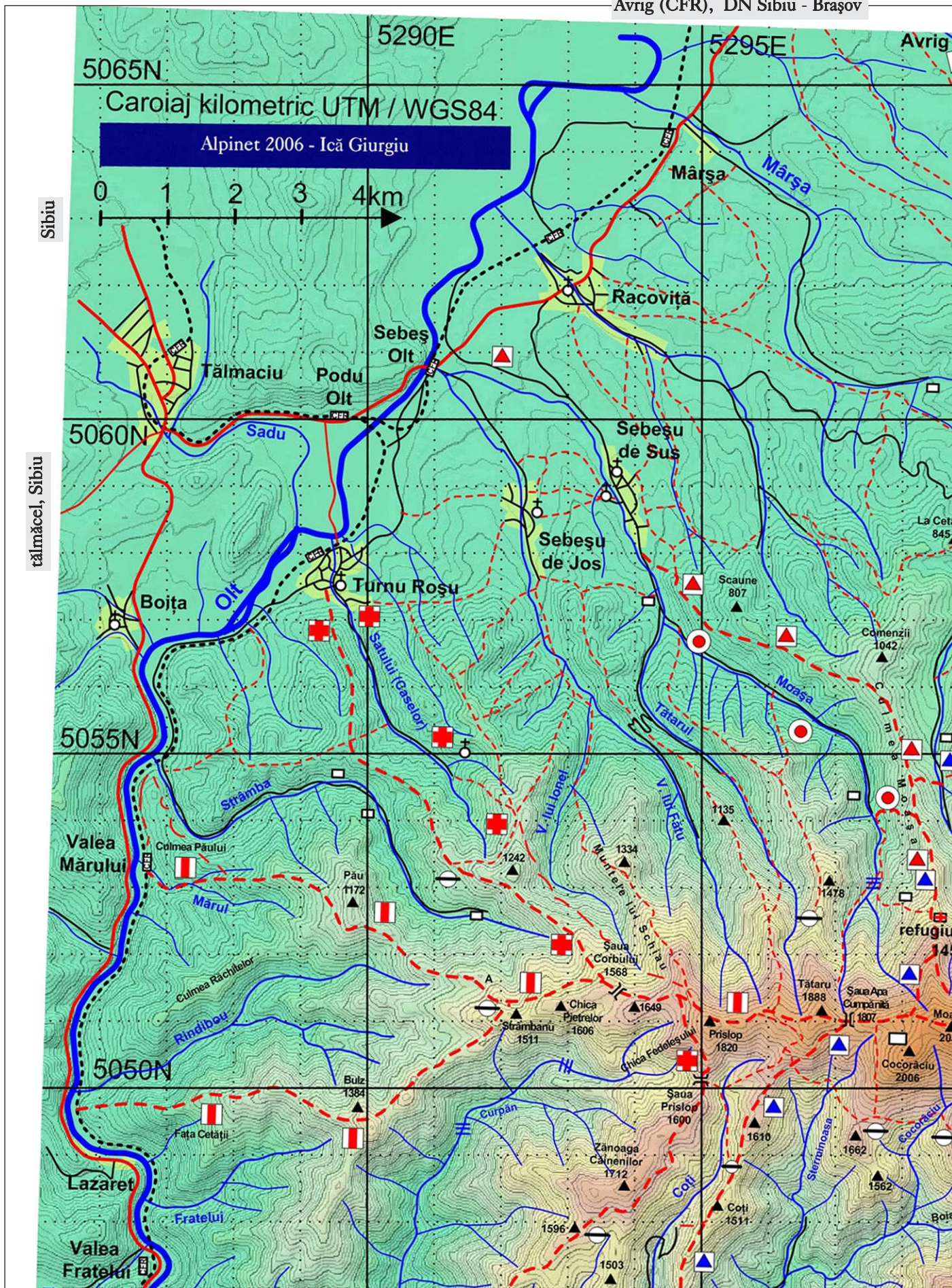
Harta masivului este împărțită în 10 foi numerotate (vezi numărul pus deasupra foilor, în centru) care sunt astfel alăturate:

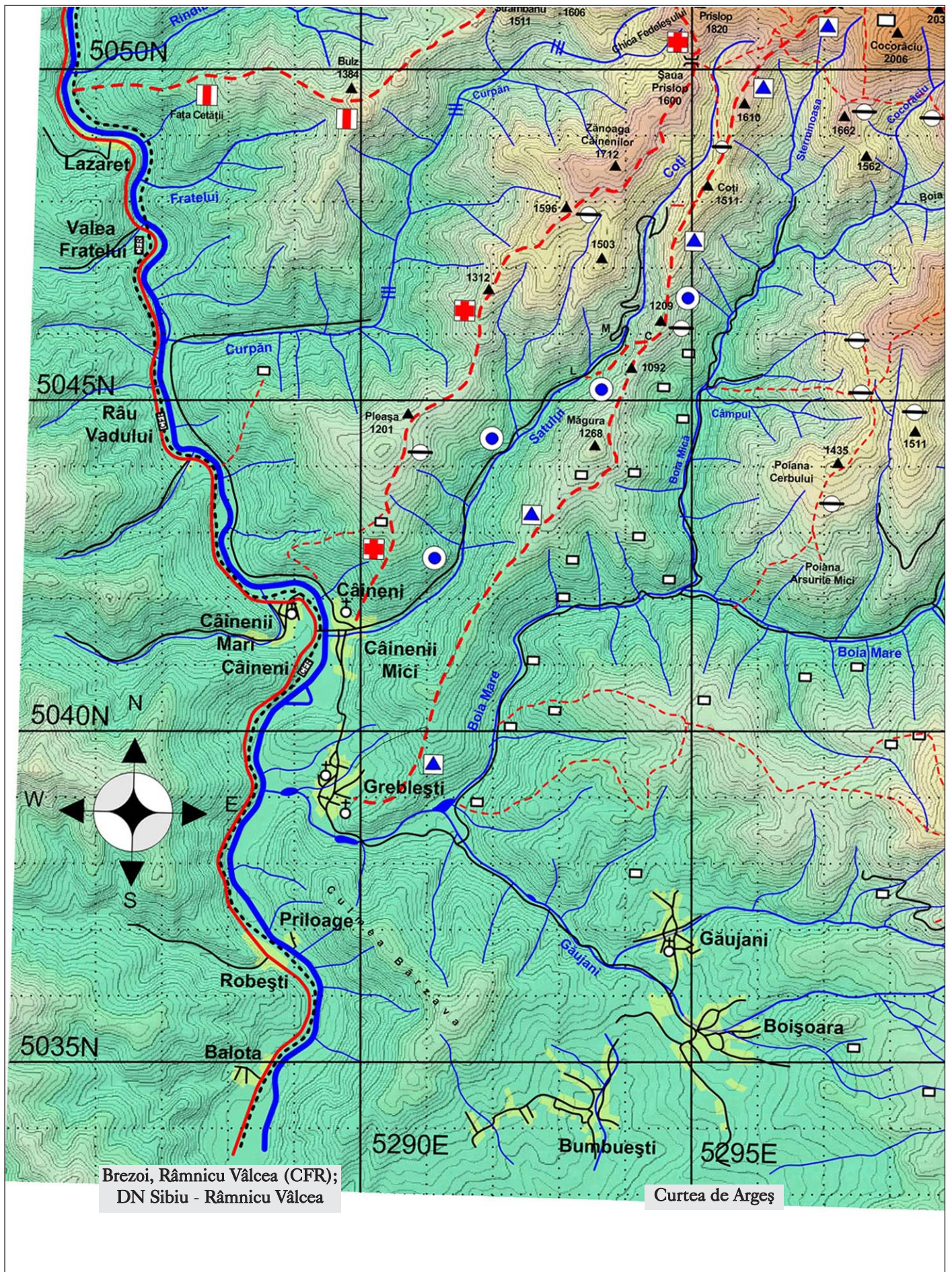
1	3	5	7	9
2	4	6	8	10

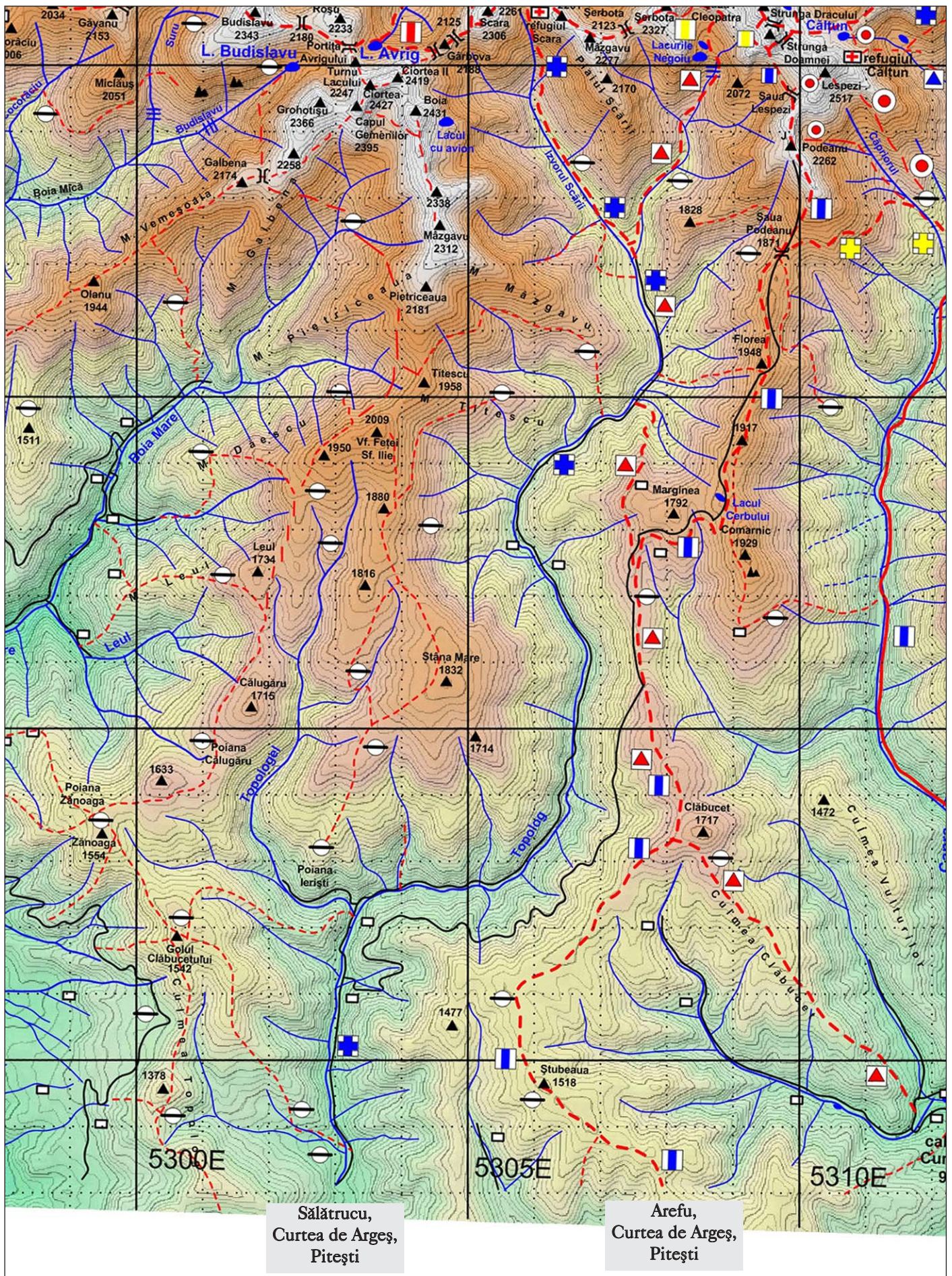
Foile 1-4 se găsesc în primul volum al ghidului, foile 5-8 în al doilea volum, iar foile 9-10 în volumul 3.

Avrig (CFR), DN Sibiu - Brașov

Lacurile din masiv

Ică Giurgiu, Gabriel Silvășanu
(București)

Lakes from Făgărașului Mountains
The most important mountainous massif from Romania is little known yet. This presentation enumerates the known glacial lakes, a lot of them discovered, between 1987-1992, by authors.

Cel mai important masiv montan din România este încă puțin cunoscut! Noi am avut voința și bucuria să ne aflăm printre exploratori. Și alte areale de pe suprafața Făgărașului ar putea beneficia de hărți și schițe mai apropiate de adevăr. Vom vedea, cândva, materiale similare despre lacurile din Retezat, Parâng sau Rodnei?

Acest material descrie, începând dinspre vestul masivului, lacurile cunoscute nouă. Unele date au fost obținute cu ajutorul unor elevi și adulți grupați în și în jurul echipajelor Alpin (de la școala 280 București), coordonate de Gabriel Silvășanu. Apoi, Ică Giurgiu a continuat inventarierea. Mulțumiri speciale pentru contribuțiile aduse de Gabriel Miclăuș, Zeno Ghizdăveț, Olguța Ghizdăveț, Roxana Dumitrașcu, Cristiana Marchiș, Sebastian Mocanu, Irina Mocanu, Iulia Dumitrașcu, Cristina Lazăr.

1. Lacul Budislavu (imaginile 80 și 90). Situat pe versantul sudic al crestei principale, în cercul glaciatic străjuit de la vest la est de Budislavu, Turnu Lacului, Ciortea și Grohotișu. 2040 m altitudine. Sinonime: Ciortea, Boia, Boiu.

Trasee de acces: coborând spre sud din Șaua Avrigului (2178 m), aflată între Piscurile Vârtope Roșu și Turnu Lacului (2247 m); urcând spre nord pe piciorul sudic ce ne opune Olanu și apoi Vemeșoia (Vămășoia) și apoi lăsându-ne spre fundul Căldării Budislavu pe o potecă pastorală, destul de lată în multe porțiuni, ce se poate observa pe vreme senină atât din Culmea Vemeșoia cât și de la Lacul Budislavu. Superbe locuri de cort.

Oglinda apei este aproape circulară. Malurile nu sunt proeminente față de lac; bordura sud-vestică este formată

din blocuri, celelalte margini sunt înierbate. 287 m perimetru. Adâncime maximă 0,5 m. Cartat în premieră. Alimentat de 4 izvoare. La scurtă distanță de la debut, emisarul dispare complet într-un ponor situat pe calcare, circulând mai mulți zeci de metri prin subteran.

2. Lăcuțul Porceștilor. Semnalat de Pușcariu (1968). Noi am văzut un lăcuț în zonă, pe versantul sudic al Chiciilor, nu departe de creastă, dar nu l-am altimetrat și cartat.

3. Lacul cu avion (imaginile 3460, 3580, 3590). Pe partea sudică a zonei de creastă, în jumătatea de miazăzi a căldării de la sud-est de Vf. Boiu, la 2180 m altitudine.

Traseu de acces: de la Lacul Avrig urmăm marcajul bandă roșie, spre est, până în Șaua vestică a Gârbovei; de aici pornim spre sud, trecem prin căldarea dintre Ciortea 2 și Boiu iar apoi - peste piciorul care coboară din Boiu spre Izvorul Scării - ajungem într-o căldare mult mai vastă decât prima; mergem pe sub versantul ei estic până aproape de extremitatea lui sudică, unde găsim lacul. Locuri de cort.

Descoperit și cartat de Ică Giurgiu și Gabriel Silvășanu. Denumire dată din cauza rămășițelor unui avion, risipite în perimetrul său și în zona înconjurătoare.

4. Lacul Avrig (imaginile 110, 120, 3600). Pe partea nordică a crestei principale, la nord de Vf. Ciortea 1, la 2011 m altitudine. Trasee de acces: marcajul bandă roșie, fie venind dinspre vest, peste Munții Suru și Budislavu, fie sosind dinspre est, peste Vârful Șerbota, Scara, Gârbova; dinspre nord, de la cabana Bârcaciu, urcă la lac traseul punct albastru. Locuri de cort.

Uneori, în perioada de vară, seacă atât alimentarea subaeriană cât și emisarul. Poluarea apei este ridicată; recomandăm folosirea izvorului situat la sud-vest de lac, la circa 10 minute.

5. Lacul de sub Negoiu (harta 200). La sud de creasta principală, în partea vestică a căldării străjuite de Vf. Șerbota, Custura Sărății și Vf. Negoiu. 1965 m altitudine.

Trasee de acces: din marcajele de creastă cuprinse între Vf. Șerbota (la vest) și Șaua Cleopatrei (la est) putem coborî spre sud din mai multe puncte; după ce pârâul din căldare s-a organizat într-un curs net, urmăm malul lui drept și ajungem repede la lac. Se află deasupra rupturii glaciare pe care se prăbușește Cascada de pe Pârâul Negoiu. Superbe locuri de cort. Dinspre sud, pe Pârâul Negoiu, suie traseul triunghi roșu, până în imediata apropiere a oglinzii de apă. Cartat în premieră.

6. Lacul mic de sub Negoiu (harta 210). La nord-vest de Lacul de sub Negoiu, în imediata lui vecinătate. Are trei izvoare de alimentare; emisarul deversează în colectorul circuitului glaciatic, Pârâul Negoiu. Necitat în bibliografie.

7, 8. Lacul Cerbului. Aflat pe partea sudică a masivului, în șaua din nordul cotei de 1865 m (axe de 11 x 8 m), pe Culmea Florea - Podeanu - Lespezi, pe stânga drumului cum urcăm, chiar lângă drum, la nord de un perimetru cu multe stâne. Alimentat din topirea zăpezii și din ploi. La 3 iunie 1990 (Ică Giurgiu, Gabriel Silvășanu, Costel Stancu, Anca Georgescu) avea 0,3 m adâncime.

Acces: din comuna Sălătruc urcăm 16 km pe drumul forestier de pe Valea Topolog, până la 950 m altitudine, apoi încă 17 km pe drumul ce se face spre dreapta. La sud de Lacul Cerbului, înaintea de șaua din nordul cotei de 1865 m, pe dreapta drumului cum urcăm, la circa 40 m de el, la 1770 m altitudine, am mai observat o cuvetă aproape secată, cu axe de 9 x 4 m.

9. Lacul Călțun (imaginile 230, 240, 3430, 3440). Imediat la sud față de creasta principală, în căldarea glaciatică aflată la nordul peretelui de 400 m al Muntelui Lespezi. 2135 m altitudine. 11,8 m adâncime, al doilea din masiv din acest punct de vedere.

Trasee de acces: pe creasta masivului, venind dinspre Vf. Negoiu (vest), Strunga Ciobanului (vest) sau dinspre Vf. Lăițel (est); dinspre sud-est, urcând pe triunghiul albastru care începe imediat la nord de cabana Piscu Negru, de pe drumul transfăgărășan.

Mulți preferă să campeze pe malul lacului, aproape de refugiul salvamont. Dar această porțiune este supusă de obicei unor vânturi puternice; putem găsi locuri mult mai adăpostite și cu belvederi mult mai frumoase dacă de la lac urcăm puțin pe poteca spre Vf. Lăițel și alegem dintre micile platouri din stânga ei (vezi pe 3430).

10. Lacul din Căldarea de la Strunga Dracului (hartă 3490). Situat pe versantul nordic al masivului, la 2240 m. Acces: venind dinspre Lacul Călțun, după ce trecem de locul unde poteca marcată cu bandă roșie urcă prin Strunga Dracului, avansăm pe crucea roșie, spre Strunga Ciobanului, circa 5 minute; lacul este cantonat în stânga potecii, printre bolovani. Descoperit de Ică Giurgiu.

11. Lacul de pe Valea Călțun (hartă 250). Pe versantul sudic al masivului, la 2050 m altitudine, pe partea stângă a Văii Călțun. Acces: de la Lacul Călțun se coboară pe firul emisarului, circa 10 minute.

12. Lacul Doamnei (imaginile 3350, 3370). La 1860 m altitudine, pe versantul nordic al masivului, în cercul glaciatic de la obârșia Văii Doamnei.

Acces: pe marcaj cruce roșie, de la Lacul Bălea, în circa o oră, peste Piscul Bălei; din creasta principală, din zona Șeii Doamnei (2294 m) sau cea a Șeii Paltinului, pe traseu nemarcat spre nord, numai pe vreme cu vizibilitate bună, în circa 45 minute (drum accidentat dar spectaculos). Loc tentant pentru cort. Trei izvoare de alimentare, emisar substanțial.

13. Lacul mic din Valea Doamnei (imaginile 3360, 3370). La 1860 m altitudine, la circa 30 m nord-vest de Lacul Doamnei. Nemenționat în bibliografie. Are în jur multă vegetație specifică zonelor umede. Cartat în premieră.

14. Lacul Paltinu, citat și desenat de I. Pișota; astăzi colmatat.

15. Lacul Bălea (imaginile 610, 620, 625, 630). Pe versantul nordic al crestei principale, în căldarea de la obârșia pârâului omonim, la 2040 m altitudine. 11,35 m adâncime maximă.

Acces: din creasta principală, din Șaua Paltinu, 45 minute pe marcaj bandă albastră până la lac; din Șaua Capra, din

creasta principală, 35 minute până la lac, pe marcaj triunghi albastru; drumul transfăgărășan, deschis de obicei în lunile iulie-septembrie, permite apropierea cea mai facilă, cu autoturismul. **Este lacul cel mai mare din masiv** (4,6 ha, Pișota; 1971); mare poluare antropică.

16. Lacul Bălea II. Pe versantul estic al Muchiei Piscul Bălei, lângă intrarea nordică a tunelului auto de sub creastă (imaginea 610).

17. Lăcuțul Buteanu. Se află în partea nordică a masivului, pe piciorul nordic care se desprinde din Vf. Vânătoarea lui Buteanu, într-o căldărușă estică față de Vf. La Lăcuț, undeva sub 1900 m altitudine. Acces din zona cabanei Cascada Bălea, pe bandă albastră.

18. Lacul 1 din Căldărușa Lungă a Caprei (imaginile 3310, 3320, 3330). Imediat la sud față de creasta principală, la 2250 m altitudine. Acces: la jumătatea distanței dintre Șeile Paltinu și Capra coborâm în căldarea sudică, circa 100 m diferență de nivel.

19. Lacul 2 din Căldărușa Lungă a Caprei (imaginile 3310, 3320, 3330). La vest de Lacul 1, la 2252 m altitudine.

20. Lacul Capra (imaginile 670, 680, 690, 700). Imediat la sud față de creasta principală, la 2230 m altitudine, în cercul glaciatic omonim. Acces: de la cabana Bălea, prin Șaua Capra, în 45 minute; din transfăgărășan, de la kilometrul 113, pe marcaj bandă albastră. Multe locuri de instalat cortul, mai aproape sau mai departe de malul său; peisaje deosebite spre est, către Creasta Buda - Mușeteica, din versantul stâng al Văii Capra.

21. Lacul Căprița (imaginile 680, 690, 700). Situat pe emisarul ce pleacă din Lacul Capra, la 2228 m altitudine.

22. Lacul mic din Căldarea Capra (hartă 710). La circa 150 m sud-vest de Lacul Căprița, la 2205 m altitudine.

23. Lacul Râiosu (imaginile 570, 580). Situat în partea sudică a masivului, în estul Crestei Arpașul Mic - Buda - Mușeteica, la 2180 m altitudine, în cercul glaciatic dominat la vest de Vf. Mușeteica și spre est de Vârful Râiosu, în zona cu poate cel mai spectaculos peisaj

și cu cea mai diversă, bogată și deosebită paletă de atracții turistice din Munții Făgărașului.

Este în stadiu avansat de colmatare, datorită proceselor specifice de dezagregare a rocii și de transport a acesteia de către masele de zăpadă și gheață. Uneori, vara, este bine acoperit de zăpadă înghețată. Cartat în premieră.

Acces mai dificil, neexistând potecă marcată. 1) De la Lacul Buda sunt două variante: una mai dificilă, dar foarte spectaculoasă, mergând chiar pe creastă, prin Spintecătura Budei, Vf. Buda, Vf. Râiosu II (2395 m), de unde se coboară la obârșia cercului glaciatic, la lac; a doua variantă, recomandabilă ca și prima doar pe vreme cu vizibilitate bună, este mai lungă, cu mici probleme de alegere a liniei optime de urmat, trecând oarecum pe curbă de nivel pe la baza circurilor glaciare de la est de Creasta Buda - Mușeteica. 2) De la cabana Pârâul Capra, de pe transfăgărășan, se urcă pe poteca ciobănească de pe muchia din spatele cabanei. Aceasta ne scoate la sud de Vf. Mușeteica (2442 m), de unde ținem creasta spre nord, trecem de Vârful Mușeteica și apoi alegem pentru coborâre una dintre variantele care ni se par posibile, nici una însă tocmai comodă (dar niciuna foarte grea). 3) Dinspre Valea Buda, urcând pe Izvorul Râiosului.

Lacul a fost topografiat în 1990. Sunt locuri de cort în apropierea lui.

24. Lacul Hârtegu. La nord-vest de Lacul Râiosu, într-o căldărușă din estul Văii Capra. A secat.

Am văzut, între 1985-1993, cuvetele fostelor lacuri din căldările versantului stâng al Văii superioare Capra (figurate pe harta topografică 1:50.000, L-35-86-A, ediția 1959), de sub Cununa Buda - Râiosu - Mușeteica. Ele sunt astăzi secate și colmatate, drenarea făcându-se în unele cazuri și din cauza substratului cu carbonat de calciu, care a favorizat procese tipic carstice.

25. Lacul Buda (imaginile 800, 810, 820, 830, 840). Se află în cercul glaciatic Buda, la 2055 m altitudine. 2,2 m adâncime maximă. Loc extrem de pitoresc, cu peisajele succesiv puse în valoare de trecerea luminii solare. Locuri de cort. Cunoscut de turiștii din țările europene care vin pe malul său pentru sejururi de câteva zile. Din creasta principală a masivului pare foarte jos față de potecă,

panta neîndemnându-i pe mulți să coboare sau să urce în ziua următoare.

Acces: din creasta principală, din dreptul monumentului Nerlinger, se coboară spre sud o diferență de nivel de circa 150 metri. Principala sursă de alimentare subaeriană are aproape 200 m lungime. Emisarul va parcurge o zonă cu cascade foarte spectaculoase, încă necoborâte pe firul lor.

26. Lacul Podrăgel (imaginile 3220, 3230, 3240). Pe versantul nordic al masivului, în apropierea crestei principale, în Căldarea Podrăgelului, la 2030 m altitudine. Loc foarte pitoresc, posibilitate de punere a cortului. Acces: de la cabana Podragu, prin Curmătura de sub Piscul Podragului (Șaua dintre Lacuri), pe traseul turistic marcat cu bandă albastră, în circa 1-1½ ore; pe același marcaj, dar din sens opus, venind din creasta principală a masivului, de la Fereastra Zmeilor, în circa 2½ ore.

27. Lacul Podragu Mare (imaginile 910, 920, 930). Pe versantul nordic al masivului, în Circul glaciatic Podragu (despre care aducem mai multe elemente hidrografice decât în bibliografie), la 2140 m altitudine. Multe locuri de cort. Acces: pe marcajul dintre cabanele Turnuri și Podragu, ultima fiind situată lângă lac; din Șaua Podragu se coboară la nivelul lacului în circa 20 minute. **Cel mai adânc din masiv** (15,5 m; Pișota, 1971).

28. Lacul 1 din Căldarea Podragu (harta 950). Situat la 2165 m altitudine. Acces: pornind de la cabana Podragu spre Șaua Podragu, după circa 10 minute, pe dreapta, găsim lacul.

29. Lacul 2 din Căldarea Podragu (imaginile 910, 920, 940). Nealimentat vizibil, aflat la circa 40 m est de Lacul 1, la 2160 m altitudine.

30. Lacul 3 din Căldarea Podragu (harta 960). Se află la 2140 m altitudine, la circa 25 m nord-vest de Lacul Podragu Mare. Circular, adâncime de peste 3 m, înconjurat de lespezi de piatră.

31. Lacul 4 din Căldarea Podragu (harta 970). Situat la 2128 m altitudine, la circa 200 m nord-vest de Lacul Podragu Mare. Poluat, o țevă deversează reziduuri de la cabana Podragu.

32. Iezerul Podul Giurgiului (imaginile 880, 890, 900). Pe versantul sudic, la 2268 m altitudine, în imediata apropiere a crestei, pe marcajul de creastă. Locuri de cort. Acces: din Șaua Podragu, în coborâre, circa 10 minute.

33. Lacul Învârtita de la Nucșoara (imaginea 3060). Se află în localitatea Nucșoara (accesibilă cu autobuzul din Curtea de Argeș; drum asfaltat), chiar în perimetrul locuit. Maluri amenajate. Pescuit contra unei taxe mici. Suprafață importantă. Cantonat pe gipsuri.

34-44. Lacurile din Galbena (imaginile 1090, 1100, 1110, 1120, 1130, 1140).

Acces:

1) Din Curtea de Argeș, cu autobuzul, până în localitatea Slatina. De la borna kilometrică pe care scrie 48 kilometri până la Piscani (580 m altitudine) sunt 19,6 km de drum forestier, pe Râul Doamnei, până la confluența Gura Văilor (aici, Valea Zârna spre dreapta cum urcăm, Valea Rea spre stânga). Continuăm pe drumul de pe Valea Rea. La kilometrul 32,5 suntem la 1125 metri altitudine; spre stânga cum urcăm se desprinde drumul forestier Pojarna. Mai avem de mers pe jos de aici circa 1½ ore până la capătul drumului forestier de pe Valea Rea (la stânga; imaginea 1210), de unde marcajul cruce albastră suie spre Căldarea Galbena.

În stânga drumului se vede tumuloasa Cascadă Zbuciumatu (imaginea 1150), ce deversează și apele lacurilor din Circul Galbena. Urmăm poteca (ciobănească), în urcuș abrupt, șerpuiind pe lângă firul Galbenei, și după circa 2 ore suntem în circul glaciatic inferior, la 1850 m altitudine. După încă 1½ ore de urcuș pe firul apei ajungem pe malul Lacului G6.

2) De pe Vf. Moldoveanu (2543 m) coborâm spre sud, pe Vf. Piscu Roșu (2465 m), în circa 45 minute. De aici continuăm pe creastă, încă 30 minute, până pe Vf. Galbena (2419 m). Apoi, coborând spre sud o diferență de nivel de peste 200 m ajungem pe malul Lacului G1, cel mai mare din zonă.

Sistemul hidrografic Galbena (imaginea 1090), pe care îl prezentăm îmbogățit cu multe date față de bibliografie, însumează peste 4 km de pâraie. Se compune din două perimetre: a) zona de sud-vest, cu colectorul Lacurilor G1-G6; b) zona de nord-est, cu colectorul Lacurilor G7-G9. **Lacul G10** este tem-

porar și se află la 2310 m altitudine, la sud de Lacul G1.

Numeroase locuri de cort.

Lacul G1 (imaginea 1100) are cel mai lung perimetru (542 m) și este cel mai adânc (9 m; Decei, 1981); puternică rețea de alimentare, emisar important. 2198 m altitudine. În imediata lui apropiere, spre est, se află **Lacul G1 bis** (P=56 m, adâncime 0,5 m).

Lacul G2 (imaginea 1110), aflat la est de G1, la 2178 m altitudine, are două izvoare de alimentare în zona vestică; emisarul deversează în pâraul colector.

Lacul G3, situat la circa 60 m sud-est de lacul G2, se află la 2184 m altitudine. Fiind nealimentat (vizibil), în zilele însorite apa se încălzește bine (17 grade la ora 13, în august 1988); cu puțină atenție la pietrele de pe fund se poate înota în condiții excelente.

Lacurile G4 și G5 sunt aproape de G3, la 2185, respectiv 2200 m altitudine. Nealimentate vizibil.

Lacul G6 (imaginea 1120) este al doilea ca suprafață din circul glaciatic. Se află la 2099 m altitudine; prin el trece pâraul colector al sistemului hidrografic. Are 0,5 m adâncime.

Lacul G7 (imaginea 1130) (P=226 m, adâncime 0,6 m), din partea de nord-est a circului glaciatic, are două izvoare principale de alimentare. Emisarul se duce spre Valea Rea, împreună cu pâraul colector din sud; împreună formează o serie de cascade spectaculoase (imaginea 1140), care întregesc atracțiile zonei.

La sud de G7 este **Lacul G8**, la 2211 m altitudine. Slab alimentat, cu emisar ce deversează în G7. La 15 m sud de G8 se află **Lacul G9** (2213 m altitudine), nealimentat vizibil.

Tot circul glaciatic, cu salba de lacuri și izvoare, este extrem de pitoresc.

45. Iezerul lui Milică (imaginea 3210). Pe partea sudică a masivului, la 2290 m altitudine, la sud de Vf. Scărișoara Mică (2472 m), în zona Potcoava (Nae Popescu, 1998). Toponimul este legat de Emilian Cristea, care, împreună cu un grup de bucureșteni, a refăcut bordura de la deversare, permițând astfel creșterea nivelului apei și menținerea unei oglinzi de apă. Sinonim: Lacul Scărișoara - Vâlsan.

Acces: 1) Coborâm de pe Vf. Moldoveanu, spre sud, trecem de Vârful Galbena (2419 m) și Scărișoara Mare (2489); continuăm pe un marcaj slab, triunghi albastru. După circa 1½ ore de la Vf. Gal-

benă, în dreapta potecii marcate se află lacul. Are două mici izvoare de alimentare. 2) Putem urca din localitatea Brădet, dinspre sudul masivului, pe apa Vâlsanului, apoi din vale suim spre creasta din stânga geografic, Scărișoara.

46. Lacul Vâlsan (imaginile P70 și P80). Se află pe versantul sudic al masivului, la obârșia Văii Vâlsan, la 2265 m altitudine; este temporar. Acces: de la Vf. Galbena (2419 m), aflat la sud de Vf. Moldoveanu, se coboară spre sud-vest, către obârșia Vâlsanului. Se poate ajunge aici urcând din localitatea Brădet, pe firul Vâlsanului.

La 1 august 2005, de pe Scărișoara Mare, am văzut Lacul Vâlsan plin cu apă și având dimensiuni considerabile, iar în jurul său încă 9 oglinzi de apă, dintre care una de asemenea importantă. Pe 9 octombrie 2005 toate aceste oglinzi erau seci.

47. Lacul Valea Rea (Iezerul Triunghiular) (imaginile 1190, 3110, 3120). Pe versantul sudic al masivului, nu departe de creasta principală, la 2170 m altitudine.

Acces: 1) Din Portița Viștei (2310 m), de pe traseul de creastă, se coboară în circa 20 minute la lac. 2) Din sudul masivului se urcă pe drumul forestier de pe Râul Doamnei, Valea Rea și apoi pe potecă marcată.

48. Lacul 2 din Valea Rea a Gălășescului (imaginea 990). Pe versantul sudic al masivului, la 2290 m altitudine, în extremitatea vestică a Căldării glaciare a Văii Rele a Gălășescului.

Acces: de pe fața sudică a Muntelui Hârtopul Ursului, din traseul marcat cu bandă roșie, se coboară spre sud; în 5-10 minute ajungem la lac. 50 m perimetru, 0,35 m adâncime.

49. Lacul 3 din Valea Rea a Gălășescului (imaginea 1010). Se află în imediata apropiere a Lacului 2 din Valea Rea a Gălășescului, spre sud-est, cu 15 m altitudine mai jos. 38 m perimetru, 0,1 m adâncime.

50. Lacul 1 din Valea Rea a Gălășescului (imaginea 1000). La sud-vest de Lacul 2 din Valea Rea a Gălășescului, la circa 10 minute de mers, mai jos cu 100 m diferență de nivel. 45 m perimetru, 0,25 m adâncime.

51. Lacul Gălășescu (Lacul Mănăs-

tirii, Lacul Valea Rea - Buduri) (imaginile 1030, 1040, 1050).

Pe versantul sudic al masivului, la 2168 m altitudine, la vest de Muntele Gălășescu Mare. Acces: din Șaua Viștișoara, 2291 m (toponim după Bălăceanu, Cicotti, Cristea, 1975, pagina 255), aflată pe traseul de creastă, se coboară 123 m diferență de nivel, spre sud. Bun loc de campare. 356 m perimetru, 2 m adâncime.

52. Lacul Viștișoara (imaginea 1060). Pe versantul nordic al masivului, la 2040 m altitudine, pe treapta superioară a căldării glaciare, la obârșia Văii Viștișoara.

Acces: 1. Din Șaua Viștișoara, 2291 m (situată pe traseul de creastă), se coboară către nord, pe hornul ce pleacă abrupt de la picioarele noastre; doar o săritoare de vreo 2 metri va fi obstacol mai serios. De la baza lui, hornul pare tot inaccesibil. 2. De la cabana Valea Sâmbetei, pe traseul punct albastru, ce trece peste Muchia Drăgușului.

Loc de campare. Cartat pe 24 august 1992, de Gabriel Silvășanu și Ică Giurgiu. 117 m perimetru, 1 m adâncime.

53. Lacul Topila Baronesei. Pe versantul nordic al masivului, la 2150 m altitudine, în Căldarea glaciară Răcorelele de jos (toponim după Bălăceanu, Cicotti, Cristea, 1975, pagina 80), pe o prispă aflată la sud de axul căldării. Identificat de Ică Giurgiu și Gabriel Silvășanu, în vara lui 1992, când a fost determinată altitudinea; a fost găsit secat.

Acces: un parcurs spectaculos, dificil, de străbătut doar pe vreme bună, pornește din Vf. Gălășescu Mare Est (2455 m; toponim după Bălăceanu, Cicotti, Cristea, 1975, pagina 79), spre nord, pe Muchia Drăgușului. Când ajungem în Curmătura Răcorelelor (2298 m) mergem spre dreapta, coborând în Căldarea Răcorele; în circa 20 minute sosim la lac.

Alt drum de apropiere: traseul turistic punct albastru, legătură între cabana Valea Sâmbetei și Lacul Viștișoara.

54. Lacul din Căldarea Gălășescu Mare (imaginea 1020). Pe versantul sudic al masivului, la 2200 m altitudine, în partea superioară a circuitului glaciare dintre Munții Gălășescu Mare și Mic.

Acces: din Fereastră Răcorele (2297 m, vezi Bălăceanu, Cicotti, Cristea, 1975, pagina 80) se coboară spre sud-vest, circa

10 minute. Amplasare pitorească. 36 m perimetru, 0,2 m adâncime.

55. Lacul Rezistoarele (imaginea 1070). Acces: din Fereastră Mare a Sâmbetei, mergem spre est, pe marcajul de creastă. După ce depășim Colțul Bălăceni și celelalte țăncuri de pe linia crestei, sosim după 30 minute sub Vf. Cheia Bândeii (2383 m), în locul de unde pornește, spre stânga, marcajul punct roșu, către cabana Sâmbăta. Merge de aici pe muchia spre Vf. Rezistoarele (2332 m), circa 15 minute, până în apropierea vârfului. Apoi aici coborâm spre dreapta, circa 400 m de nivel (30 minute), în Circuitul glaciare Rezistoarele, sosind la lăculeț. 94 m perimetru, 0,2 m adâncime.

56. Lacul Bânda (imaginea 1270). Pe versantul sudic al masivului, la 2080 m altitudine, în Căldarea Bânda.

Acces: din V. Rea se urcă pe apa Bândeii, 3-4 ore, până în apropierea lacului; din traseul de creastă, din strunga de la nord de Vf. Fundul Bândeii (2454 m), se coboară aproape 400 m diferență de nivel până la lac. Colmatat în mare parte; alimentat din precipitații. 132 m perimetru, 0,2 m adâncime.

57. Lacul Urlea (imaginile 1240, 1250). Situat pe versantul nordic al masivului, la 2200 m altitudine, în Circuitul glaciare Urlea. Acces: 1. De la cabana Urlea, pe traseul marcat cu triunghi albastru, se fac cam 3½ ore. 2. Din traseul de creastă, din strunga de la nord de Vf. Iezer (2429 m), se coboară pe traseul marcat cu punct albastru (fost bandă albastră), în 30-40 minute, până la lac. Locuri de campare. 482 m perimetru, 4,05 m adâncime.

58. Lacul 1 din Valea Urlea (imaginea 1240). La nord de Lacul Urlea, la circa 150 m, în apropierea emisarului din Lacul Urlea. 62 m perimetru, 0,6 m adâncime.

59. Lacul 2 din Valea Urlea. În imediata apropiere a Lacului 1 din Valea Urlea, la circa 20 m spre nord-vest. 38 m perimetru, 0,2 m adâncime.

60. Lacul de pe Valea Urlea (imaginea 1260). Pe versantul nordic al masivului, în Circuitul glaciare Urlea. Acces: pornind de la refugiul Zârna, spre Lacul Urlea, pe marcajul punct roșu, după circa 30 de minute, în dreapta potecii,

apare la mică distanță oglinda de apă. 47 m perimetru, 0,3 m adâncime.

61-74. Hârtopul Leaotei (imaginile 1280, 1290). De la vest spre est, în Munții Făgărașului sunt patru complexe glaciare cu multe lacuri: Podragu (pe versantul nordic), Galbena, Hârtopul Leaotei și Luțele (ultimele trei pe versantul sudic).

Acces în Hârtopul Leaotei. Pornim din sudul masivului, din localitatea Slatina. Suim 19,6 km pe drumul forestier de pe Valea Râul Doamnei (vezi traseul 73.0), până la Gura Văilor (confluența Zârna - V. Rea). Vom continua pe V. Zârna, circa 9 km, până la drumul forestier de pe V. Leaota. Încă 4 km pe acesta și el se termină la 1250 m altitudine. Continuăm pe poteca ciobănească și după circa 3 ore de la capătul drumul forestier ajungem la baza pragului glaciare inferior (1850 m), acolo unde apele strânse din Hârtopul Leaotei formează o frumoasă cascădă. Mai avem o oră de urcuș pe lângă firul apei și sosim la bordeiul de lângă Lacul Geamănu de Jos. Ocolim prin dreapta lacul, la fel și oglinda Geamănului de Sus, facem ușor stânga și iată-ne pe o superbă pajiște, la 2300 m altitudine, amonte de Lacul Mioarelor (imaginea 1290), loc superb pentru cort.

Putem sosi în acest loc și pe traseul de creastă, dinspre est sau vest, alegând locul de coborâre în funcție de preferințe.

61. Lacul 1 din Hârtopul Leaotei (Lacul de Sus) (imaginea 1300). Descoperit de Ică Giurgiu, în 1987, împreună cu Lacurile 2, 3 și 4 din Hârtopul Leaotei, **toate fiind situate la cele mai mari patru altitudini din România.**

Lacul 1 se află în partea de nord-vest a circuitului glaciare, la 2335 m altitudine. Perimetru 55 m; alimentat subteran, vizibil, de două izvoare; adâncime 0,2 m.

62. Lacul 2 din Hârtopul Leaotei. Situat la sud-vest de Lacul 1 din Hârtopul Leaotei, la 2325 m altitudine. Perimetru 32 m; alimentat; deversează; adâncime 0,1 m.

63. Lacul 3 din Hârtopul Leaotei. Se află la est de Lacul 2 din Hârtopul Leaotei, la 2330 m altitudine. Perimetru 47 m; nealimentat; adâncime 0,1 m.

64. Lacul 4 din Hârtopul Leaotei. Situat la est de Lacul 3 din Hârtopul

Leaotei, la 2330 m altitudine. Perimetru 41 m; adâncime 0,2 m; acoperit parțial cu vegetație; nealimentat vizibil.

65. Lacul 5 din Hârtopul Leaotei (imaginea 1305). Se găsește la sud-est de Lacul 4 din Hârtopul Leaotei, la 2240 m altitudine. Perimetru 55 m; alimentat temporar; emisar; adâncime 0,2 m.

66. Lacul Mușetescu (imaginea 1290). Este cel mai mare din zonă. Altitudine 2240 m, perimetru 510 m; două izvoare de alimentare (Mușetescu și Dragoș); profunzime 1,8 m. Față de alte lacuri din masiv, pentru care au fost efectuate măsurători de temperatură, acesta are profil termic invers; temperatura crește cu adâncimea, nu scade.

67. Lacul Taberei (imaginea 1350). Se află aval de Lacul Mușetescu, la 2220 m altitudine. Perimetru 59 m, adâncime 0,5 m. Alimentat din Lacul Mușetescu.

68. Lacul Mioarelor (imaginea 1290). Situat spre centrul treptei glaciare superioare, la 2286 m altitudine. Până la descoperirea în 1987 a Lacurilor 1-4 din Hârtopul Leaotei era considerat drept lacul glaciare din Carpați situat la cea mai mare altitudine. Perimetru 154 m, adâncime 0,8 m.

69. Lacul Geamănu de Sus (imaginea 1290). Se află în partea estică a circuitului glaciare, la 2225 m altitudine. Din nord primește o sursă slabă de alimentare, cu temperatură de 2 grade Celsius, una dintre cele mai scăzute pentru izvoarele din masiv.

Lacul are profil termic invers, la fel ca și Lacul Mușetescu, situat spre sud-vest față de el. Emisarul, abia conturat, se scurge în lacul din aval. Perimetru 225 m, adâncime 1,8 m.

70. Lacul Geamănu de Jos (imaginea 1290). Situat la 100 m aval față de Lacul Geamănu de Sus, la 2200 m altitudine. Perimetru 236 m, adâncime 0,5 m.

71. Lacul Scoica (imaginile 1310, 1320, 1330). Se află în partea de sud-est a circuitului glaciare, la 2040 m altitudine (harta 1280).

Acces: coborâm pe Izvorul Speranței (toponimul ne aparține), cam 500 m în plan mai jos de cota 2200 m. Acolo unde pâraul face un cot de 90 grade spre V. Leaota, loc imposibil de confundat, ur-

căm 10 m diferență de nivel spre dreapta și sosim pe malul lacului.

Suprafață de apă nealimentată vizibil. Perimetru 140 m, adâncime 0,7 m. Pe fundul lacului este un strat de 20-25 cm mâl, din care se ridică o plantă cu aspect de iarbă. Concentrația de oxigen din lac este de 10-12 mg/ litru, cea mai ridicată din masiv.

72. Lacul N2 (harta 1280). La 50 m sud-est de Lacul Scoica, la 2040 m altitudine. 100 m perimetru, adâncime 0,6 m. Nealimentat vizibil.

73. Lacul N3. La nord-est de Lacul N2, în imediata apropiere, la 2042 m altitudine. Nealimentat vizibil. Perimetru 36 m, adâncime 0,4 m.

74. Lacul Roșu (imaginile 1310, 1340). Se află la 2075 m altitudine. Al doilea ca mărime din zonă: 508 m perimetru, adâncime 3 m. Vecinătăți sălbătice, pitorești. Aici se poate ajunge într-o oră de la Lacul Geamănu de Jos, pe potecă ciobănească; sau, din capătul drumului forestier de pe V. Leaota, tot pe potecă ciobănească, în 4-5 ore.

75. Lacul Zârna (imaginile 1420, 1430). Situat pe versantul sudic al masivului, la 2020 m altitudine. 351 m perimetru, 0,25 m adâncime.

Acces: din Curmătura Zârnei (1923 m), mergând în amonte pe firul apei de la sud de creastă se fac 40 minute până la lac; de la cabana Urlea, pe potecă marcată până în Curmătura Zârnei, apoi pe firul apei de la sud de creastă, în circa 3½ ore. Lacul are 6 surse de alimentare și un emisar cu debit de 30-50 litri/ secundă.

76. Lacul Jgheburoasa (imaginile 1390, 1400). La sud-vest de Curmătura Zârnei și la sud-est de Lacul Zârna, în bazinul Pârâului Zârna, la 2130 m altitudine. 466 m perimetru, 0,8 m adâncime. Are două izvoare de alimentare; emisarul are debit de 20-30 l/ secundă.

Acces: 1) de la Lacul Zârna, spre sud-est, peste o muchie, într-o oră; 2) din poteca de creastă Curmătura Zârnei - Vf. Leaota (marcată), când ajungem în zona Vf. Leaota facem la stânga (marcajul se duce către dreapta) pe Culmea Zârna - Leaota și mergem circa 20 minute; în stânga noastră va apare Lacul Jgheburoasa, până la care trebuie să coborâm circa 5 minute.

77. Lacul Jghebuoasa Mic (imaginea 1410). Situat la 20 m sud-vest de Lacul Jghebuoasa, la 2136 m altitudine. 57 m perimetru, 0,2 m adâncime.

78. Lacul de pe Culmea Zârna - Leaota (imaginile 1370, 1380). Se află la 2120 m altitudine. De la Lacul Jghebuoasa se merge către sud, pe culme, circa 30 minute. Nu are alimentare și evacuare vizibile. 168 m perimetru, 1,5 m adâncime.

79-82. Lacurile din Curmătura Zârnei. În apropierea "refugiului", de o parte și alta a potecii de creastă, marcată, se află patru lacuri, alimentate din ploii și zăpezi.

79. Lacul 1 din Curmătura Zârnei (imaginea 1440). Se află spre est față de refugiu, către Vf. Ludișoru, la 1970 m altitudine, pe stânga potecii când coborâm de pe Vf. Ludișoru. 126 m perimetru, 0,2 m adâncime.

80. Lacul 2 din Curmătura Zârnei (imaginea 1440). Situat la 20 m sud-vest față de refugiu, la 1925 m altitudine. 68 m perimetru, 0,5 m adâncime. Puternic poluat.

81. Lacul 3 din Curmătura Zârnei (imaginea 1450). Se află la 100 m de refugiu, către Vf. Zârna, la 1952 m altitudine. 47 m perimetru, 0,2 m adâncime.

82. Lacul 4 din Curmătura Zârnei (imaginea 1460). 90 m perimetru, 0,2 m adâncime.

83. Lacul din Curmătura Brătilei (imaginile 1470, 1480). Pe versantul sudic al masivului, în șaua omonimă, la 2145 m altitudine, chiar pe poteca marcată, la bifurcația cu drumul ce pleacă spre Masivul Iezer. Nealimentat. 70 m perimetru, 0,3 m adâncime.

84. Lacul lungiet al Vladului (imaginile 1490, 1500). Pe versantul sudic al masivului, la 2180 m altitudine. Acces: din Curmătura Vladului (2182 m), la circa 70 m spre nord față de poteca marcată de creastă. Nealimentat vizibil, înconjurat de grohotiș cu conținut calcaros. În regim de preaplin formează un emisar. Poluat cu dejecții animaliere. 102 m perimetru, 0,6 m adâncime.

85. Lacul de la refugiul Berevoiescu

(harta 1510). Situat pe versantul sudic al masivului, la 2220 m altitudine, la circa 80 metri nord-est față de refugiul Berevoiescu. 52 m perimetru, 0,4 m adâncime.

86-92. Lacurile din circuitul glaciar Luțele (imaginea 3000). Circuitul glaciar Luțele este primul dinspre estul masivului, pe versantul sudic. Din Rudărița, pe poteca de creastă marcată cu bandă roșie, se ajunge în 4-5 ore în Șaua Luțele (2156 m). Din șaua se coboară, spre sud, până la primul lac. Sistemul lacustru Luțele a fost cartat în 1987 de membri ai echipajului Alpin București și ai Clubului de speologie "Emil Racovița" București.

86. Lacul 1 din Luțele (imaginea 3010). Situat în nordul circuitului glaciar, la 2052 m altitudine. Slab alimentat; un emisar în partea de est. 169 m perimetru, 0,6 m adâncime. Slab poluat animalier.

87. Lacul 2 din Luțele (imaginea 3020). Se află la circa 35 m sud de Lacul 1, la 2050 m altitudine. Are un emisar în partea de est; acesta se unește cu emisarul din Lacul 1 și deversează în V. Luțele. 79 m perimetru, 0,5 m adâncime.

88. Lacul 3 din Luțele. Situat la 2049 m altitudine, la 70 m sud-est de Lacul 1. 71 metri perimetru, 0,3 metri adâncime. Poluare animalieră slabă.

89. Lacul 4 din Luțele (imaginea 330). Se află la 2045 m altitudine, la circa 45 metri sud față de Lacul 3. Perimetru 37 metri, 1 metru adâncime.

90. Lacul 5 din Luțele (imaginea 330). Situat spre est față de Lacul 4, la 2045 m altitudine. Alimentare submersă; emisar în partea de est, ce deversează în Valea Luțele. 137 metri perimetru, 1 metru adâncime.

91. Lacul 6 din Luțele. Se află la circa 200 m spre sud-est față de Lacul 5, la 2010 m altitudine. 69 m perimetru, 0,8 m adâncime.

92. Lacul 7 din Luțele. Situat la circa 100 m sud față de Lacul 6, la 1990 metri altitudine. 48 metri perimetru, 0,5 metri adâncime.

93. Lacul Porcului (imaginile 1520, 1530). Se află spre extremitatea estică a masivului, pe versantul nordic, la 1650

metri altitudine.

Acces: din poteca de creastă ce suie, dinspre est, spre Vf. Comisu, o luăm la dreapta, pe marcaj punct roșu. Mergem 15 minute, până la intersecția cu poteca marcată cu triunghi albastru, cale către comuna Sebeș. Pe această potecă vom coborî circa 15 minute, până ajungem pe malul lacului, înconjurat de vegetație specifică bălților. Perimetru 87 metri, adâncime 1,5 metri.

94. Lacul Pojarna (vezi traseul 73.1). Se află la 1875 metri altitudine, la nord de a cincea treaptă glaciară (ultima) aparținând bazinului Pojarna. Are axe de 12 x 4 metri, este alimentat subaerian, cu emisar spre Valea Galbena (locuri de cort în preajmă).

95, 96, 97. Lacurile de sub Culmea Picuiata (vezi traseul 71).

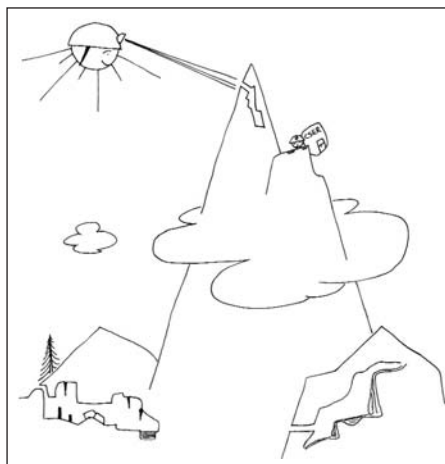
La nord-vest de stâna de la est de Vf. Pe Custură (2282 m), într-o căldărușă înjnipenită, se află un mic lac, vizibil mai ușor dinspre înălțimi.

La aproximativ 2300 metri altitudine, la sud-est de Vârful Piatra Tăiată (2395 m), la obârșia unei căldări glaciare, o depresiune formată de greutatea zăpezii găzduiește un lac temporar. Mai către nord, tot la 2300 metri altitudine, cam la jumătatea drumului dintre Vârful Piatra Tăiată și Picuiata, spre est, pe un prag glaciar este un lac cu contur de triunghi echilateral, având latura de 10 metri, între borduri de piatră.

Bibliografie

Ică Giurgiu, Gabriel Silvășanu - **Lacuri din Munții Făgărașului (1)** - revista Munții Carpați, nr. 30, 2001, București (25 hărți, 25 fotografii); Ică Giurgiu, Gabriel Silvășanu - **Lacuri din Munții Făgărașului (2)** - revista Munții Carpați, nr. 35, 2002, Editura Concept Media, București (24 hărți, 18 fotografii); Ică Giurgiu, Gabriel Silvășanu - **Lacuri din Munții Făgărașului** - revista Drumeție în România, nr. 2, 2005, București

Recorduri speologice

Ică Giurgiu
(Clubul "Emil Racoviță"
București)

De pe vârfurile cele mai înalte, echipele clubului au coborât în adâncul munților, în peșteri doar de noi bănuite. Unele sunt acum cunoscute în lume, prin particularități, poziții din clasamente. Altele, aflate la înălțimi mai "mici", sunt și ele spectaculoase. Masivul este departe de a fi scotocit, cu toate că sunt inventariate 50 de cavități. Speologic, el există prin descoperirile clubului nostru. Iată câteva file de recorduri.

1975 În Peștera din Valea Coșilor (1600 m altitudine, 408,5 m Lungime, -21,3 m Denivelare, ramificare 7) găsim ceramică: depozit din secolul XV, situat la cea mai mare altitudine din țară. Între 1975-1986, cavitatea este cea mai lungă și denivelată din masiv.

1976 Descoperim Peștera de la Lacul Budislavu (2080 m, 17,5 L/ 2,5 D, calcar). Prima cavitate din masiv la peste 2000 metri altitudine, a doua din țară.

1977 Se descoperă cavitatea de la cea mai mare altitudine: Peștera 1 din Ciortea, 2286 m (38 L, 4 D). Culcuș de urs într-o galerie.

1978 Găsim Peștera de sub Negoiu (2240 m, 17 L/ 5,5 D). Record de altitu-

dine la peșterile în șisturi. Cavitatea cu gheață situată la cea mai mare înălțime din țară.

1980 Pe Muntele Ciortea au fost descoperite: Peștera 2 (2360 m, 29 L/ 5,4 D); Peștera 3 (2417 m, 16 L, 3 D); Peștera Mare (2424 m, 37 L/ 4,7 D); formate în șisturi. Recorduri naționale de altitudine pentru România. Peștera 2 din Ciortea era cavitatea cea mai ramificată (3,53) din șisturi.

1984 Descoperim Peștera de la sud-est de Vârful Șerbota (2209 m, 35 L/ 12,5 D), cea mai denivelată în șisturi.

1987 La 2512 m găsim Peștera 3 de pe Vf. Lespezi (10 L, -2 D), în șisturi, aflată la cea mai mare înălțime din țară. La 2501 m descoperim cavitatea cu gheață de la cea mai mare altitudine: Peștera 4 de pe Lespezi (32 L, 6 D). Se descoperă Peștera 5 de pe Lespezi (2508 m); are 104 L, este cea mai lungă și ramificată (3,76) în șisturi din țară. Cele șapte cavități de pe Lespezi și Călțun cumulează 252,3 L și 38,2 D; situate între 2493-2510 m altitudine; trei dintre ele au gheață.

1987 Identificăm un tip nou de cavitate în România, peștera de morenă: Peștera din cercul superior al Văii Doamnele (2127 m, 14 L/ 3,2 D); Peșterile 5 și 6 din Căldarea de la sud-est de Vf. Șerbota (2035 m, 36 L, 6 D/ 2,6 coeficient de ramificare) (2028 m, 13,5 L/ 2,7 D). Sunt situate în stratul de blocuri din șisturi transportate, modelate și fixate de activitatea glaciară.

1988 Găsim Peștera M1 din Valea Mușeteica. 203,5 m, denivelare -69 (cea mai importantă din masiv), ramificare 2,75. Dezvoltată în calcare cu intercalații de amfibolite.

1989 Peștera 1 de la Piscu Negru (1195 altitudine), aflată într-o mină: 791 L/ 43,6 D, ramificare 4,3. Cavitatea cea mai lungă din masiv, cu un bogat curs subteran și cascade de până la 8 metri; între 1986-1989, cea mai denivelată din masiv. Totalitatea peșterilor car-

tate în acea mină: 1422 L, 121 D.

1989 Al 10-lea Congres Internațional de Speologie. Se stabilesc și pozițiile peșterilor în șisturi din Munții Făgărașului în clasamentele mondiale. Dezvoltări: locul 2 (Peștera 5 de pe Vf. Lespezi/ 135 m), 8 (Peștera 2 din Capu Gemenilor/ 39), 9 (Peștera Mare din Ciortea/ 37), 10 (Peștera 5 din Căldarea de la sud-est de Vf. Șerbota/ 36) etc. Denivelări: locul 5 (Peștera 3 din Căldarea de la sud-est de Vf. Șerbota/ 12,5), 6 (Peștera 5 de pe Vf. Lespezi/ -11,2) etc.

1989 Descoperim, la 2435 m, Peștera M3-R2 din Mușeteica, în calcar, situată cel mai sus în țară. 86 L/ 20,3 D, ramificare 4. Micile viețuitoare observate la cota -19,8 m trăiesc cu 1000 m peste cota anterioarei descoperiri; speleoteme la cea mai mare altitudine din țară; piese de microrozătoare și chiroptere. Cavitatea ar putea fi obiectiv științific într-un parc de interes mondial. Pentru că nu avem posibilități de promovare corespunzătoare, responsabil asupra păstrării acestor locuri ești acum și dumneata: nu lăsa resturi și semne, nu distruge, bucură-te că poți parcurge munții.

Peșterile din Mușeteica sunt 6 la număr, între 2435-2084 m altitudine, cinci în calcar: 449,5 L; 124,8 D.

Peștera R1 din Râiosu, la 2265 m altitudine: 104 L; 11,4 D; ramificare 3. Gropi de gestație ale ursului actual.

1993 În Avenul M4 din Mușeteica (2417 m) descoperim oase de lynx.

1977-1993 În zona Negoiu descoperim 13 peșteri (258 L, 66 D), aflate între 1650-2240 m altitudine.

Vârsta peșterilor de pe culmile Carpaților. Clubul de speologie "Emil Racoviță" București a descoperit 10 peșteri cu urme de curgere sub presiune, aflate între 2045-2435 m altitudine. Ele sunt cele mai vechi cavități din România, de la începuturile erei terțiare, cu 30-40 milioane de ani mai vârstnice decât se dovedise până acum. Sunt formate în calcar (Munții Făgărașului și Pa-

râng) și conglomerat (Munții Bucegi).

Sinteza de mai sus există inclusiv datorită următorilor exploratori: Mihai Ducea, Emil Solomon, Dan Nanu, Mihaela Giurgiu, Teo Schuller, Gigi Chiriloi, Romeo Munteanu, Adrian Mihalce, Cornelia Radu, Cătălin Olteanu, Eduard Purchelea, Cristian Mitrea, Ana Căndea, Eliza Anghel, Valentin Becheru, Marian Paraschiv, Nelu Măgdăliniș, Nicolae Morar, Ionel Ristea, Alexandru Ungureanu, Cătălin Ifrim, George Arsene, Gabriel Miclăuș, Ovidiu Danciu, Mircea Vlădulescu, Alexandru Selischi, Magda Selischi, Emeric Simon, Adrian Rădulescu, Dan Pleșa, Loreta Budin, Adrian Jujescu, Magdalena Gruia, Ștefan Epure, Dan Hazaparu, Emil Știucă, Horia Ilinca, Mugurel Mocanu, Robert Gergely, Sorin Mihai, Claudia Moldoveanu, Sorin Bârzoii, Mihaela Istrate, Vlad Ioan, Adrian Voiculescu, Gigel Cuța, Florens Baranov, Paul Pupăzeanu, Cezar Catargiu, Alina Lințea, Dan Grădinaru, Costin Ene, Cristian Vărăreanu, Sorin Enache

Bibliografie

Ică Giurgiu - capitolul **România** din **Les grandes cavités mondiales en roche non-calcaires/** Marile peșteri din lume

în roci necalcaroase - Uniunea Internațională de Speologie, Xe Congres Internațional de Spéléologie, Budapesta, 1989, pag. 28-29; Ică Giurgiu - **Valențe internaționale ale activității explorative a cluburilor române de speologie** - Cercetări Speologice, Clubul Național de Turism pentru Tineret, Ministerul Tineretului și Sportului, volum 1, pag. 7-10, București, 1992; Ică Giurgiu - **Pseudocarst în România** - Cercetări Speologice, Clubul Național de Turism pentru Tineret, Ministerul Tineretului și Sportului, volum 1, pag. 85-88, București, 1992; Ică Giurgiu - **Peșterile situate la peste 2000 metri altitudine. Argumente pentru modelul carstului din România.** - Turist Club, 1, Clubul Național de Turism pentru Tineret, pag. 6-7, 1 schiță, București, 1995; Ică Giurgiu - capitolul **România** din **Atlas des cavités non calcaires du monde/** Atlasul peșterilor necalcaroase din lume, de Claude Chabert și Paul Courbon - Uniunea Internațională de Speologie, 1997, pag. 86-90, 99, 4 hărți; Ică Giurgiu - **Carst în Mușeteica - Buda** - Munții Carpați, nr. 35, București, 2002, verso hartă pliabilă (6 peșteri descoperite, 4 dintre ele cu caracteristici excepționale, între 2090-2335 m altitudine, 449 metri dezvoltare, 125 metri denivelare; 8 hărți, 16 fotografii);

Ică Giurgiu, Mihai Ducea, Gabriel Silvășanu - **Carstul din zona Prislop-Coți** - Munții Carpați, 30, pag. 48, București, 2001, 7 hărți, 7 fotografii (peșteri ce însumează 472 m lungime și 51 m denivelare); Ică Giurgiu, Gabriel Silvășanu - **Peșterile din Lespezi și Călțun** - Munții Carpați, nr. 8, pag. 41, București, 1998 (12 peșteri, dintre care 3 cu gheață; 12 hărți, 1 schiță, 2 fotografii); Ică Giurgiu, Gabriel Silvășanu - **Peșterile din zona Negoii** - Munții Carpați, nr. 11, pag. 34, București, 1998 (13 peșteri, situate între 1650-2240 m altitudine; 258 m lungime, 66 m denivelare; 13 hărți, 1 fotografie); Ică Giurgiu, Gabriel Silvășanu - **Peșterile din zona Ciortea** - Munții Carpați, nr. 30, pag. 11, București, 2001 (10 peșteri, aflate între 2080-2424 m altitudine, cu 236 m lungime, 35 m denivelare; 10 hărți, 1 schiță, 4 fotografii); Ică Giurgiu, Mircea Vlădulescu, Gabriel Silvășanu - **Peșterile de la Piscu Negru** - Munții Carpați, numărul 21, pag. 35, București, 2000, 7 hărți, 1 schiță, 4 fotografii (1422 m lungime, 121 m denivelare)

Pe sub creste, la peste 2400 metri altitudine.

foto: Ică Giurgiu, Dan Hazaparu, Adrian Jujescu

În 1986, în galeria de prospecțiune geologică de la Piscu Negru lucrul minerilor a fost puternic perturbat de interceptarea unei peșteri cu un bogat curs de apă * Tot în 1986 începe aventura unor explorări speologice deosebite * Galerile cartate până acum măsoară peste 1,4 km dezvoltare și 121 m denivelare * Doar capătul unei mari rețele subterane se pare că a fost cercetat * Aici se află cea mai lungă peșteră din masiv * Forme subterane inedite

Peșterile de la Piscu Negru

The caves from Piscu Negru

Nearly Piscu Negru hut, on the national road Curtea de Argeș - Sibiu, there is a speological area being at start of explorations. There is here the longest cave out of massif.

Ică Giurgiu,
Mircea Vlădulescu,
Gabriel Silvășanu
(Clubul de speologie
"Emil Racoviță"
București)

Explorări, localizare

În iulie 1986, Gabriel Silvășanu și Emil Solomon - care coborau dintr-o tură prin locurile înalte ale masivului - află de necazurile pe care le aduce minerilor apariția unei cavități importante (Peștera 1) în frontul galeriei de prospecțiune geologică de la Piscu Negru; ei se oferă imediat, cu mare entuziasm, să întreprindă explorarea și cartarea golului interceptat.

Prima hartă realizată, la fel și completările ulterioare, au fost predate operativ echipelor de excavare, pentru a orienta lucrările astfel încât să se evite reinterceptarea peșterii (situată un pic mai sus față de frontul de lucru) și deci inundarea în continuare a galeriei de prospecțiune cu râul abundent care curgea prin cavitate.

Primele măsurători în Peștera 1 de la Piscu Negru au stabilit o dezvoltare de 309 metri și o denivelare de 36 (-1/ +35) metri - aceasta din urmă devenind cea mai importantă de atunci din Munții Făgărașului; numeroase laterale rămăseseră neexplorate și în asemenea cazuri un club de speologie "nu se lasă" până când nu cotrobăie tot ce este posibil.

Galeria de prospecțiune de la Piscu Negru este săpată la baza versantului estic al Muntelui Podeanu, la circa 1195 m altitudine, mai sus cu circa 20 de

1 Intrarea în subteran, la baza muntelui Podeanu.

1070 metri!
Aceasta este diferența de nivel dintre intrarea în galeria de prospecțiune de la Piscu Negru și vârful de deasupra ei, într-un perimetru cu multe roci permeabile. Aici s-ar putea stabili denivelări speologice de multe sute de metri.

foto: Ică Giurgiu

metri față de talvegul Văii Capra, în versantul ei drept (imaginile 1, 2).

Pe 20-21 septembrie 1986, Gabriel Silvășanu și Ică Giurgiu mai cartează 138 de metri în Peștera 1 (joasa ramură sud-estică, imaginea 7) astfel că și lungimea ei totală, 447 m, devine cea mai mare din Munții Făgărașului.

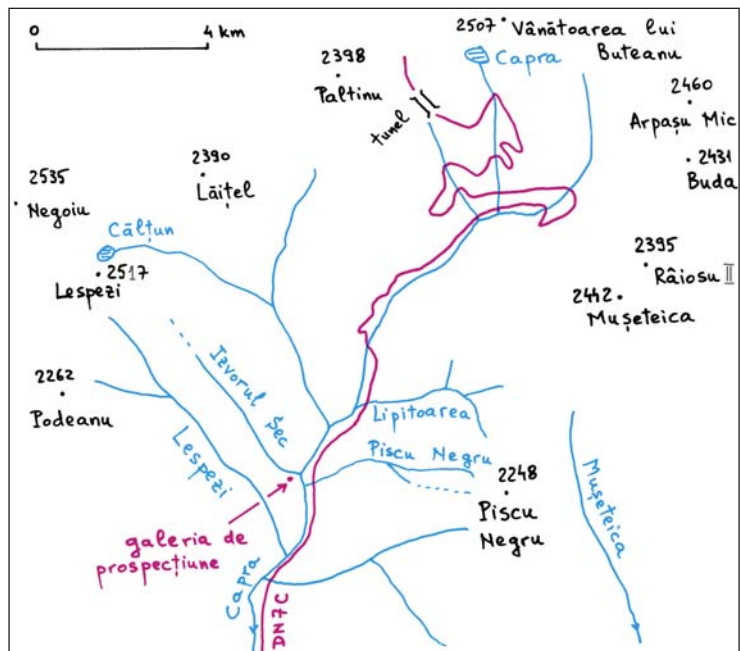
Nu departe de intrarea în Peștera 1 (imaginea 3), constatăm că minerii mai interceptaseră o cavitate (Peștera 2), gol care nu-i deranja deversând apă în galerie, ci dimpotrivă, pentru că era puțin mai jos față de nivelul de lucru, permitea ca acolo să fie trimis debitul care se scurgea din adâncul muntelui pe respectiva ramură de înaintare.

Tot în galeria de prospecțiune, pe care cei doi o parcurg cu atenția și experiența speologului, la aproximativ 165 m de la intrare ei descoperă Peștera 3, care este cartată pe 15 m lungime și 5 m denivelare (dar erau posibilități de continuare).

23-24 mai 1987. Ică Giurgiu, Gabriel Silvășanu și Mircea Vlădulescu ridică dezvoltarea Peșterii 1 cu încă 131 m, fixând-o la 578 m; a fost cartat acrobaticul labirint argilos din zona sălii active din estul peșterii (imaginea 7).

24-26 octombrie 1987. Mircea Vlădulescu și Ică Giurgiu cartează Peștera 2: 130,6 metri lungime și 22,2 (-4,5/+17,7) metri denivelare.

Împreună cu Gabriel Silvășanu, cei doi adaugă 80 de metri Peșterii 1, care

2 Amplasarea galeriei de prospecțiune în zona înconjurătoare.

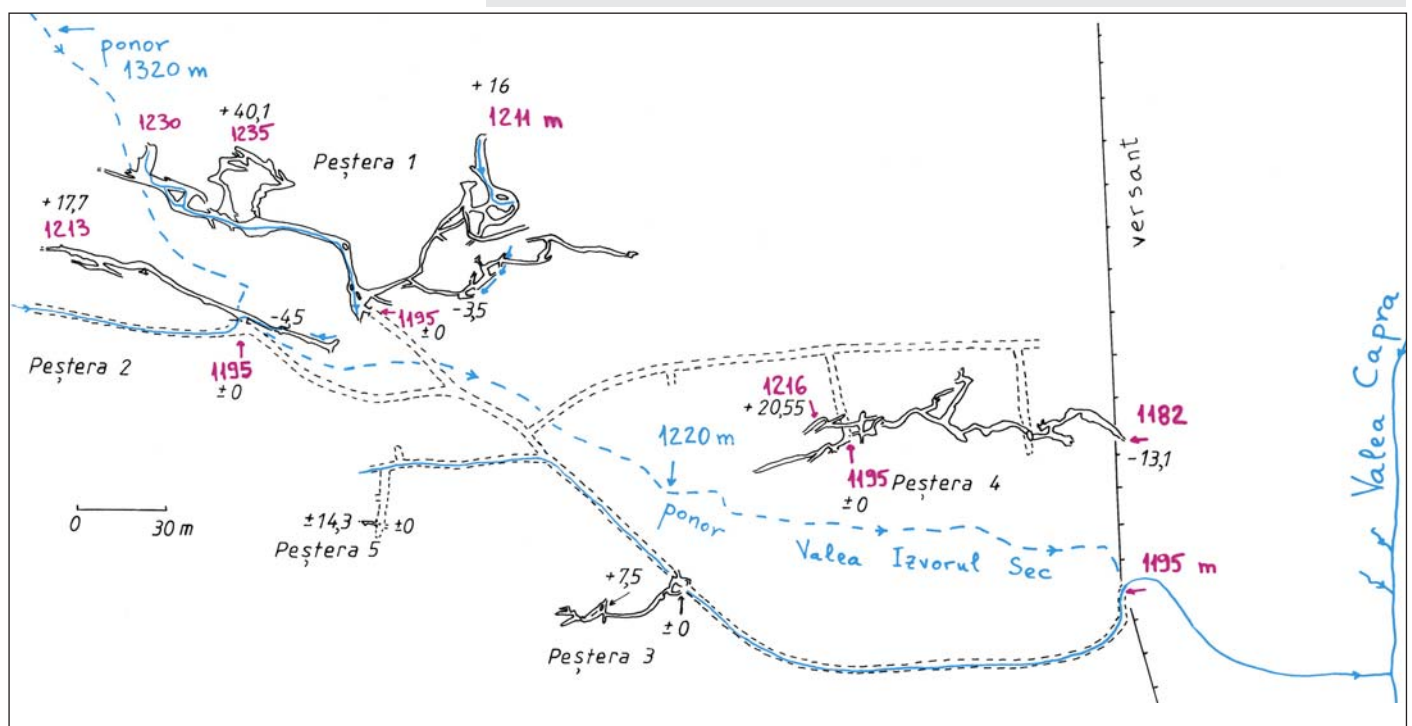
ajunge la 658 m dezvoltare și 38,5 (-3,5/+35) m denivelare; au fost "sporite" galeriile incomode din zona sălii active din estul peșterii. Începe să se contureze ideea că peșterile explorate în galeria de prospecțiune geologică sunt de fapt capete ale unei rețele mai mari, tributară unui important colector (imaginea 3).

11-13 iunie 1988. Ică Giurgiu, Gabriel Silvășanu, Adrian Voiculescu. În

3 Galeria de prospecțiune și peșterile de la Piscu Negru.

Cu roșu (pentru peșteri) și albastru (pentru Valea Izvorul Sec) sunt scrise altitudinile absolute, în metri. Cu negru, la fiecare peșteră sunt trecute altitudinile pentru cavitatea respectivă, raportate la cota ei zero.

Cartare, sinteza datelor: Mircea Vlădulescu, Ică Giurgiu. Desene intermediare, reduceri la pantograf: Ică Giurgiu, Mircea Vlădulescu, Gigel Cuța, Andi Selischi.

4 La Piscu Negru, pe malul drept al Văii Capra, există acum o largă bază de cazare publică și particulară.

foto: Emilia Marinescu (București)

Peștera 1 se descoperă 21 de metri și dezvoltarea urcă la 679 m.

În Peștera 3, prin derocare masivă și extenuantă (târâș colțuros, noroi, apă, temperatură scăzută) se descoperă continuarea cu care se ajunge la 76,2 m dezvoltare și +6,5 metri denivelare; ne oprimem la o strămoare - dincolo de care galeria se lărgea iar - parcursă de un curent glaciari, care venea spre noi; se auzea zgomotul puternic al unui pârâu important ca debit, motiv suplimentar pentru a gândi și visa cum o fi dincolo de terminusul actual.

4-8 august 1988. Mircea Vlădulescu, Ică Giurgiu, Gabriel Silvășanu. Escaladarea cu catargul (prăjină metalică compusă din țevi de 1 m adăugate una pe capătul celeilalte) a cascadelor ce încep în punctul W (imaginile 7, 8) din Peștera 1 (în ordine, trepte de 8,1 m / 2,3 m / 1,4 m și 4,5 m), înspre nord, permite descoperirea a 86 metri; dezvoltarea urcă iar, la 765 metri iar denivelarea crește la 43,6 (-3,5/ +40,1) metri.

În Peștera 3 se lucrează asiduu la derocare (cu spiț și baros de 3 kg); în echipamentul personal apar piese inedite, impuse de violentul curent de aer rece ce vine prin strămoare: mănuși, fular și cagulă, toate din lână!

Pentru a poziționa peșterile din galeria de prospecțiune față de elementele morfologice de la suprafață s-a realizat o drumuire la exterior.

21-23 octombrie 1988. Ică Giurgiu, Mircea Vlădulescu, Gabriel Silvășanu, Adrian Voiculescu. S-a continuat derocajul în Peștera 3; lărgirea strămtorii avansa foarte încet, locul era incomod iar calcarul cristalizat foarte compact și dur.

Încă 13 m au fost descoperiți în Peștera 1, în urma unui decolmataj, ceea ce

5 De la stânga, uduți și murdărei după o tură în Peștera 1: Ică Giurgiu, Emilia Marinescu, Mircea Vlădulescu.

foto: Cristina Lazăr

6 Pe aici treceau locomotive. Mai rămânea loc să te lipești de perete la defilarea vagoanelor cu steril spre suprafață, dar stând într-o parte, pentru că din tavan atârneau tuburile de aeraj și cablurile electrice.

Acum apa ocupă podeaua din perete în perete. Aburul de la respirație apare în fotografii.

foto: Emilia Marinescu

a urcat dezvoltarea la 778 metri.

19-20 mai 1990. Ică Giurgiu, Mircea Vlădulescu, Gabriel Silvășanu. Noi decolmatări și derocări în Peșterile 1 și 2. În Peștera 1 dezvoltarea urcă la 783 metri.

19-24 august 1990. Ică Giurgiu, Adrian Jujescu. Explorare pe văile cu calcare dintre Vf. Piscu Negru (2248 m) și drumul național transfăgărașan. Cartare de suprafață pe Valea Izvorul Sec (imaginea 3), deasupra Peșterii 1 de la Piscu Negru, pentru a localiza ponoarele vizibile. Decolmatare în Peștera 1, în zona cotei +33: s-au descoperit opt metri de galerie, dezvoltarea peșterii urcând la 791 metri.

12-14 octombrie 1990. Mircea Vlădulescu, Ică Giurgiu, Gigel Cuța, Florens Baranov. În Peștera 2, prin decolmatare, se adaugă 20 m înspre partea din aval (imaginea 14); dezvoltarea urcă la 150,6 m.

Descoperiri și cartare în Peștera 3: dezvoltarea ajunge la 115 m, denivelarea la +7,5 m. S-a depășit strâmtoarea unde s-a lucrat la derocare, pasaj în care a dispărut violentul curent de aer! Motivul: din cauza unor derocări efectuate de noi mult în amonte pe galeria de prospecțiune, un important debit de apă a fost deturnat de dincolo de perețele galeriei pe podeaua acesteia; astfel, din Peștera 3 au dispărut atât zgomotul pârâu subteran cât și violentul curent ascendent de la strâmtoare.

A fost descoperită Peștera 4, pe o laterală a galeriei principale de prospecțiune (imaginea 3): spații în general incomode, unde câteva derocări scurte au fost necesare; era clar că galeriile continuă și că trebuie revenit; s-au cartat 106,3 m dispuși pe +20,5 m denivelare. O nouă za se adăuga lanțului de cavități pe care îl bănuisem încă din octombrie 1987.

14-16 iunie 1991. Mircea Vlădulescu, Ică Giurgiu, Adrian Rădulescu, Gabriel Silvășanu. A fost continuată explorarea și cartarea Peșterii 4; pentru a ușura accesul în porțiunea profundă, apare ideea creerii unei intrări artificiale,

9 Intrarea din galeria minieră în Peștera 1 de la Piscu Negru. Simți imediat aerul curat din peșteră și auzi zgomotul puternic al apei.

foto: Ică Giurgiu

posibilă de realizat în dreptul unor țevi metalice bătute în podeaua galeriei de prospecțiune.

19-23 septembrie 1993. Ică Giurgiu, Mircea Vlădulescu - Clubul de speologie "Emil Racoviță" București; Mugurel Mocanu - Clubul Chindia Târgoviște. Încă 20 m sunt cartati în Peștera 4, pe o prelungire situată în celălalt perete al galeriei de prospecțiune. S-a reușit formarea unei a doua intrări în cavitate, derocând prin apropierea țevilor metalice care ajungeau în peșteră după ce fuseră bătute de mineri din podeaua galeriei de prospecțiune.

7-10 octombrie 1993. Adrian Rădulescu, Florens Baranov, Paul Pupăzeanu, Cezar Catargiu, Alina Lințea. În Peștera 4 se cartează porțiunea dintre noua intrare și terminus: 79,6 metri.

A fost descoperită și cartată Peștera 5: 17,5 m dezvoltare, denivelare +14,3 m; dar aici pare să nu existe continuare.

12-14 decembrie 1997. Ică Giurgiu, Dan Grădinaru, Costin Ene, Cristian Vărăreanu, Sorin Enache, Gabriel Silvășanu. Decolmatare la cota minimă în Peștera 1. S-au scos circa doi metri cubi de steril; se vedea o continuare de peste opt metri lungime, pe o galerie largă; au lipsit costumele de neopren pentru a forța coborârea pe activ.

*

Explorările în Peșterile 1-5 de la Piscu Negru au necesitat învingerea a numeroase obstacole. Enumerarea lor debutează chiar cu drumul de acces care, deși nu măsoară decât 225 km

șosea asfaltată depărtare față de București, impunea (mai ales înainte de 1989) găsirea unui mijloc de transport adecvat cu care deplasarea să nu necesite o zi și jumătate (cât ar fi durat cu trenul, autobuzul și apoi o ocazie) ci doar câteva ore. Amintim apoi frigul, umiditatea excesivă, noroiul, pasajele foarte înguste, derocările și decolmatările delicate, escaladele cu catargul pe cascade, târășurile prin apă și - la începutul explorărilor - exploziile din frontul de lucru, care își răspândeau suflul în orice colțșor de peșteră, stingând instantaneu flăcările de acetilenă.

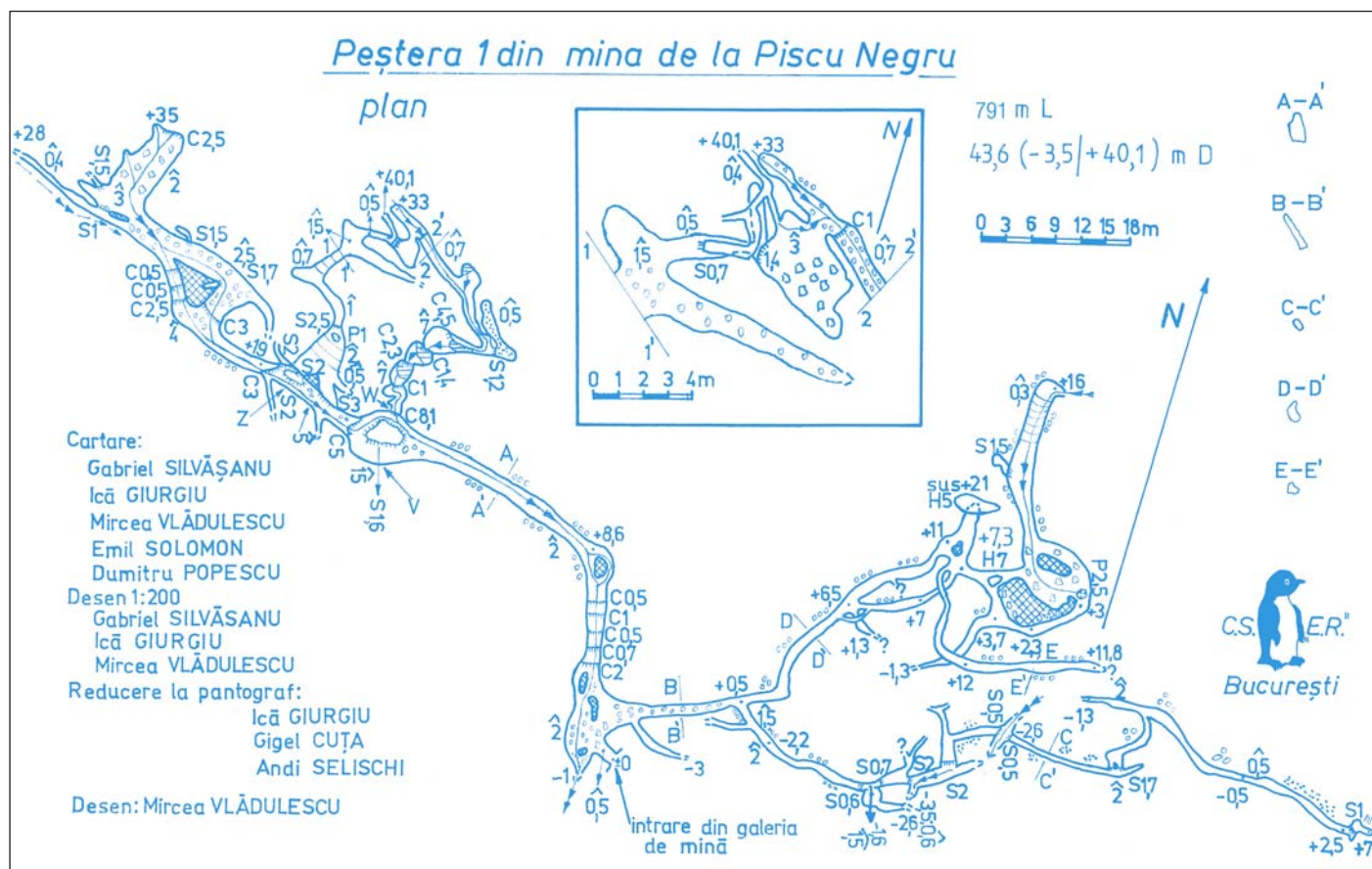
Dincolo de aceste piedici, fiecare intrare în peșterile din galeria de prospecțiune de la Piscu Negru s-a făcut cu entuziasmul generat de bănuitele descoperiri care urmau; s-a văzut de fiecare dată că se poate merge încă și mai departe, atât în aval cât și în amonte, că suntem exploratorii unor zale dintr-un lanț ce se conturează tot mai bine. Posibilitățile de explorare nu sunt terminate, rămâne ca un nou nucleu de cercetători să continue aventura.

Peștera 1

Este situată la aproximativ 310 m de la intrarea în galeria de prospecțiune (imaginile 3, 7). 791 m dezvoltare, denivelare 43,6 (-3,5/ +40,1) m, extensie 182 m, indice de ramificare 4,3. Este cavitatea cea mai lungă din Munții Făgărașului iar în perioada iulie 1986 - august 1989 a fost și cea mai denivelată din masiv.

Galeriile cartate până acum sunt orientate tributar la două cursuri de apă pe

7 Peștera 1 de la Piscu Negru.

care le bănuim confluând undeva la sud de cota minimă a cavității. Peștera este dezvoltată de-a lungul a două sisteme principale de litoclaze orientate aproximativ vest-est și nord-sud.

Ramura vestică a cavității are multe cascade (imaginile 7, 8) și s-a format de-a lungul cursului cu debitul cel mai mare. În aval, acesta se pierde la cota -1, într-o zonă cu bolovani și blocuri, tavan jos și mult sediment, zonă bulversată în sensul negativ al penetrabilității de

exploziile necesare formării galeriei de prospecțiune (dar pe aici sunt încă șanse de continuare).

Imediat înspere amonte urcăm cinci cascade între 2 și 0,5 metri, cu marmite la bază (imaginile 10, 11). Pasajul acesta devine inaccesibil la viituri mari, din cauza forței și nivelului mult crescut al apei. După circa 30 de metri parcurși pe o diaclază destul de largă și înaltă ajungem în sala V - de (10 x 7) x 15 m înălțime - unde două cascade de 5 și 8,1 metri crează de obicei vacarm și valuri

8 Peștera 1 de la Piscu Negru.

10 Peștera 1 de la Piscu Negru.

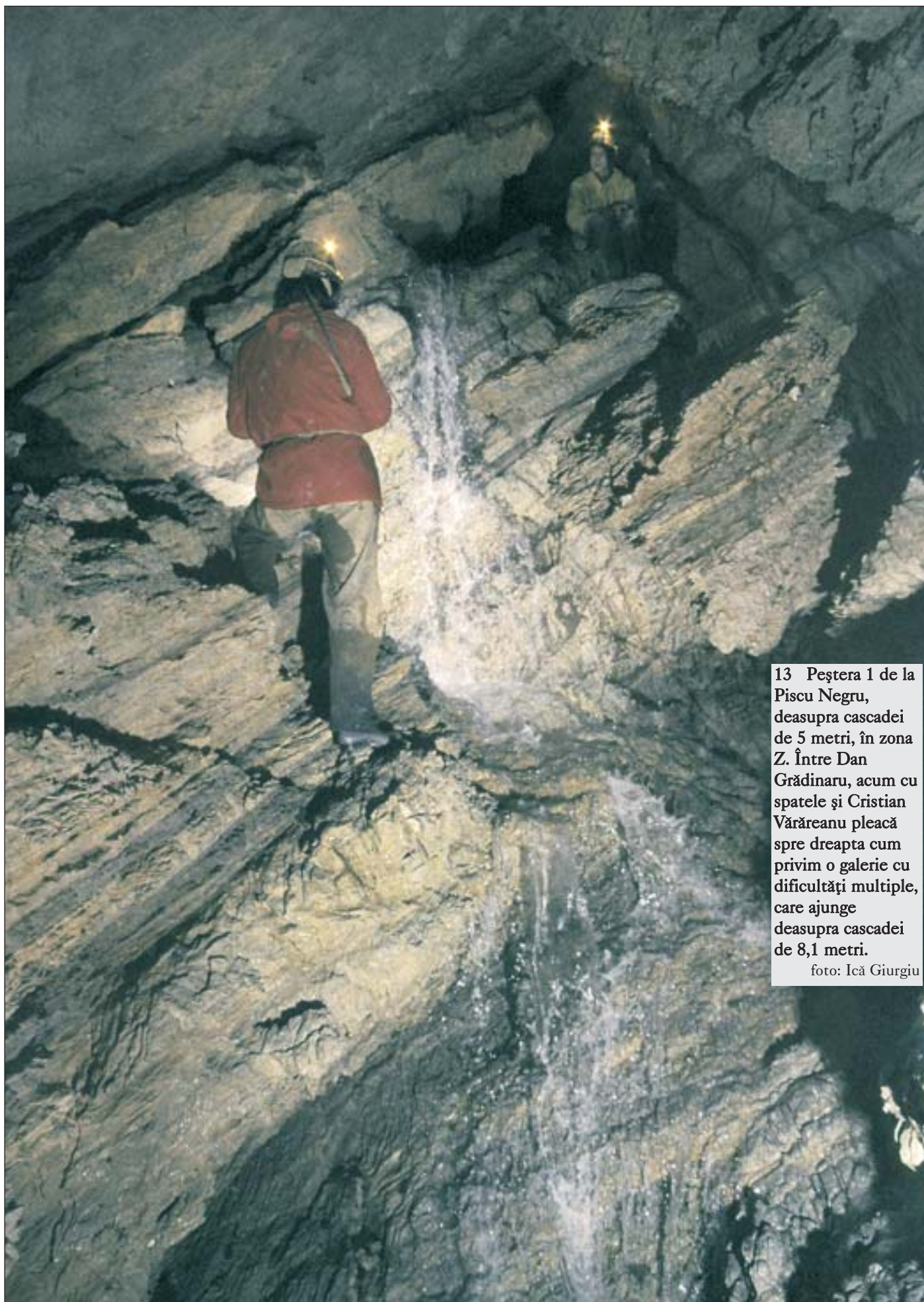
La viituri, apa poate urca aici cu un metru iar curentul nu te lasă să avansezi prin ea.

foto: Ică Giurgiu, Dan Grădinaru,
Cristian Vărăreanu

12 Peștera 1 de la Piscu Negru, în Sala V. Deasupra cascadei de 5 metri, acum la debit minim, Dan Grădinaru. Observăm perfect înclinarea straturilor și alternanța compoziției lor.

foto: Ică Giurgiu, Cristian Vărăreanu

13 Peștera 1 de la Piscu Negru, deasupra cascadei de 5 metri, în zona Z. Între Dan Grădinaru, acum cu spatele și Cristian Vărăreanu pleacă spre dreapta cum privim o galerie cu dificultăți multiple, care ajunge deasupra cascadei de 8,1 metri.

foto: Ică Giurgiu

11 Peștera 1 de la Piscu Negru, imediat amonte de cele cinci cascade de la intrare. Mircea Vlădulescu stă lângă un pilier cu o mulțime de "foi" orizontale, cu margini tăioase, rămas în mijlocul pâ râului care l-a modelat. Aburul de la respirație desface lumina blițului în curcubeie.

foto: Ică Giurgiu

de stropi în aer (imaginea 12).

Continuăm spre vest; urcarea cascadei de 5 metri se face nu prea dificil, pe malul ei drept geografic. Lăsăm pe dreapta, în sensul de mers, în zona Z (imaginile 13, 8), o galerie în care se poate urca escaladând o săritoare surplombată de 2 metri și avansăm dincolo de alte cinci cascade între 3 și 0,5 metri. Apa multă vine tot din dreapta, pe o ultimă cascadă de 2,5 metri. Buza acesteia este obturată cu bolovani care au fost și se pare că pot fi în continuare degajați pentru a trece dincolo de cota +35.

Revenim în sala V. Aici, cascada de 8,1 m, surplombată în partea superioară,

a fost escaladată cu un catarg de 9 m (27,5 kg), ancorat la jumătatea lui de deasupra colțului sudic al cascadei de 5 m. Prezența elementelor din catarg a fost necesară și în amonte de cascada de 8,1 metri (imaginile 7, 8), pentru a sui cascadele de 2,3 metri, 1,4 metri și 4,5 metri.

A urmat un târăș la limită printre pietre late și subțiri, cu muchii ascuțite, prin apă (blocându-i cursul) pe 6 metri lungime, după care s-a ajuns într-o sală joasă, cu contur instabil. În amonte de aceasta se atinge cota +33, într-o zonă în care s-a pătruns prin decolmatăre masivă și unde se mai poate avansa. Un afluent subțire, venit din dreapta de sus, ne permite ca urmându-l să atingem, destul de riscant datorită blocurilor instabile, cota +40,1. De la cota +40,1 metri, coborând spre sud-vest trecem printr-o galerie suprasăpată în evoluția peșterii, în general incomodă din cauza colțurilor de eroziune și ajungem deasupra activului principal, în zona Z (imaginile 8 și 7).

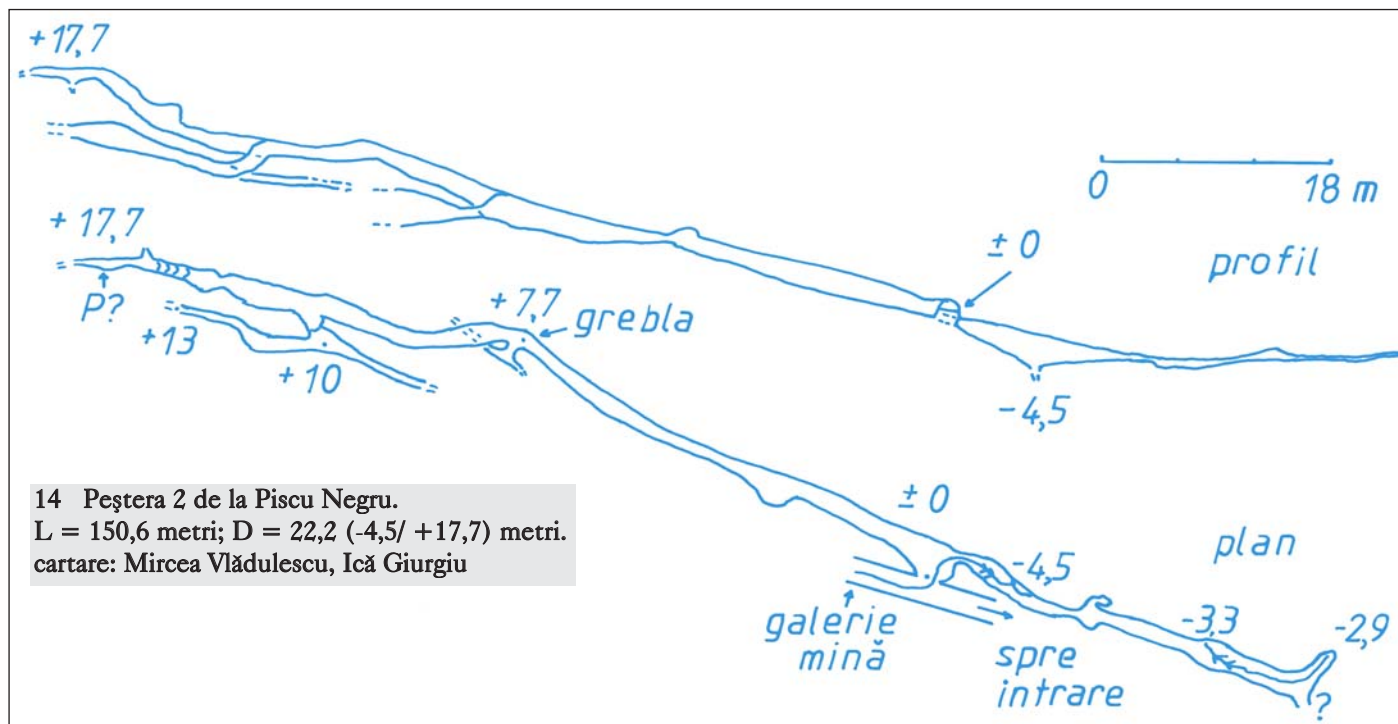
Ramura estică a peșterii a oferit și ea o serie de obstacole până a permite realizarea hărții actuale. Pe toată galeria unde se atinge cota -3,5 (imaginea 7) au fost făcute decolmatări și derocări. Secțiunile ei transversale prezintă diverse etape de evoluție între tubul de presiune inițial, părăsit brusc de apă și suprasăparea lui pe câțiva metri denivelare. Sedimentul de aici, la fel ca și în restul cavității, este important, variat ca dimensiune, stadiu de rulare și grad de umectare.

De la ramificația de la cota +0,5 (la est de secțiunea B-B) pătrundem spre nord-est pe galerii în general mai spațioase, care au fost brusc părăsite de apă, cu pereții tapisați integral cu argilă. Există sectoare, la fel ca și în galeria anterior descrisă, unde secțiunea transversală pune clar în evidență fețele de strat (puternic înclinate spre sud). Pe galeria unde s-a atins cota +11,8 explorarea a fost întreruptă din cauza pastei argiloase extrem de acaparatoare prin aderență, fără a se observa o apropiere decisivă a pereților sau o lăsare descurajatoare a tavanului; pe această galerie curge lent, dar curge în permanență, noroi spre galeria principală.

La est de cota +7,3 se pătrunde într-o sală cu aspect haotic (10 x 8) x 4 metri înălțime, parcursă de un pârau. Acesta a putut fi urmat în amonte până la cota +16; în aval de puțul de 2,5 metri pârau a fost parcurs pe circa 20 de metri (nedesenați pe hartă), până la un pasaj ce ar putea fi lărgit prin derocare/ decolmatăre.

Șansele de prelungire a Peșterii 1 de la Piscu Negru rămân interesante, atât înspre amonte, pe parcursul principal cât și înspre aval. La cota -1, în apropierea intrării în peșteră, toamna sau iarna, în perioadele cu debit minim, poate fi scos pe mal stratul de steril, de către 4-5 oameni înarmați cu găleți și lopățele; secțiunea galeriei o dată degajată se pot câștiga circa doi metri în adâncime și se pot aprecia șansele de continuare.

Sedimentul din peșteră este variat ca dispunere, grosime și compoziție. Prezența lui ne arată de exemplu că ramura situată amonte de cascada de 8,1 metri a fost la un moment dat colmatată, după care a urmat o puternică adâncire pe verticală. Ramura vestică a cavității are sediment predominant de mări-

14 Peștera 2 de la Piscu Negru.
L = 150,6 metri; D = 22,2 (-4,5/ +17,7) metri.
cartare: Mircea Vlădulescu, Ică Giurgiu

me mare, medie și mică, adică blocuri, pietre, galeți și nisip; în ramura estică sedimentul predominant este format din argilă și nisip.

Formele întâlnite în Peștera 1 de la Piscu Negru:

a) de coroziune - muchii tăioase (în ramura vestică, pe care o simbolizăm de aici înainte cu V), hieroglife (V), șanțuri și septe de podea (V, E), cupole și marmite ascendente (E), septe de tavan (E/ bine dezvoltate), șanțuri de tavan (E), septe laterale (E);

b) de eroziune - excavații de rodaj (V), marmite (V), nivele de eroziune (E), banchete și terase (V, E), pilieri (V, E), găuri de egutație (E);

c) de incaziune - amprente de blocuri (V, E), tavan în trepte (V), blocuri încheștate (V, E), lamele de decompreziune (V).

Ca forme deosebite față de alte cavități remarcăm șahul de eroziune și coroziune și dinții de greblă.

Șahul de eroziune și coroziune apare în mai multe locuri în ramura vestică, ocupând suprafețe de decimetri pătrați, atât sub suprafața apei curgătoare, cât și la câțiva metri mai sus de nivelul ei actual. Această formă, relativ plană în ansamblu, se prezintă la fel ca urmele lăstate pe suprafața unei bucăți de unt moale pe care, la distanțe de câțiva milimetri, tăiem cu cuțitul striiațiuni paralele, de 1-5 mm adâncime, apoi reluăm operația cu altă serie de linii paralele dar

care fac un unghi anume cu prima serie.

Remarcăm uneori pe lângă existența acestor două direcții de atacare a rocii și o a treia, de obicei mai puțin dezvoltată în profunzime. Suprafețele dintre linii sunt relativ lustruite, la fel și șanțulețele dacă forma este sub apă. Pentru cele suspendate deasupra nivelului actual de curgere se constată aspectul rugos, datorat unei noi faze de coroziune. Aceste forme presupunem că au luat naștere prin coroziune sub apă (ceea ce a lărgit relativ uniform sistemul de fisuri existent în rocă) și prin eroziune fină care a nivelat suprafețele dintre șanțulețe; ele pot fi remarcate pe parcursul dintre prima cascadă de 2 metri din avalul galeriei vestice și zona cotei +28 de pe același tronson.

Dinții de greblă apar tot în ramura vestică, amonte de cascada de 8,1 metri, pe perețele stâng. Au lungimi de 2-5 cm și grosimi de 2-5 mm; sunt formați din argilă, uneori acoperită cu o ușoară crustă de calcit. Direcția lor este aproximativ perpendiculară pe sensul de curgere iar înclinarea suborizontală. Săparea depunerilor de argilă, alunecarea stratului superior umectat și divizarea acestuia prin șiroire locală presupunem că sunt etapele de evoluție ale acestor forme. Prelingerea apei le-a îmbrăcat apoi cu o crustă fină de calcit.

Speleotemele clasice sunt reprezentate prin formațiuni de picurare de mici dimensiuni (stalactite, stalagmite, vă-

luri) ce apar în ramura vestică în zona primei cascade aval și prin formațiuni de prelingere gravitațională (planșee) ce apar în ambele ramuri ale cavității.

Peștera 1 de la Piscu Negru a fost săpată în regim inundat, apoi remodelată prin curgere cu nivel liber. În zona cotei zero, partea sudică a celor două ramuri principale ale cavității este săpată în calcare cristaline din care eroziunea a pus în evidență frumoase secțiuni șlefuite. Ramura vestică a cavității se dezvoltă în dolomite. Zonele amonte ale cursurilor de apă sunt obturate de pietre, bolovani și blocuri de micașist.

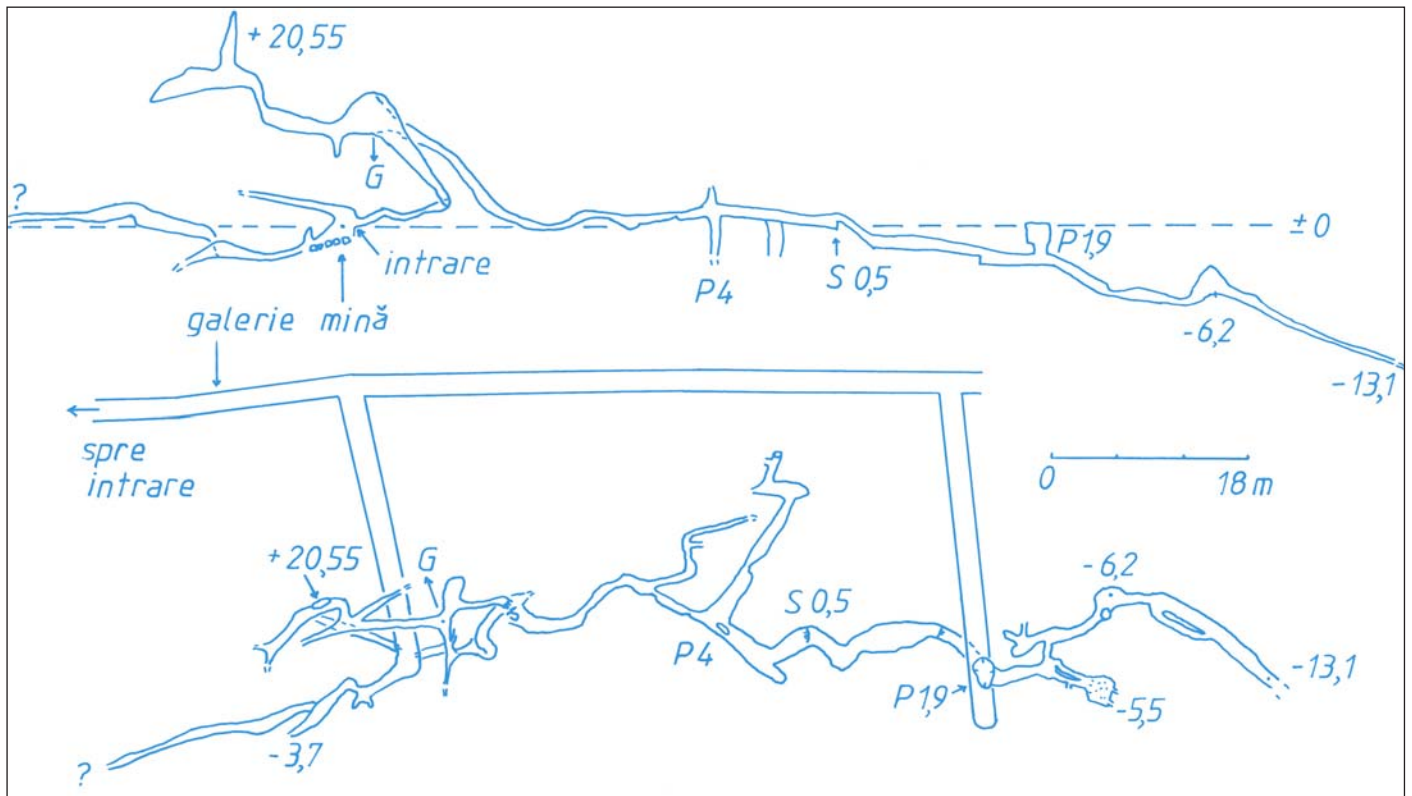
În septembrie 1986 și august 1990, măsurători de temperatură au indicat 6-7 grade Celsius pentru aer și 7-7,5 grade Celsius pentru apă.

Peștera 2

Este situată la aproximativ 348 m de la intrarea în galeria de prospecțiune (imaginile 3 și 14). Are 150,6 m dezvoltare și 22,2 (-4,5/ +17,7) metri denivelare. Formată în calcare, prin săpare sub presiune și remodelare prin curgere cu nivel liber. 103 m extensie, coeficient de ramificare 1,46.

Cavernamentul este constituit de o galerie diaclază orientată nord-vest sud-est din care se desprind înspre amonte două ramuri cu aceeași direcție.

Zona aval de cota zero este reactivată artificial prin devierea apei din galeria de mină. Prezența acesteia împiedică explorarea mai jos de cota -4,5. Posibilități de continuare ar fi și în extremită-

16 Peștera 4 de la Piscu Negru.

L = 384, 4 metri, D = 33,65 (-13,1/+20,55) metri

Cartare (1990-1997): Mircea Vlădulescu, Gigel Cuța, Adrian Rădulescu, Florens Baranov, Adrian Cegu, Ică Giurgiu, Gabriel Silvășanu, Paul Pupăzeanu, Alina Lințea.

Sinteza datelor: Mircea Vlădulescu.

tâlnim un ponor activ la 1220 m, apoi altul, tot activ, la 1320 m; ambele pierderi sunt pe roci impermeabile.

Continuând să câștigăm înălțime, la 1510 m, în malul drept geografic (interfluviu între Valea Izvorul Sec și Valea Căpriorul, vezi harta 5 din planul general al masivului, în volumul 2) apar stratele de calcar cu poziție apropiată de verticală și lapiezuri. Orientându-ne de aici spre sud, mergem pe acest interfluviu de calcar (aflat la est de Valea Căpriorul) până ce întâlnim marcajul cruce galbenă care coboară chiar la gura galeriei de prospecțiune. Partea superioară a interfluviului evoluează pe calcar pe mai multe sute de metri; remarcăm zone cu lapiezuri și câteva doline.

Am fi tentați să facem o asociere între cotele ponoarelor de pe Valea Izvorul Sec (harta 3) și extremitățile amonte

ale cursurilor de apă din Peștera 1. De la Institutul de Speologie am aflat că colorarea făcută de ei pe activul principal din Peștera 1 și așteptată la izbururile din malul drept al Văii Capra (1174 m, harta 3) nu s-a soldat cu succes; acest rezultat nu este neapărat surprinzător. Nu trebuie eliminată ideea de a colora ponoarele.

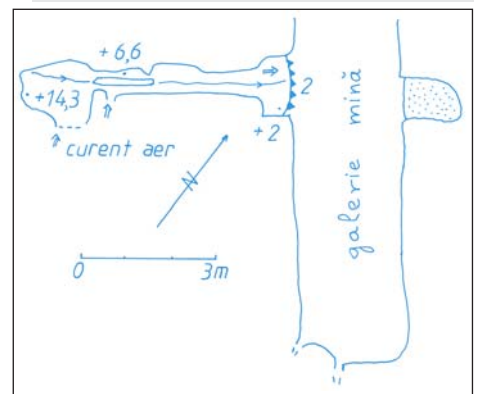
Sintetizând datele acumulate până în prezent referitoare la circulația apei la exterior și în subteran putem avansa următoarea teorie. Cele două cursuri din Peștera 1 este probabil să fie parțial sau total alimentate de pierderile din patul Izvorului Sec. Dacă proveniența lor este integrală din apa Izvorului Sec, atunci ne putem aștepta la încă o denivelare pozitivă posibil de parcurs de circa 100 de metri. Dacă cursurile din Peștera 1 nu provin din debitul Izvorului Sec atunci apreciem denivelarea teoretică posibil de câștigat la peste 200 de metri.

Privind circulația înspre sud a apelor subterane din perimetrul în discuție apreciem următoarele. Cursurile 1 și 2 din Peștera 1 confluează cu apa din Peștera 2 și cu alte mici drenuri din zonă. Rezultanta lor trebuie să reprezinte un râu despre a cărui resurgență și deci de-

nivelare negativă față de actualele cote zero nu putem emite deocamdată ipoteze. Se observă că porțiunile cartate până în prezent sunt orientate în special vest-est, a doua direcție majoră de cavernament fiind aproximativ perpendiculară pe prima.

Anticipăm că explorarea nu va fi nici în continuare deloc ușoară dar că potențialul teoretic de lungime și denivelare poate stimula cercetarea posibilităților existente. Nu este exclusă o drenare la foarte mare distanță, urmând înclinarea stratelor majore din arealul peșterilor.

17 Peștera 5 de la Piscu Negru.

INVITAȚIE ÎN CARPAȚI REVISTĂ LUNARĂ DE DRUMETIE, MUNTE, NATURĂ, DISTRIBUITĂ ELECTRONIC, PUBLICATĂ DE PROIECTUL ALPINET. www.alpinet.org